

วารสาร

ศรีสุวรรณภูมิปริทรรศน์

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2566 Vol. 1 No. 2 May-August 2023

JOURNAL OF SRISUVARNABHUMI REVIEW (JSBR)

ISSN 2985-2838 (Print)

วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

062 697 8932

srisuvarna2567@gmail.com

วารสารศรีสุวรรณภูมิปริทรรศน์

Journal of Srisuvarnabhumi Review

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 พฤษภาคม-สิงหาคม 2566

Vol. 1 No. 2 May-August 2023

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการตีพิมพ์ เผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญาศาสนา ภาษาบาลีสันสกฤต การศึกษาเชิงประยุกต์ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รวมถึงสหวิทยาการอื่นๆ ของนักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป
2. เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญาศาสนา ภาษาบาลีสันสกฤต การศึกษาเชิงประยุกต์ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รวมถึงสหวิทยาการอื่นๆ
3. เพื่อนำเสนอองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนามนุษย์ตามวิถีของการศึกษาเชิงวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนาและสหวิทยาการอื่นๆ

เจ้าของ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 249 ถนนมาลัยแมน ตำบลรั้วใหญ่
อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี 72000 โทร. 062 697 8932

พิมพ์ที่ จี คลาส (G CLASS) เลขที่ 26/19 ศาลายา พุทธมณฑล นครปฐม 73170
โทร 028892223 โทรสาร 028893204 อีเมล g_class@hotmail.com

ต้นฉบับที่ตีพิมพ์ในวารสารเล่มนี้ ได้รับการตรวจสอบมาตรฐานทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
เฉพาะสาขาวิชา การตีพิมพ์จะต้องได้รับอนุญาตจากกองบรรณาธิการเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น

ที่ปรึกษา

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.

พระสุพรรณวชิราภรณ์, ดร.

พระราชวัชรสารบัณฑิต, รศ.ดร.

พระครูโสภณวีรานุวัตร, ผศ.ดร.

บรรณาธิการ

พระครูสถิตธรรมมาลังการ, ดร.

กองบรรณาธิการ

พระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.

พระครูสิริพุทธิศาสตร์, ดร.

พระครูปริยัติกิตติวงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิพิมพ์มาศ หงส์สมบัติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปติมา โฆษิตเกษม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เบญจมาศ นาควงษ์

ดร.รุ่งนิภา เหลียง

ดร.เพ็ญพรรณ เพ็ญพลอย

นายณรรธ สาส์แสง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

วิทยาเขตสุพรรณบุรี

วิทยาลัยช่างศิลป์สุพรรณบุรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

วิทยาเขตสุพรรณบุรี

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ฝ่ายประสานงาน

นายเอกมงคล เพ็ชรวงษ์

นางสาววิกานดา ศรศักดิ์

ว่าที่ร้อยตรีสนธยา สิทธิเกรียงไกร

ฝ่ายศิลปกรรม

พระสมุห์ยุทธนา มาลาวโส

พระนภ จีรวฑฒโน

ฝ่ายพิสูจน์อักษร

พระทรงวิทย์ ธมฺมโชโต

ฝ่ายสมาชิกวารสาร

นางสาวภัทรกุล ศิลปรัตน์

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

พระสุพรรณวชิราภรณ์, ดร.

พระมหาพรชัย สิริวิโร, ผศ.ดร.

รองศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ นิเทศศิลป์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพัต บัญอ่อน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงเพชร สมศรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช

ดร.ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม

ดร.เรียงดาว ทวะชาลี

ดร.พูนศักดิ์ กมล

วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครสวรรค์

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสุรินทร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

พระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาตรี ชุมเสน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิไลวรรณ วิไลรัตน์

ดร.มนูญ สอนโพนงาม

ดร.วรรณภา พ่วงพร้อม

ดร.สมเจต หลวงกัน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา กรุงเทพมหานคร

บทบรรณาธิการ

วารสารศรีสุวรรณภูมิปริทรรศน์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2566 ซึ่งวารสารฉบับนี้จะมีเนื้อหาและประเด็นที่หลากหลาย แต่ก็อยู่ในกลุ่มเนื้อหาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งจะเน้นเนื้อหาที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ปรัชญาศาสนา บาลีสันสกฤต การศึกษาเชิงประยุกต์ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รวมถึงสหวิทยาการอื่นๆ บทความเหล่านี้มีความหลากหลาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระดับของกลุ่มผู้เขียนบทความจะมาจากกลุ่มบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยหรือสถานศึกษาอื่น แต่ถึงกระนั้น บทความทุกบทความยังคงไว้ซึ่งคุณภาพที่ผ่านการพิจารณาถ้อยแถลงจากผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบประเมินคุณภาพผู้ซึ่งทางกองบรรณาธิการได้พิจารณาแล้วว่ามีความเหมาะสมที่จะประเมินบทความตามที่ได้มอบหมายโดยจะให้ความสำคัญในแง่เป็นผู้มีคุณสมบัติที่สอดคล้องกับบทความที่มีเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของวารสารกำหนดไว้ ตลอดระยะเวลาที่วารสารดำเนินการนี้มีบทความที่หลากหลายส่งเข้ามาเพื่อขอให้พิจารณาเพื่อตีพิมพ์ กองบรรณาธิการได้คัดเลือกคุณภาพเป็นการเบื้องต้นก่อนแล้วจึงทำการตอบรับเพื่อส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองตามระบบต่อไป จากบทความที่ส่งมามากมายพบว่าการพิจารณาคัดเลือกเป็นไปอย่างเข้มข้น ทั้งนี้ บทความที่ได้รับการคัดเลือกจึงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย หรือ Thai Journal citation index Centre (TCI)

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความวิจัย และบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านการศึกษาของประเทศชาติต่อไป และผู้อ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิต โดยบทความประจำวารสารศรีสุวรรณภูมิปริทรรศน์ฉบับนี้จะประกอบด้วย

บทความวิจัย มีดังนี้ 1) การพัฒนารูปแบบการจัดการดูแลผู้สูงอายุ สังกะราช Model เขียนโดย สุชาติดา โรจน์ทะนงค์ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ 17 จังหวัดสุพรรณบุรี

บทความวิชาการ มีดังนี้ 1) แนวทางการบริหารทางวิชาการระดับอุดมศึกษาสู่ความสำเร็จของสถาบันอุดมศึกษา เขียนโดย พระธีรวัฒน์ อ้นเต้ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ 2) การดูแลสุขภาพองค์กรรวมตามหลักการทางพระพุทธศาสนา เขียนโดย พระสุรศักดิ์ ฐิตเมธ วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมณฑลภาคใต้ ปณณกลม คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 3) การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตในสังคมร่วมสมัย เขียนโดย พระครูสิริพุทธศาสตร์ (ขนต์โสภณ) วัดสุคนธาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 4) วิเคราะห์คุณภาพการของนางวิชาที่มีต่อพระพุทธศาสนา เขียนโดย พระนิกร กรณกรุด วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้รับประเมินบทความ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงบทความให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของการประเมินคุณภาพวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย Thai Journal citation index Centre (TCI)

พระครูสถิตธรรมมาลังการ, ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
■ การพัฒนารูปแบบการจัดการดูแลผู้สูงอายุ สังฆราช Model The Development of Elderly health care management Sangkharat Model สุชาติา โรจน์ทะนงค์	1
■ แนวทางการจัดการศึกษาเชิงระบบสำหรับนิสิตนักศึกษาจีนในสถาบันอุดมศึกษาไทย Systematic Education Management Guidelines for Chinese Students in Thai higher Education Institutions พระธีรวัฒน์ อ้นเต้ง	15
■ การดูแลสุขภาพองค์รวมตามหลักการทางพระพุทธศาสนา Holistic Health Care According to Buddhist Principles พระสุรศักดิ์ จิตเมโธ, มณฑกานต์ แป้นกลม	24
■ การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตในสังคมร่วมสมัย Application of Buddhist principles to life in Contemporary Society พระครูสิริพุทธศาสตร์ (ขนต์โสภณ)	34
■ วิเคราะห์คุณูปการของนางวิสาขาที่มีต่อพระพุทธศาสนา Analysis of Contributions of Visakha to Buddhism พระนิกร กรุณกรุด	45
■ จริยธรรมการตีพิมพ์บทความ	54
■ หลักเกณฑ์สำหรับการนิพนธ์	56

การพัฒนารูปแบบการจัดการดูแลผู้สูงอายุ สังฆราช Model The Development of Elderly Health care Management Sangkharach Model

สุชาดา โรจน์ทะนงค์

Suchada Rojtanong

โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ 17

Somdet Phra Sangkharach 17th Hospital

E-mail: suchada.roj311@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนารูปแบบการจัดการดูแลผู้สูงอายุสังฆราชโมเดล เป็นการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของทีมนิสิตสาขาวิชาชีพและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมสุขภาพคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสร้างและทดสอบประสิทธิภาพของกระบวนการเฝ้าระวังภาวะถดถอยของผู้สูงอายุในชุมชน โดยทีมนิสิตสาขาวิชาชีพ 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุด้วยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเอง สำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอย 3) เพื่อวัดประสิทธิภาพของการใช้โปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุด้วยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเอง สำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอย ดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสถานการณ์ปัญหาอุปสรรคและความต้องการของผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอย กลุ่มทดลอง จำนวน 315 คน ระยะที่ 2 พัฒนานวัตกรรมรูปแบบการจัดการดูแลผู้สูงอายุและพัฒนารูปแบบโปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุด้วยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเอง สำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอย และระยะที่ 3 ประเมินผลการใช้นวัตกรรมรูปแบบการจัดการดูแลผู้สูงอายุ ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยที่มารับบริการที่ คลินิกผู้สูงอายุ ของโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ 17 จังหวัดสุพรรณบุรี เลือกแบบเจาะจงจำนวน 166 คน ที่มีภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้มเป็นกลุ่มทดลอง เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามการสนทนากลุ่ม โปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุด้วยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเอง สำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอย และแบบบันทึกการตรวจคัดกรองภาวะถดถอยผู้สูงอายุ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและการทดสอบ t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในการดูแลสุขภาพ 2) ผู้วิจัยได้สร้างโปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุด้วยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเอง สำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอย 3) กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุด้วยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเอง สำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอย มีผลลัพธ์ที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านการรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองไม่ให้เกิดภาวะพลัดตกหกล้มกระดูกหัก

คำสำคัญ: นวัตกรรม, พลัดตกหกล้ม, ภาวะถดถอย

Abstract

The development of a care management model for the elderly the Sangkharach Model is a participatory operation of a multidisciplinary team and related network partners To promote the health and quality of life of the elderly The objectives are 1) to create and test the effectiveness of the recession monitoring process for the elderly in the community By a multidisciplinary team 2) To develop a program to educate the elderly by applying the theory of self-efficacy For the elderly who are in decline 3) To measure the effectiveness of using the program to educate the elderly by applying the theory of self-efficacy For seniors who are in recession The research was divided into 3 phases Phase 1 studied the situation problems obstacles, and needs of the elderly in recession The experimental group consisted of 315 people who were patients Phase 2 developed an innovative model for managing care for the elderly and developed a model Program for educating the elderly by applying the theory of self-efficacy for the elderly who are in recession and Phase 3 evaluates the use of innovative models of care management for the elderly The population studied is elderly people with dementia who come to receive services at Elderly clinic of Somdet Phra Sangkharach Hospital 17 Suphanburi Province Specifically selected 166 people at risk for falls It is an experimental group Research tools include questionnaires focus groups Program for educating the elderly by applying the theory of self-efficacy For seniors who are in recession and the Elderly Recession Screening Record Form Statistics used for descriptive data analysis and t-test Group chat program for educating the elderly by applying the theory of self-efficacy For seniors who are in recession and the Elderly Recession Screening Record Form Statistics used for descriptive data analysis and t-test. Group chat program for educating the elderly by applying the theory of self-efficacy For seniors who are in recession and the Elderly Recession Screening Record Form Statistics used for descriptive data analysis and t-test

The results of the research found that 1) Most of the elderly who are in decline still lack knowledge about health care 2) The researcher has created a program to educate the elderly by applying the theory of self-efficacy For the elderly who are in decline 3) the experimental group participating in the program to educate the elderly by applying the theory of self-efficacy For seniors who are in recession There was a statistically significant improvement in results In terms of perception of ability to take care of oneself to prevent falls and bone fractures.

Keywords: innovation, fell down, recession.

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกกำลังก้าวไปสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ จากอัตราการที่เพิ่มสูงขึ้นของประชากร ผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลกระทบต่อสภาพสังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรทางสุขภาพของประเทศในระยะยาว ยิ่งกว่านั้นผู้สูงอายุยังประสบกับปัญหาในด้าน เศรษฐกิจ การถูกทอดทิ้งและด้านสุขภาพอนามัยที่เกิดจากความเสื่อมของร่างกาย ส่งผลทำให้เกิด ภาวะการเจ็บป่วยทุพพลภาพตามมา การเจ็บป่วยในผู้สูงอายุนั้นต้องการบริการด้านการแพทย์และ พยาบาลที่ต่างไปจากคนในวัยอื่น การจัดระบบบริการการดูแลผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง มีความครอบคลุมและ ต่อเนื่อง การพัฒนาการให้บริการในโรงพยาบาลที่ลดขั้นตอนการบริการที่ยุ่งยากซับซ้อน เพื่อให้ผู้สูงอายุ ได้รับบริการที่รวดเร็วและเกิดความพึงพอใจต่อบริการที่ได้รับ จนกระทั่งให้บริการอย่างต่อเนื่องในชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการด้านสุขภาพอย่างทั่วถึง ส่งผลต่อสภาวะสุขภาพที่ดีตามมา

การหกล้มเป็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งในผู้สูงอายุ และยังเป็นสัญญาณเตือนถึงอาการผิดปกติ บางอย่างที่เกิดขึ้น เฉลี่ยแล้วผู้สูงอายุไทย 5 คน จะหกล้ม 1 คน โดยครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุที่เคยหกล้มจะ หกล้มซ้ำ ผลกระทบของการหกล้มอาจนำไปสู่การบาดเจ็บเพียงเล็กน้อย แต่หากเกิดการบาดเจ็บที่รุนแรง เช่น กระดูกสะโพกหัก เลือดออกในสมอง มีโอกาสที่จะทำให้ผู้สูงอายุพิการ ไม่สามารถใช้ชีวิตประจำวัน ที่เคยทำได้ เพิ่มความเสี่ยงต่อการเข้าอยู่ในสถานพักฟื้นคนชราและเสียชีวิตในที่สุด (สถาบันเวชศาสตร์ฯ ผู้สูงอายุร่วมกับคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, 2564)

ภาวะหกล้มทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้สูงอายุโดยผลกระทบด้านร่างกาย ได้แก่ การบาดเจ็บ รุนแรง เช่น การบาดเจ็บของสมองหรือที่ผิวหนังอย่างรุนแรงร้อยละ 5-10 กระดูกหักร้อยละ 3.5-6 เมื่อติดตามผู้ที่มีภาวะ หกล้มและกระดูกข้อสะโพกหักเป็นระยะเวลา 1 ปี พบว่ามีอัตราการเสียชีวิต ถึงร้อยละ 20-30 และร้อยละ 25-75 สูญเสียความสามารถในการดำเนินกิจกรรมประจำวัน ส่วนผลกระทบ ด้านสุขภาพจิต พบว่าผู้สูงอายุที่เคยหกล้มจะเกิดความกังวล ภาวะซึมเศร้า ตลอดจนสูญเสียความมั่นใจ ในการเดิน โดยร้อยละ 30-73 จะกลัวการหกล้มอีก จนทำให้สูญเสียความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ภาวะหกล้มนอกจากนำมาซึ่งความทุกข์ทรมานแล้ว ยังทำให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจทั้งต่อ ครอบครัวผู้สูงอายุและสังคมโดยรวม ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล การสูญเสียเวลาทำงานของญาติ การดูแล ในระยะยาวเมื่อเกิดความพิการ เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยมีการศึกษาค่าใช้จ่ายในการรักษาผู้ป่วยกระดูกสะโพกหักพบว่า ค่าใช้จ่าย เฉลี่ยในระยะ 1 ปีหลังเกิดกระดูกสะโพกหักประมาณ 116,458.60 บาท หากมีการหกล้มซ้ำยังจะทำให้ ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่หกล้มแล้วต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล เป็นเวลานานที่อาจทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ภาวะหกล้มในผู้สูงอายุมักเกิดจากปัจจัยเสี่ยง (predisposing factor) และปัจจัยกระตุ้น (precipitating factor) หลายๆ ปัจจัยซึ่งมีผลต่อกัน ทั้งยังเป็นอาการแสดงของพยาธิสภาพต่างๆ ที่เกิดจากความสูงอายุหรือโรคร้ายแรงที่ซ่อนอยู่ได้ ถ้าไม่ได้รับ ตรวจค้นและแก้ไขให้เหมาะสม ย่อมเป็นสิ่งคุกคามต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหากบุคลากร ทางการแพทย์มีแนวทางที่จะดูแลผู้สูงอายุไม่ให้เกิดปัญหาจากการหกล้ม รวมถึงการเตรียมความพร้อม ก่อนกลับบ้านที่มีประสิทธิภาพ จะเป็นการส่งเสริมคุณภาพการให้บริการสุขภาพและการป้องกันภาวะหกล้มในผู้สูงอายุ ลดภาระต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะ (สถาบันเวชศาสตร์ ผู้สูงอายุ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2562)

ผู้สูงอายุยิ่งมีอายุมากขึ้น ย่อมมีโอกาสหกล้มได้มากขึ้น เนื่องจากสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ เสื่อมถอยตามอายุที่เพิ่มขึ้น ความสามารถในการทรงตัวเมื่อเผชิญกับอุบัติเหตุ หรือเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

แม้เพียงเล็กน้อยทำได้ยากขึ้น แม้ว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่หกล้มจะเกิดการบาดเจ็บเพียงเล็กน้อย แต่มีผลเสียร้ายแรงที่เกี่ยวข้องกับสัญญาณอันตรายที่บ่งถึงสาเหตุการเจ็บป่วยที่ซ่อนเร้นอยู่ การหกล้มเป็นหนึ่งใน “กลุ่มอาการสูงอายุ” ซึ่งอาการในกลุ่มนี้ เช่น การไม่สามารถเดินได้ด้วยตนเอง หากผู้สูงอายุไม่ได้รับการรักษา ผู้ป่วยจะเสียโอกาสที่จะได้รับการหาสาเหตุและแก้ไขให้กลับมาปกติดังเดิม ถ้าไม่นับผู้สูงอายุที่หกล้มเนื่องจากอุบัติเหตุจากสิ่งแวดล้อม เช่น พื้นลื่น เดินสะดุดพื้นที่ไม่เรียบเสมอกัน หรือถูกชนล้ม ผู้สูงอายุที่หกล้มเองโดยไม่มีเหตุอันควร เช่น หกล้มขณะเดินปกติในบ้าน มักมีโรคร้ายที่อาจซ่อนเร้นอยู่ ได้แก่ ภาวะความดันโลหิตต่ำ จากการเปลี่ยนอิริยาบถจากนั่งหรือนอนมาเป็นยืน ทำให้เลือดไม่สามารถสูบฉีดไปเลี้ยงสมองได้ทันเวลาและเพียงพอ อาจมีอาการหน้ามืดวิงเวียนศีรษะร่วมด้วย กลุ่มโรคในระบบไหลเวียนเลือด เช่น อาการหมดสติไปชั่วครู่ขณะกำลังเบ่งอุจจาระหรือปัสสาวะ โรคกล้ามเนื้อหัวใจตายเฉียบพลัน โรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดจากเส้นเลือดหัวใจตีบ ภาวะหัวใจเต้นไม่เป็นจังหวะสม่ำเสมอ โรคเส้นหัวใจตีบ ทำให้ปริมาณเลือดที่ถูกฉีดออกจากหัวใจลดลงกะทันหัน กลุ่มโรคระบบประสาท เช่น โรคหลอดเลือดสมอง โรคพาร์กินสัน โรคสมองเสื่อม โรคลมชัก โรคที่ทำให้กล้ามเนื้ออ่อนแรง น้ำในหูไม่เท่ากัน ผู้ป่วยจะมีการคล้าย “บ้านหมุน” รวมถึงสาเหตุอื่นๆ ได้แก่ โรคข้อเสื่อม ภาวะซึมเศร้า สายตาคิดผิดปกติจากโรคทางตา เช่น ต้อกระจก การใช้แว่นตาที่เสื่อมสมรรถภาพ หรือใช้เลนส์แว่นตาที่ไม่เหมาะสม (สถาบันเวชศาสตร์ฯ ผู้สูงอายุร่วมกับคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, 2564)

องค์การอนามัยโลกได้แนะนำมาตรการหลักในการป้องกันหกล้มในผู้สูงอายุ 3 มาตรการ ดังนี้

1. เพิ่มความตระหนักถึงอันตรายที่เกิดจากการหกล้มให้กับผู้สูงอายุ ตลอดจนทุกคนในครอบครัว ผู้ดูแล ผู้สูงอายุ ลูกหลานในบ้าน ชุมชนรอบบ้าน บุคลากรทางสุขภาพ เพราะสาเหตุของการหกล้มไม่ได้เกิดจากตัวผู้สูงอายุเพียงด้านเดียว แต่ยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้สูงอายุ
2. ประเมินสุขภาพผู้สูงอายุเป็นระยะ สม่ำเสมอ เช่น ตรวจสุขภาพประจำปี เพื่อคัดกรองหาสาเหตุต่างๆ ที่อาจนำไปสู่การหกล้มแล้วให้การแก้ไขปัญหานั้นที่ ผู้ป่วยบางรายอาจมีสาเหตุได้มากกว่าหนึ่งอย่าง ซึ่งต้องได้รับการแก้ไขแบบองค์รวมในเวลาเดียวกัน
3. มีมาตรการป้องกันการหกล้มที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ การได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอ การออกกำลังกายเพื่อเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อการออกกำลังกายเพื่อส่งเสริมการทรงตัว ผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดหกล้ม ต้องพยายามใช้อุปกรณ์ที่ช่วยการเดิน เช่น วอล์คเกอร์ชนิด 4 ขา ไม่ทำตลอดจนการปรับพฤติกรรมส่วนบุคคล เช่น ลูกขึ้นยืนช้าๆ ไม่เดินเข้าไปบริเวณที่เปียกน้ำ ไม่สวมใส่รองเท้าที่ดอกยางหมดอายุพื้นรองเท้าจะลื่น ไม่เกาะพื่น ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาเพื่อทราบถึงสถานการณ์การพลัดตกหกล้มของผู้สูงอายุ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพลัดตกหกล้มของผู้สูงอายุในคลินิกผู้สูงอายุ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ 17 เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนดูแลป้องกันการพลัดตกหกล้มของผู้สูงอายุ และเพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเองได้

คลินิกผู้สูงอายุ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ 17 ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยที่มารับบริการในคลินิกผู้สูงอายุ จำนวนทั้งสิ้น 315 คน โดยพบว่า มีผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอย พบภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม จำนวน 166 คน ร้อยละ 52.69

ในการดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการดูแลผู้สูงอายุผ่านคลินิกผู้สูงอายุ เป็นการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของทีมสหสาขาวิชาชีพและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ศึกษาพัฒนาโดยใช้วิธีผสมผสานระหว่างรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ และรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยในชุมชนที่เข้ามารับบริการในคลินิกผู้สูงอายุ จำนวน 315 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้หลักเกณฑ์ของ Kerlinger ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้แบบสัมภาษณ์คัดกรองที่

มีความสมบูรณ์ครบถ้วน จำนวน 315 ตัวอย่าง การดำเนินงานพบการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอย ก่อนและหลังการได้รับกระบวนการพัฒนาและสนับสนุนจากคลินิกผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และนำไปสู่การ “อยู่ดี มีสุข” โดยประยุกต์ใช้เครื่องมือชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก ฉบับย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) (สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล, 2545)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างและทดสอบประสิทธิภาพของกระบวนการเฝ้าระวังภาวะถดถอยของผู้สูงอายุ โดยทีมสหสาขาวิชาชีพ
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุด้วยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเอง สำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอย
3. เพื่อวัดประสิทธิผลของการใช้โปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุด้วยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเอง สำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่ตุลาคม 2565 ถึง กันยายน 2566 โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ 1) ระยะศึกษาสถานการณ์ ปัญหาอุปสรรคและความต้องการของกระบวนการเฝ้าระวังภาวะถดถอยของผู้สูงอายุ โดยการศึกษาเวชระเบียนผู้ป่วย สัมภาษณ์เชิงลึกกับทีมสหสาขาวิชาชีพ การสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อยืนยันข้อมูลก่อนที่จะนำไปพัฒนารูปแบบโปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุ 2) ระยะพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุ ด้วยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเองสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอย เสี่ยงพลัดตกหกล้ม มีการมีการจัดทำรูปแบบและคู่มือปฏิบัติการพยาบาล มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมความรู้ที่ทันสมัยเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยแก่ทีมสหสาขาวิชาชีพ มีการนำรูปแบบไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยเสี่ยงพลัดตกหกล้ม ที่มารับบริการในคลินิกผู้สูงอายุ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ 17 จำนวน 20 คน 3) ระยะประเมินประสิทธิผลการพัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยที่พัฒนาขึ้น ประเมินผลผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยเสี่ยงพลัดตกหกล้ม ภายหลังได้รับการดูแลด้วยระบบการดูแลที่พัฒนาขึ้นเป็นขั้นตอนทดลองครั้งที่ 2 จากการปรับปรุงจากการทดลองใช้ครั้งที่ 1 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยเสี่ยงพลัดตกหกล้ม ที่มารับบริการรักษาในคลินิกผู้สูงอายุ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ 17 ตั้งแต่ ตุลาคม 2565 ถึง กันยายน 2566 กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 166 คน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยเสี่ยงพลัดตกหกล้มที่มารับบริการรักษาในคลินิกผู้สูงอายุ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ 17 ตั้งแต่ ตุลาคม 2565 ถึง กันยายน 2566

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้สูงอายุที่ผ่านการคัดกรองภาวะถดถอย 9 ด้าน แล้วพบว่ามีความเสี่ยงพลัดตกหกล้ม
2. เป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยเสี่ยงพลัดตกหกล้มที่มารับบริการรักษาในคลินิกผู้สูงอายุ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ 17 ตั้งแต่ ตุลาคม 2565 ถึง กันยายน 2566 จำนวน 166 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยและการพัฒนารูปแบบการจัดการดูแลผู้สูงอายุในคลินิกผู้สูงอายุ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ 17 ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยตามระยะของการวิจัยประกอบด้วย

ระยะที่ 1 ศึกษาสถานการณ์ ปัญหาอุปสรรคและความต้องการของกระบวนการเฝ้าระวังภาวะถดถอยของผู้สูงอายุ

1.1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มารับบริการในคลินิกผู้สูงอายุ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ 17 ที่พบภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม จำนวน 166 คน

1.2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยเสี่ยงพลัดตกหกล้ม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ

1.3 เครื่องมือ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยแบบสอบถามภาวะถดถอย 9 ด้านในผู้สูงอายุ และการสนทนากลุ่มย่อย

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุด้วยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเองสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอย โปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุด้วยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเอง สำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะ ถดถอย เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาจากเจ้าหน้าที่ที่ดูแลรักษาผู้ป่วย กลุ่มที่มีความเสี่ยงพลัดตกหกล้ม ในคลินิกผู้สูงอายุ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ 17

2.1 การพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุ มีขั้นตอนดังนี้

1. จัดทำแผนการเรียนรู้ การให้ความรู้ผู้สูงอายุด้วยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเอง สำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอย

2. จัดทำเอกสารแผ่นพับ

3. จัดกิจกรรมกลุ่มสนทนา ให้ผู้ป่วยสะท้อนข้อมูลปัญหา ความต้องการเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้ป่วยที่มีความเสี่ยงพลัดตกหกล้ม โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลปัญหาความต้องการของเจ้าหน้าที่และผู้ป่วยมาประกอบเข้าด้วยกัน เพื่อกำหนดโปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุด้วยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเอง สำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอย แล้วนำโปรแกรมที่ออกแบบมาหามาตีข้อสรุปเป็นรูปแบบโปรแกรมที่ต้องการ เมื่อได้รูปแบบนวัตกรรมโปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุ นำไปทดลองใช้ครั้งที่ 1 ในผู้ป่วยที่มีความเสี่ยงพลัดตกหกล้ม จำนวน 20 คน ระยะเวลาทดลอง 3 เดือน

2.2 เครื่องมือ โปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการสนทนากลุ่มย่อย

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 3 ประเมินผลการใช้นวัตกรรมรูปแบบการจัดการดูแลผู้สูงอายุ

เป็นขั้นตอนทดลองครั้งที่ 2 ใช้นวัตกรรมโปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุ ที่พัฒนาขึ้นจากการปรับปรุงจากการทดลองใช้ ครั้งที่ 1 โดยศึกษากับผู้สูงอายุที่มีภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม เก็บข้อมูล 2 ครั้ง ก่อนและหลังการใช้โปรแกรม ตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 166 คน

เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย นวัตกรรมโปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุ สำหรับผู้ป่วยที่มีภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม และเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเขียนรายงานบันทึกข้อมูลตามสภาพปัญหา อุปสรรค และความต้องการของเจ้าหน้าที่ ผู้ดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม เพื่อนำมาออกแบบนวัตกรรมโปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุ

2. แบบสอบถามประเมินความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ที่มีภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม โดยแบ่งเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ

ส่วนที่ 2 การรับรู้ความสามารถตนเองในการเฝ้าระวังภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม ลักษณะข้อคำถาม เป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งลักษณะข้อคำถามเป็นข้อความทั้งหมดกำหนดให้ผู้ตอบเลือกตอบได้ 3 ตัวเลือก คือ มั่นใจ ไม่แน่ใจ ไม่มั่นใจ เกณฑ์การประเมินผลผู้วิจัยได้แบ่งระดับดังนี้

มั่นใจ	มีค่าคะแนน	3
ไม่แน่ใจ	มีค่าคะแนน	2
ไม่มั่นใจ	มีค่าคะแนน	1

เมื่อแบ่งคะแนนการรับรู้ความสามารถตนเองในการเฝ้าระวังภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม ซึ่งมีคำถามอยู่ 5 ข้อ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 5-15 คะแนน ระดับสูงมีคะแนนอยู่ในช่วง 10-15 คะแนน ระดับปานกลางมีคะแนนในช่วง 5-9 คะแนน ระดับต่ำมีคะแนนอยู่ในช่วง 1-4 คะแนน โดยใช้เกณฑ์ในการวัดคะแนน คือ คะแนนมากกว่าร้อยละ 80 จัดอยู่ในระดับสูง คะแนนอยู่ระหว่างร้อยละ 60 ถึงร้อยละ 80 จัดอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60 จัดอยู่ในระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 ความคาดหวังในการเฝ้าระวังภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม เพื่อให้ไม่ให้เกิดภาวะหกล้ม ข้อสะโพกหัก ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งลักษณะข้อคำถามเป็นข้อความทั้งหมด กำหนดให้ผู้ตอบเลือกตอบได้ 3 ตัวเลือก คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย เกณฑ์การประเมินผลผู้วิจัยได้แบ่งระดับดังนี้

ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ		
เห็นด้วย	มีค่าคะแนน	3	1
ไม่แน่ใจ	มีค่าคะแนน	2	2
ไม่เห็นด้วย	มีค่าคะแนน	1	3

เมื่อแบ่งคะแนนความคาดหวังในการเฝ้าระวังภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม เพื่อให้ไม่ให้เกิดภาวะหกล้มข้อสะโพกหัก ซึ่งมีคำถามอยู่ 5 ข้อ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 5-15 คะแนน ระดับสูงมีคะแนนอยู่ในช่วง 10-15 คะแนน ระดับปานกลางมีคะแนนในช่วง 5-9 คะแนน ระดับต่ำมีคะแนนอยู่ในช่วง 1-4 คะแนน โดยใช้เกณฑ์ในการวัดคะแนน คือ คะแนนมากกว่าร้อยละ 80 จัดอยู่ในระดับสูง คะแนนอยู่ระหว่างร้อยละ 60 ถึงร้อยละ 80 จัดอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60 จัดอยู่ในระดับต่ำ

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการเฝ้าระวังภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม ลักษณะข้อคำถามเป็นข้อความทั้งหมด กำหนดให้ผู้ตอบ เลือกตอบได้ 3 ตัวเลือก คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบางครั้ง ไม่ปฏิบัติ เกณฑ์การประเมินผู้วิจัยได้แบ่งระดับดังนี้

ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ		
ปฏิบัติเป็นประจำ	มีค่าคะแนน	3	1
ปฏิบัติบางครั้ง	มีค่าคะแนน	2	2
ไม่ปฏิบัติ	มีค่าคะแนน	1	3

เมื่อแบ่งคะแนนการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการเฝ้าระวังภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม เพื่อให้ไม่ให้เกิดภาวะหกล้มข้อสะโพกหัก ซึ่งมีคำถามอยู่ 5 ข้อ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 5-15 คะแนน ระดับสูงมีคะแนนอยู่ในช่วง 10-15 คะแนน ระดับปานกลางมีคะแนนในช่วง 5-9 คะแนน ระดับต่ำมีคะแนนอยู่ในช่วง 1-4 คะแนน โดยใช้เกณฑ์ในการวัดคะแนน คือ คะแนนมากกว่าร้อยละ 80 จัดอยู่ในระดับสูง คะแนนอยู่ระหว่างร้อยละ 60 ถึงร้อยละ 80 จัดอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60 จัดอยู่ในระดับต่ำ

การดำเนินการวิจัย

ขั้นเตรียมการ

1. ศึกษาระบบ และขั้นตอนการให้บริการในคลินิกผู้สูงอายุ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ 17 เพื่อนำมาประกอบการจัดโปรแกรม
2. จัดเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์สื่อ และสถานที่จัดกิจกรรม
3. การเตรียมนวัตกรรมโปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุ พร้อมทั้งทำแผนปฏิบัติการป้องกันภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม

ขั้นดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลอง ใช้เวลาทั้งหมด 6 เดือน ดังต่อไปนี้

เดือนที่ 1

1. ตรวจคัดกรองภาวะถดถอยในผู้สูงอายุ เพื่อค้นหาผู้ที่มีภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม
2. เก็บข้อมูลเบื้องต้นด้วยแบบสัมภาษณ์ ด้านความรู้ การรับรู้ ความสามารถ ความคาดหวังในผลดีของการใช้โปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุ
3. จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม

เดือนที่ 2

จัดกิจกรรมสร้างการรับรู้ความสามารถตนเอง และความคาดหวังที่จะไม่เกิดภาวะพลัดตกหกล้มข้อสะโพกหัก โดยการอภิปรายกลุ่มย่อย ชักจูงให้เห็นความสำคัญของการเฝ้าระวังการเกิดภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม

เดือนที่ 3

ประเมินการรับรู้ในความสามารถตนเอง ความคาดหวังในผลดีของการป้องกันภาวะพลัดตกหกล้ม โดยการอภิปรายกลุ่มย่อย เพื่อวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และร่วมกันหาแนวทางแก้ไข

เดือนที่ 4 และ เดือนที่ 5

ผู้ช่วยมารับบริการต่อเนื่อง ติดตามสอบถามปัญหาอุปสรรค ให้กำลังใจในการเฝ้าระวังการเกิดภาวะพลัดตกหกล้ม

เดือนที่ 6

1. ประเมินภาวะถดถอยในผู้สูงอายุ
2. เก็บข้อมูลหลังการทดลองด้วยแบบสัมภาษณ์ด้านความรู้ การรับรู้ ความสามารถตนเอง ความคาดหวังในผลดีของการเฝ้าระวังภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติสำเร็จรูป ซึ่งมีรายละเอียดในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทางคุณลักษณะประชากรของกลุ่มทดลอง ด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยในกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง และหลังการทดลองในเรื่องการรับรู้ความสามารถตนเอง ความคาดหวังในผลดีของการเฝ้าระวังภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการดูแลผู้สูงอายุ ในคลินิกผู้สูงอายุ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ 17 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและมีผลการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสถานการณ์ ปัญหาอุปสรรคและความต้องการของกระบวนการเฝ้าระวังภาวะถดถอยของผู้สูงอายุ

การศึกษาศถานการณ์ ปัญหาอุปสรรคและความต้องการของกระบวนการเฝ้าระวังภาวะถดถอยของผู้สูงอายุ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาแนวทางการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยเสี่ยงพลัดตกหกล้ม รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้ป่วยสามารถจัดการตนเองที่ถูกต้อง สามารถปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน

ในระยะเวลาของการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยเสี่ยงพลัดตกหกล้ม พบว่ามีปัญหาขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพของตนเอง การเผยแพร่ความรู้การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยเสี่ยงพลัดตกหกล้มไม่ทั่วถึง ผู้วิจัยจึงได้คัดค้านกระบวนการพัฒนาแนวทางการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยเสี่ยงพลัดตกหกล้ม ให้สามารถดูแลตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดการเกิดพลัดตกหกล้มข้อสะโพกหักในผู้สูงอายุ กิจกรรมเสริมพลังตนเองที่จะให้ผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการรักษา

ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุด้วยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเองสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอย

จากการศึกษาศถานการณ์ ปัญหาอุปสรรคและความต้องการของกระบวนการเฝ้าระวังภาวะถดถอยของผู้สูงอายุ โดยการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มในผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยเสี่ยงพลัดตกหกล้ม ทำให้ทราบข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยเสี่ยงพลัดตกหกล้ม ในผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างจาก ระยะที่ 1 จำนวน 20 คน ระยะทดลอง 3 เดือน ซึ่งสอดคล้องกับวันนัดของผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการรับรู้การดูแลสุขภาพของตนเองไม่ถูกต้อง ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของภาวะถดถอยเสี่ยงพลัดตกหกล้ม ผู้วิจัยจึงได้เน้นเรื่องการให้ความรู้การดูแลสุขภาพตนเอง เพื่อป้องกันภาวะพลัดตกหกล้มกระดูกสะโพกหัก การเสริมพลังของตนเอง กระตุ้นให้ผู้สูงอายุรับรู้ความสามารถของตนเอง สร้างความเชื่อมั่นว่าทุกคนมีความสามารถในตนเอง และสามารถนำออกมาใช้ในทางที่ถูกที่ควร การกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้สูงอายุและผู้ดูแล เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลสุขภาพของตนเองได้อย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ

ระยะที่ 3 ประเมินผลการใช้นวัตกรรมรูปแบบการจัดการดูแลผู้สูงอายุ เป็นขั้นตอนทดลองครั้งที่ 2 ที่พัฒนาขึ้นจากการปรับปรุงการทดลองใช้ครั้งที่ 1 โดยศึกษากับผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยเสี่ยงพลัดตกหกล้ม

การประเมินประสิทธิผลกระบวนการพัฒนาแนวทางการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยเสี่ยงพลัดตกหกล้ม มีการนำเสนอคุณลักษณะประชากรของตัวอย่างในกลุ่มทดลอง ข้อมูลตัวแปรที่ศึกษาก่อนการทดลองและหลังการทดลอง การเปรียบเทียบตัวแปรที่ศึกษาก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่ม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะข้อมูลทั่วไปจากผู้สูงอายุที่ใช้ในการศึกษานี้จำนวน 166 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.26 เป็นผู้สูงอายุตอนกลาง (อายุ 70-79 ปี) ร้อยละ 39.75 ไม่ได้เรียนหนังสือหรือจบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 81.32 มีสถานภาพสมรส (อาศัยอยู่ด้วยกัน) ร้อยละ 39.15 ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 39.15 รองลงมา คือ ทำสวน ทำไร่ ทำนา เลี้ยงสัตว์ร้อยละ 22.89 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง

	ตัวแปร	จำนวน(คน) N = 166	ร้อยละ
เพศ	ชาย	56	33.73
	หญิง	110	66.26
อายุ	60-69 ปี (ผู้สูงอายุตอนต้น)	50	33.73
	70-79 ปี (ผู้สูงอายุตอนกลาง)	66	39.75
	80 ปีขึ้นไป (ผู้สูงอายุตอนปลาย)	50	30.12
ระดับการศึกษา	ไม่ได้เรียน, ประถมศึกษา	135	81.32
	มัธยมศึกษา	21	12.65
	ปวส. และสูงกว่านั้น	10	6.02
สถานภาพสมรส	โสด	35	21.08
	สมรส (อาศัยอยู่ด้วยกัน)	65	39.15
	หม้าย	28	16.86
	หย่าร้าง/แยกกันอยู่	38	22.89
อาชีพ	ไม่ได้ทำงาน	65	39.15
	ทำสวน/ทำไร่/ทำนา/เลี้ยงสัตว์	38	22.89
	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	28	16.86
	รับจ้างทั่วไป	35	21.08

ส่วนที่ 2 การรับรู้ความสามารถตนเองในการเฝ้าระวังภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม

จากการวิเคราะห์คะแนนการรับรู้ความสามารถตนเองในการเฝ้าระวังภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม พบว่า กลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง ส่วนใหญ่มีคะแนนการรับรู้ความสามารถตนเองในการเฝ้าระวังภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้มอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.19 ภายหลังการทดลองกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนการรับรู้ความสามารถตนเองในการเฝ้าระวังภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้มอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 57.22 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การรับรู้ความสามารถตนเองในการเฝ้าระวังภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม

การรับรู้ความสามารถตนเองในการเฝ้าระวัง ภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม (คะแนน)	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สูง	35	21.08	95	57.22
ปานกลาง	80	48.19	71	42.77
ต่ำ	51	30.72	0	0

ส่วนที่ 3 ความคาดหวังในการเฝ้าระวังภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม

จากการวิเคราะห์คะแนนการรับรู้ความคาดหวังในการเฝ้าระวังภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม พบว่า กลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง ส่วนใหญ่มีคะแนนการรับรู้ความคาดหวังในการเฝ้าระวังภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้มอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 54.21 ภายหลังการทดลองกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนการรับรู้ความคาดหวังในการเฝ้าระวังภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้มอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 83.13 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความคาดหวังในการเฝ้าระวังภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม

การรับรู้ความสามารถตนเองในการเฝ้าระวัง ภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม (คะแนน)	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สูง	61	36.74	138	83.13
ปานกลาง	90	54.21	28	16.86
ต่ำ	15	9.03	0	0

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการดูแลผู้สูงอายุ ในคลินิกผู้สูงอายุ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ 17 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ผลการวิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการอภิปรายในเชิงลึกเพื่อประโยชน์ในการพัฒนางาน ดังต่อไปนี้

1. จากการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 พบปัญหาผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการรับรู้การดูแลตนเองที่ไม่ถูกต้อง ไม่เห็นความสำคัญของภาวะถดถอยเสี่ยงพลัดตกหกล้ม ขาดการเฝ้าระวังการเกิดภาวะพลัดตกหกล้ม การเข้าสู่กระบวนการรักษาล่าช้า การเผยแพร่ความรู้แนวทางการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยเสี่ยงพลัดตกหกล้มไม่ครอบคลุมทั่วถึงในผู้สูงอายุ

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการดูแลผู้สูงอายุ ในคลินิกผู้สูงอายุ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ 17 ต้องอาศัยความร่วมมือของทีมนิสิตวิชาชีพและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รูปแบบที่พัฒนาต้อง

สอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทของผู้สูงอายุ ซึ่งจากการศึกษาในครั้งนี้จะเห็นว่า การพัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยเสี่ยงพลัดตกหกล้ม ต้องเริ่มจากการศึกษาสถานการณ์ สภาพปัญหาจริงของผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยเสี่ยงพลัดตกหกล้ม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนารูปแบบการจัดการดูแลผู้สูงอายุ มีการจัดการพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุ จัดการเรียนรู้เป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้สูงอายุป้องกันการเสียชีวิต และเพิ่มคุณภาพชีวิตให้ผู้สูงอายุ

3. การรับรู้ความสามารถตนเอง และความคาดหวังในผลดีของการดูแลสุขภาพตนเองอย่างมีประสิทธิภาพของผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยเสี่ยงพลัดตกหกล้มกลุ่มตัวอย่างทดลอง มีความรู้ความสามารถตนเอง ความคาดหวังในผลดี และมีพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีประสิทธิภาพดีขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีการนำข้อมูลที่สะท้อนผลลัพธ์ของการดูแลผู้สูงอายุมาพัฒนางานเพื่อให้บริการพยาบาลมีคุณภาพมาตรฐาน ส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อผู้ป่วย สอดคล้องกับการศึกษาของสถาบันเวชศาสตร์สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวรเพื่อผู้สูงอายุ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข แนวทางเวชปฏิบัติการป้องกันและประเมินภาวะหกล้มในผู้สูงอายุ พ.ศ. 2562 เกิดการพัฒนารูปแบบการจัดการดูแลผู้สูงอายุโดยทีมสหสาขาวิชาชีพ ส่งผลให้ลดการเกิดภาวะพลัดตกหกล้มข้อสะโพกหักในผู้สูงอายุ ยุกระดับการเป็นอยู่ที่ตึงกลับคืนสู่สังคม (สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ, 2562)

บทสรุป

จากผลการวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาสถานการณ์ ปัญหาอุปสรรคและความต้องการของกระบวนการเฝ้าระวังภาวะถดถอยของผู้สูงอายุ

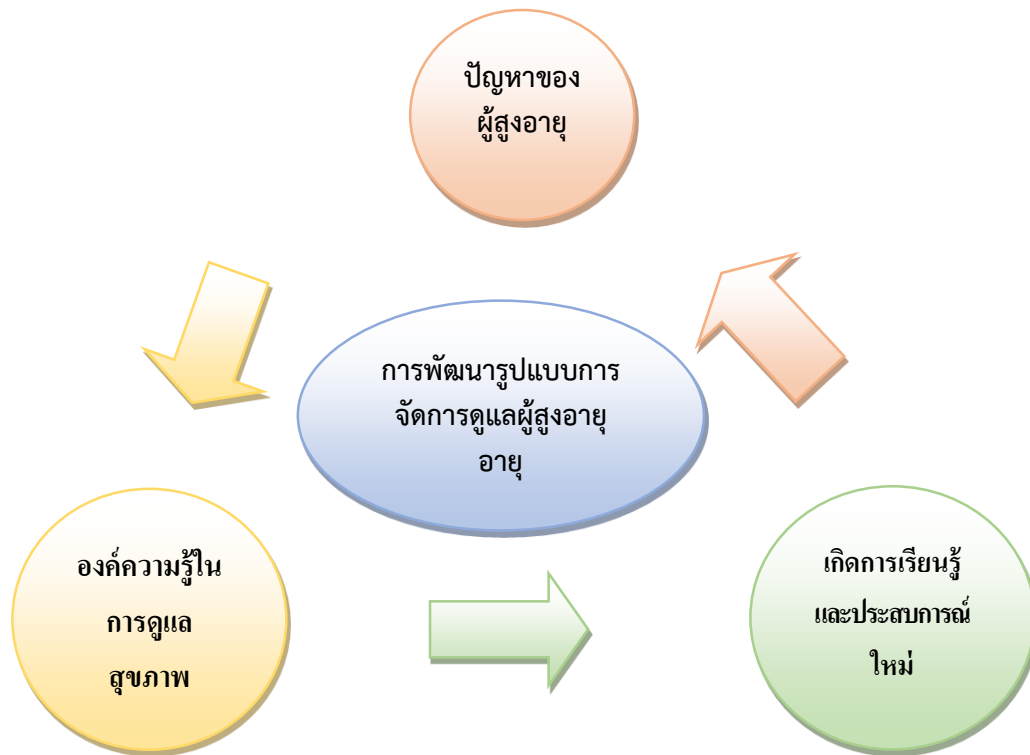
1. ผู้ป่วยส่วนใหญ่ขาดความรู้การเฝ้าระวังภาวะถดถอย ภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้มกระดูกสะโพกหัก
2. ผู้ป่วยไม่ตระหนักถึงปัญหาภาวะถดถอย ภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้มกระดูกสะโพกหัก

จากผลการวิจัยระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุด้วยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเองสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอย

1. คิดค้นนวัตกรรมโปรแกรมการให้ความรู้ผู้สูงอายุจนได้รูปแบบที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุที่มีภาวะเสี่ยง พลัดตกหกล้ม
2. ผู้ป่วยและญาติมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา ช่วยกระตุ้นเตือนและเป็นการกำลังใจ

จากผลการวิจัยระยะที่ 3 ประเมินผลการใช้นวัตกรรมรูปแบบการจัดการดูแลผู้สูงอายุ

1. การรับรู้ความสามารถตนเองในการเฝ้าระวังภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้มก่อนและหลังการทดลอง พบว่ามีการรับรู้ความสามารถตนเองดีกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญ
2. ความคาดหวังในผลดีของการเฝ้าระวังภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้มก่อนและหลังการทดลอง พบว่ามีความคาดหวังดีกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญ

การนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาารูปแบบการจัดการดูแลผู้สูงอายุ คลินิกผู้สูงอายุ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ 17 เป็นรูปแบบการดูแลรักษาผู้สูงอายุที่มีภาวะถดถอยโดยทีมสหสาขาวิชาชีพ โดยผู้สูงอายุที่ผ่านการประเมินภาวะถดถอย 9 ด้าน แล้วพบภาวะเสี่ยงผิดปกติ จะได้รับการดูแลรักษาจากแพทย์ และทีมสหสาขาวิชาชีพ ทำให้สามารถไปพัฒนาต่อยอดและเป็นตัวเลือกหนึ่งให้กับโรงพยาบาลอื่นๆ เพื่อเพิ่มการเข้าถึงการรักษาที่มีประสิทธิภาพ ลดการเกิดภาวะหกล้มกระดูกสะโพกหัก ลดการเสียชีวิต และเพิ่มคุณภาพชีวิตให้ผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของทีมสหสาขาวิชาชีพ ควรมีการพัฒนาต่อยอดเพิ่มจากเดิม เช่น การวิเคราะห์กระบวนการดูแลผู้สูงอายุในภาพของโรงพยาบาลและของจังหวัด เพื่อค้นหาความเสี่ยงที่สามารถป้องกันได้ เพื่อนำมาออกแบบระบบการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ป่วยต่อไป
2. ควรมีการสร้างสัมพันธภาพ การดึงชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ เฝ้าระวังการเกิดภาวะเสี่ยงพลัดตกหกล้ม

เอกสารอ้างอิง

- วนิดา ราชมัย. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพลัดตกหกล้มของผู้สูงอายุ เขตสุขภาพที่ 6. ชลบุรี: ศูนย์อนามัยที่ 6 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
- สถาบันเวชศาสตร์สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวรเพื่อผู้สูงอายุ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (2562). แนวทางเวชปฏิบัติการป้องกันและประเมินภาวะหกล้มในผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: บริษัท สินทวิการพิมพ์ จำกัด.
- สถาบันเวชศาสตร์ฯ ผู้สูงอายุร่วมกับคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล. (2564). คู่มือ ฉบับประชาชน ป้องกันการหกล้มในผู้สูงอายุ. นนทบุรี: บริษัท ซีจี พูล จำกัด.
- สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (2557). การศึกษารูปแบบการป้องกัน ภาวะหกล้มในผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.
- สุธรรม เยี่ยมสวัสดิ์. (2566). ประสิทธิภาพของการใช้ขวดเป่าบริหารปอดในผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง. สุพรรณบุรี: กลุ่มงานสุขศึกษา โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ 17. สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดสุพรรณบุรี.

แนวทางการจัดการศึกษาเชิงระบบสำหรับนิสิตนักศึกษาจีนในสถาบันอุดมศึกษาไทย Systematic Education Management Guidelines for Chinese Students in Thai higher Education Institutions

พระธีรวัฒน์ อ้นเต้ง

Phra Teerawat Oanteng

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Faculty of Education, Chulalongkorn University

E-mail: phramoschula@gmail.com

บทคัดย่อ

นิสิตนักศึกษาจีนที่เข้ามาศึกษาในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ปัจจุบันจำนวนนิสิตนักศึกษาจีนในประเทศไทยเป็นสัดส่วนเกือบร้อยละ 50 ของจำนวนนิสิตนักศึกษาต่างชาติในประเทศไทย แต่จากการสำรวจข้อมูลพบว่า การจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษาจีนยังมีปัญหา การรับเข้านิสิตนักศึกษาเน้นปริมาณไม่เน้นคุณภาพ นิสิตนักศึกษามีอุปสรรคการเรียนรู้ในด้านภาษา และหลักสูตรสำหรับนิสิตนักศึกษาจีนมีคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของอุดมศึกษาไทยในอนาคต เพื่อให้การเข้ามาของนิสิตนักศึกษาจีนเป็นโอกาสในการพัฒนาอุดมศึกษาไทย บทความนี้จึงได้นำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเชิงระบบสำหรับนิสิตนักศึกษาจีน ดังนี้ 1) การรับเข้าของนิสิตนักศึกษาจีนมีความเคร่งครัดด้านทักษะภาษาและความรู้พื้นฐานในสาขาวิชาที่สมัคร 2) หลักสูตรควรมีวัตถุประสงค์ชัดเจน มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและหาจุดแข็งของตนเอง และพัฒนาเป็นที่ยอมรับในระดับสากล 3) ผู้บริหารต้องมีคุณสมบัติและวิสัยทัศน์ที่เหมาะสมในการเป็นผู้นำองค์กร ผู้สอนต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสมและมีผลงานตีพิมพ์ 4) สถาบันอุดมศึกษาควรมีการจัดการเรียนการสอนแบบใกล้ชิด มีความยืดหยุ่นเรื่องภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอน มีการจัดการอบรมเสริมทักษะภาษาและทักษะชีวิต 5) การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ได้แก่ ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะบุคคลตามที่สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา (สกอ.) กำหนดและต้องส่งเสริมทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและทักษะการปรับตัว 6) การประเมินผลของการจัดการศึกษาต้องมีการประเมินผลจากภายในและภายนอก

คำสำคัญ: แนวทาง, การจัดการศึกษาเชิงระบบ, นิสิตนักศึกษาจีน

Abstract

The number of Chinese students coming to study in Thailand is increasing every year. Currently, it's almost 50% of the number of foreign students in Thailand. However, from the previous surveys, it was found that at present, educational management for Chinese students still has problems. Student admission focuses on quantity, not on quality. Students have learning barriers in language, and the quality of curriculum for Chinese students is below standard. This may affect the image of Thai higher education in the future. In order to make the arrival of Chinese students an opportunity for the development of Thai higher

education, this article presents systematic education management guidelines for Chinese students as follows: 1) The admission of Chinese students should be rigorous in language skills and basic knowledge in the field the apply for. 2) Curricula should have clear objectives and emphasize on improving quality, finding own strengths and developing to be internationally recognized. 3) Executives must have appropriate qualifications and seniority to lead the organization, instructors must be qualified and have published achievements. 4) The higher education institution should be closely to student, be flexible in the language used in teaching and learning and provide training course to enhance language skills and life skills of Chinese student. 5) Determination of learning outcomes, including knowledge, skills, personality traits as stipulated by the Office of the Permanent Secretary for Higher Education and cross-cultural communication skills and adaptive skills must be promoted. And 6) Evaluation of educational management must include both internal and external evaluation.

Keywords: guidelines, education management, systematic, Chinese students.

บทนำ

ครั้งตั้งแต่ปี 2010 เป็นต้นมา นิสิตนักศึกษาจีนที่เข้ามาศึกษาในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี โดยมีสาเหตุจากความกดดันทางการศึกษาและการใช้ชีวิตในสังคมจีนค่อนข้างสูง ทำให้อัตราการสอบเข้าวิทยาลัยของจีนอยู่ในระดับที่ต่ำ ในขณะที่ประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายการศึกษาค่อนข้างไม่สูง และมีหลักสูตรที่หลากหลายและยืดหยุ่น สามารถตอบโจทย์นิสิตนักศึกษาจีนได้ อีกทั้งประเทศไทยยังเป็น “กระดานกระโดดน้ำ” ไปยังประเทศในยุโรปของนิสิตนักศึกษาจีน จึงทำให้นิสิตนักศึกษาจีนนิยมเลือกที่จะเข้ามาศึกษาในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ข้อมูลของสถานเอกอัครราชทูตจีนประจำประเทศไทยระบุว่า ปัจจุบันนิสิตนักศึกษาจีนในไทยทุกระดับชั้นอาจมีจำนวนมากถึง 50,000 คน ซึ่งนิสิตนักศึกษาจีนในไทยส่วนใหญ่มาจากพื้นที่ทางตอนใต้ของจีน เช่น ยูนนาน กวางสี กวางโจว เป็นต้น ส่วนนิสิตนักศึกษาจีนที่มาจากพื้นที่อื่นๆ มีเป็นส่วนน้อย แต่ก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นและหลากหลายขึ้นกว่าในอดีต (กุลณรี นุกิจรังสรรค์ และคณะ, 2564)

จากข้อมูลของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ได้พบว่า ในปี 2020 นิสิตนักศึกษาจีนที่เข้ามาศึกษาระดับอุดมศึกษาในไทยมีจำนวน 14,423 คน (ไม่รวมนิสิตนักศึกษาจีนที่มาแลกเปลี่ยน นิสิตนักศึกษาจีนที่มาศึกษาระยะสั้น หรือ non-degree) โดยมีสัดส่วนมากเกือบร้อยละ 50 ของจำนวนนิสิตนักศึกษาต่างชาติในไทย โดยมีสถาบันการศึกษาของไทยเปิดรับนิสิตนักศึกษาจีนเพิ่มขึ้นจำนวน 102 แห่งทั่วประเทศไทย ซึ่งร้อยละ 70 ของนิสิตนักศึกษาจีน (10,083 คน) เลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ส่วนร้อยละ 30 (4,340 คน) เลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มหาวิทยาลัยที่มีจำนวนนิสิตนักศึกษาจีนมากที่สุด 5 อันดับแรกในปีการศึกษา 2020 ได้แก่ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ (2,826 คน) มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (1,560 คน) มหาวิทยาลัยเกริก (894 คน) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (882 คน) มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด (824 คน) (กรุงเทพธุรกิจ, 2565)

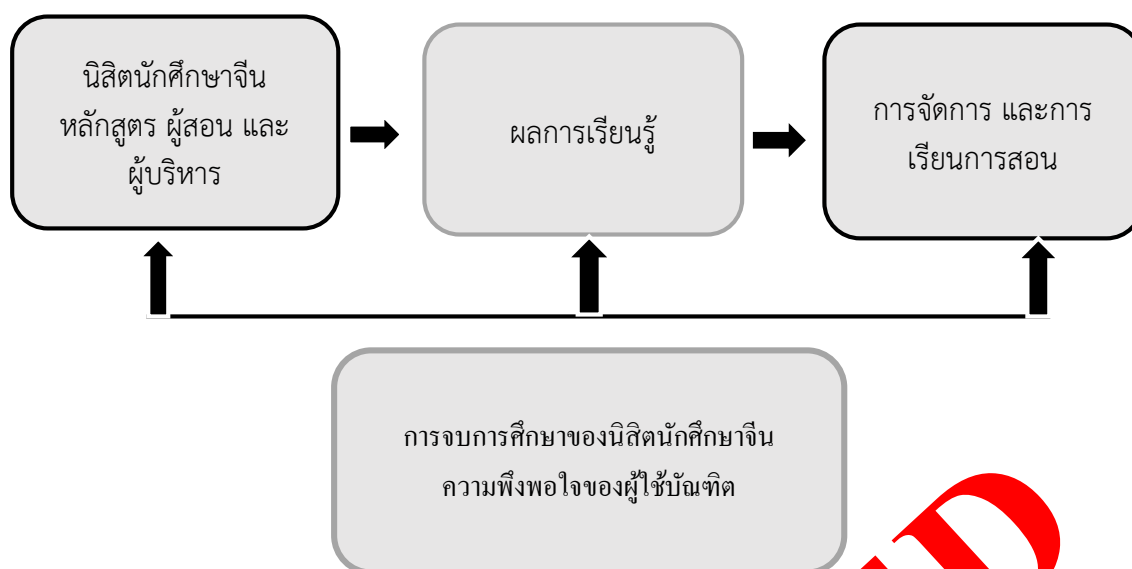
โดยที่การนี้เอเจนซีด้านการศึกษามีบทบาทสำคัญในการนำนิสิตนักศึกษาจีนเข้าสู่ประเทศไทย และเป็นธุรกิจที่ค่อนข้างเฟื่องฟูเป็นอย่างมาก มหาวิทยาลัยในไทยที่เปิดหลักสูตรเพื่อนิสิตนักศึกษาจีนต้องพึ่งพา เอเจนซีเพื่อทำการตลาดในประเทศจีน เพราะนักเรียนในประเทศจีนค่อนข้างจะเชื่อคำแนะนำจากมหาวิทยาลัยจากเอเจนซี อีกทั้งมหาวิทยาลัยในไทยยังอาศัยเอเจนซีในการคัดกรองนิสิตนักศึกษา

แต่เนื่องจากบางเอเจนซีมุ่งแต่ผลกำไรไม่ได้เน้นคุณภาพ จึงทำให้นิสิตนักศึกษาที่รับเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยไทย บางส่วนมีศักยภาพที่ไม่พร้อมจึงเกิดปัญหาขึ้น ปัญหาของนิสิตนักศึกษาจีนที่พบบ่อย คือ ทักษะของภาษาไทยและทักษะของภาษาอังกฤษไม่เพียงพอสำหรับการศึกษาในหลักสูตรต่างๆ จึงทำให้นิสิตนักศึกษาจีนบางกลุ่มจบล่าช้า หรือจบไปแล้วไม่ตอบสนองความต้องการของตลาดงาน นอกจากนี้ หลังได้รับผลกระทบจากการปิดประเทศของจีนในช่วงโควิดที่ผ่านมา มีบางมหาวิทยาลัยมีการเปิดหลักสูตรที่ไม่จำเป็นต้องมาเรียนถึงประเทศไทยก็สามารถได้ใบปริญญาเพื่อดึงดูดนิสิตนักศึกษา ภายหลังมหาวิทยาลัยในลักษณะนี้มีชื่อปรากฏอยู่ในประกาศของศูนย์นิสิตนักศึกษาต่างชาติ กระทรวงศึกษาธิการของจีน จึงประกาศว่าเป็นมหาวิทยาลัยที่กระทรวงฯ จะเพิ่มความเข้มในการตรวจสอบวุฒิการศึกษามากขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้กำลังทำลายอุดมศึกษาไทย สิ่งที่เกิดขึ้นนี้อาจเป็นผลมาจากการที่ผู้ถือหุ้นใหญ่ชาวจีนมีสิทธิ์อำนาจขาดในการออกแบบหลักสูตร กระบวนการรับเข้า และการปรับเปลี่ยนมาตรฐาน การประเมินผลเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ โดยมีได้คำนึงถึงคุณภาพ และความ ทำหายใหญ่ คือ การจัดการคุณภาพของการเรียนการสอนให้เข้าที่เข้าทาง เมื่อนิสิตนักศึกษาจีนเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้นเรื่อยๆ ควรเน้นจุดสำคัญว่าจะสร้างประโยชน์ต่อการศึกษาไทยได้อย่างไร เช่น หากการควบคุมคุณภาพหลักสูตรสำหรับนิสิตนักศึกษาต่างชาติได้ สามารถดึงนิสิตนักศึกษาจากประเทศต่างๆ เข้ามาได้มากขึ้น (เพ็ญพิชชา มุ่งงาม, 2566)

เนื่องจากการแข่งขันในด้านของการศึกษาและความกดดันในการจัดหางานในประเทศจีน มีสูงขึ้นทุกๆ ปี รวมถึงประเทศจีนมีการผ่อนปรนมาตรการโควิด 19 อีกทั้งนโยบายของประเทศจีนทำให้นิสิตนักศึกษาของประเทศจีนต่างออกหาที่ศึกษาต่อในต่างประเทศ ทำให้จำนวนนิสิตนักศึกษาจีนที่เลือกเข้าศึกษาต่อในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากเดิม (Yang & Thaima, 2021) ถือเป็นโอกาสที่ประเทศไทยควรให้ความสำคัญและการส่งเสริมอย่างจริงจังควบคู่ไปกับการมีแนวทางการจัดการและการรองรับอย่างเหมาะสม แต่ในปัจจุบันอุดมศึกษาไทยยังไม่มีกรอบและนโยบายกลางในการบริหารจัดการนิสิตนักศึกษาจีนทั้งมหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นระบบ ด้วยปัญหาและความสำคัญในการจัดการศึกษาของประเทศจีนที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เพื่อให้การเข้ามาศึกษาของนิสิตนักศึกษาจีนเป็นประโยชน์ ไม่กระทบกับความมั่นคงและสร้างที่ยั่งยืนของอุดมศึกษาไทย บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเชิงระบบสำหรับนิสิตนักศึกษาจีนในสถาบันอุดมศึกษาไทยที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในนานาชาติ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้สถาบันอุดมศึกษาไทย และทำให้สถาบันอุดมศึกษาไทยเป็นที่ยอมรับในระดับสากลได้

จากการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ปัญหาหลักของการจัดการนิสิตนักศึกษาจีนในสถาบันอุดมศึกษาไทย ได้แก่ การรับนิสิตนักศึกษาเน้นเรื่องปริมาณ แต่ไม่เน้นคุณภาพ นิสิตนักศึกษามีอุปสรรคการเรียนรู้ด้านภาษา หลักสูตรสำหรับนิสิตนักศึกษาจีนมีคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์ และนิสิตนักศึกษาจีนที่จบการศึกษายังขาดทักษะในการทำงาน บทความนี้จึงได้นำองค์ประกอบของทฤษฎีระบบ (Siri pong, 2005) สรุปองค์ประกอบของการจัดการศึกษาเชิงระบบสำหรับนิสิตนักศึกษาจีนในสถาบัน อุดมศึกษาไทย ดังนี้ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) แบ่งออกเป็นสองปัจจัย คือ แนวทางการรับเข้าของนิสิตนักศึกษาจีน ผู้บริหารและผู้สอนและหลักสูตร 2) กระบวนการ (Process) หมายถึง การบริหารหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้นิสิตนักศึกษาจีน 3) ผลลัพธ์ (Output) หมายถึง ผลการเรียนรู้และคุณลักษณะบัณฑิต 4) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) หมายถึง การประเมินผลของการจัดการศึกษา

ภาพที่ 1 ระบบการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษาจีน

นิสิตนักศึกษาจีน หลักสูตร ผู้สอน และผู้บริหาร (Input)

ข้อมูลเข้าสู่ระบบ (Input) หรือปัจจัยนำเข้า หมายถึง ปัจจัยต่างๆ หรือองค์ประกอบแรกที่จะนำไปสู่การดำเนินงานของระบบ ซึ่งรวมไปถึงสภาพแวดล้อมต่างๆ ซึ่งเป็นที่ต้องการของระบบด้วยในบางครั้งสิ่งที่ป้อนเข้า คือ การตั้งปัญหาและการวิเคราะห์ปัญหา การตั้งวัตถุประสงค์หรือการป้อนวัตถุดิบ รวมทั้งข้อมูลต่างๆ เพื่อการแก้ไขปัญหานั้นๆ เช่น นิสิตนักศึกษา หลักสูตร สถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น การจัดการศึกษาเชิงระบบสำหรับนิสิตนักศึกษาจีนในสถาบันอุดมศึกษาไทยนั้นต้องแก้ไขปัญหาคือต้นเหตุ โดยต้องมีเกณฑ์การรับเข้านิสิตนักศึกษาที่เคร่งครัด หลักสูตรที่ทันสมัย รวมทั้งผู้สอนและผู้บริหารที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ (Siri pong, 2005)

1) การรับเข้าของนิสิตนักศึกษาจีน

เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งต้องการเพิ่มจำนวนผู้เรียนจึงรับนิสิตนักศึกษาจีนเข้ามา โดยเน้นปริมาณมากกว่าเน้นคุณภาพ มีการผ่อนปรนเกณฑ์การรับ เช่น ยกเว้นการสอบวัดระดับภาษา เพื่อให้สามารถรับนิสิตนักศึกษาจีนได้มากขึ้น หรือผ่อนปรนเกณฑ์การสอบ เพื่อเอื้อให้นิสิตนักศึกษาจีนจบการศึกษาได้ง่ายขึ้น เป็นต้น จึงทำให้นิสิตนักศึกษาจีนไม่ประสบความสำเร็จทางการเรียน เพื่อให้การเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาจีนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การคัดกรองนิสิตนักศึกษาจีนเข้ามาศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง นอกจากสถาบันอุดมศึกษาต้องมีการตรวจเอกสารประกอบการสมัครเรียนที่กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมกำหนดแล้ว ต้องมีคะแนนทดสอบด้านทักษะภาษาไทยและทักษะภาษาอังกฤษ รวมไปถึงด้านทักษะความรู้พื้นฐานสำหรับวิชาที่ต้องการสมัคร (เพ็ญพิชชา มุ่งงาม, 2566)

ด้านทักษะภาษาไทยและด้านทักษะภาษาอังกฤษของนิสิตนักศึกษาจีน

โดยทั่วไป นิสิตนักศึกษาที่ศึกษาหลักสูตรภาษาอังกฤษ คะแนนภาษาอังกฤษ IELTS ต้องไม่น้อยกว่า 5 หรือ คะแนน TOEFL ต้องไม่ต่ำกว่า 500 แต่สำหรับนิสิตนักศึกษาที่เลือกเข้าศึกษาหลักสูตรภาษาไทยมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีการกำหนดเกณฑ์ที่แตกต่างกันไป ทำให้นิสิตนักศึกษาจีนที่มีทักษะ

ด้านภาษาไทยไม่เพียงพอที่ใช้สำหรับการเรียนรู้ ไม่เข้าใจเนื้อหาที่เรียน จนทำให้การเรียนเกิดล้มเหลว ทั้งนี้ หากคะแนนไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดจำเป็นต้องให้นิสิตนักศึกษาได้รับการส่งเสริมทักษะด้านภาษาให้ผ่านเกณฑ์ที่หลักสูตรนั้นๆ กำหนด เพื่อเพิ่มโอกาสให้กลุ่มนิสิตนักศึกษาที่มีทักษะด้านภาษาไม่แข็งแรง และมหาวิทยาลัยควรจัดอบรมด้านภาษาไทยและด้านภาษาอังกฤษสำหรับนิสิตนักศึกษาจีนโดยเฉพาะ และควรมีผู้สอนบางท่านที่สามารถสื่อสารภาษาจีนได้ โดยแนะนำให้สถาบันอุดมศึกษาไทยใช้เกณฑ์และแบบทดสอบทักษะด้านภาษาสำหรับนิสิตนักศึกษาต่างชาติ สามารถประกันได้ว่าทักษะด้านภาษาของผู้สมัครเข้าเรียนนั้นต้องพร้อมสำหรับการเข้าศึกษาในแต่ละสาขาวิชา

การวัดด้านทักษะความรู้พื้นฐานสำหรับวิชาที่นิสิตนักศึกษาจีนสมัครเข้าศึกษา

จากข้อมูลของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) พบว่า สาขาวิชาที่ได้รับขอยอดนิยมนจากนิสิตนักศึกษาจีน 3 อันดับแรกในปี 2020 ได้แก่ สาขาธุรกิจระหว่างประเทศการเงิน สาขาการบัญชี และสาขาการบริหารการศึกษา (เพ็ญพิชชา มุ่งงาม, 2566) ซึ่งการเงินและการบัญชีเป็นสาขาวิชาที่ควรมีพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ จึงควรมีการทดสอบพื้นฐานความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสาขาวิชาที่สมัคร นอกจากนี้ในสาขานี้ๆ ยังสามารถแจกเอกสารประมวลรายวิชาประกอบการเรียนรู้ให้แก่ผู้สมัครอ่านก่อนสอบวัดพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับวิชาที่จะเข้าศึกษา

2) หลักสูตร ผู้บริหารและผู้สอน

องค์ประกอบของหลักสูตรนานาชาติประกอบไปด้วย 1. การบริหารงานเฉพาะตัว ทั้งในด้านบุคลากร การเงิน และการประกันคุณภาพหลักสูตร 2. หลักสูตรมีความเป็นสากล ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ และมีการเทียบโอนหน่วยกิตได้ 3. ผู้สอนมีคุณวุฒิที่ดีและมีความหลากหลายของเชื้อชาติ 4. กิจกรรมในหลักสูตรมีความสร้างสรรค์สร้างเสริมประสบการณ์ทั้งทางวิชาการและมีการแลกเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรมระหว่างผู้เรียนและผู้สอน และ 6 สิ่งอำนวยความสะดวกมีความพร้อม (จริญญา เทพพรบัญชากิจ, 2556)

ด้านหลักสูตร

หลักสูตรควรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด และควรมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในสากล อาจมีการพัฒนาร่วมกับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศและสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาคุณภาพและหาจุดแข็งของตนเอง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ (จริญญา เทพพรบัญชากิจ, 2556)

ด้านบุคลากร

ผู้บริหารจำเป็นต้องมีคุณวุฒิและวิสัยทัศน์ที่เหมาะสมในการเป็นผู้นำขององค์กร มีวิสัยทัศน์ มีความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และมีความสามารถพิเศษรอบด้าน ด้านทักษะและด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานและการอบรมต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสถาบันให้มีคุณภาพ

ผู้สอนควรมีคุณสมบัติที่เหมาะสม มีผลงานตีพิมพ์ เหมาะสมกับการสอนนิสิตนักศึกษาจีน สามารถประยุกต์ความเชี่ยวชาญหรือการจัดการเรียนการสอนให้ทันยุคทันสมัย ต้องมีความสามารถที่จะใช้ภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่นๆ ตามเงื่อนไข และควรมีการแลกเปลี่ยนผู้สอนที่มีจากต่างประเทศและเชิญชวนวิทยากรที่มีชื่อเสียงจากแวดวงที่เกี่ยวกับหลักสูตรมาให้การบรรยายเพื่อเชื่อมโยงความรู้ และการส่งเสริมคุณภาพการสอน แต่ละหลักสูตรจะต้องมีอาจารย์ประจำหลักสูตรครบตามที่กำหนด และมีอาจารย์ที่ปรึกษาคอยดูแลนิสิตนักศึกษาในสัดส่วนที่เหมาะสม

การจัดการ และการเรียนการสอน (Process)

วิธีการต่างๆ ที่จะนำไปสู่ผลงานหรือผลผลิตของระบบ หรือเป็นการรวบรวมและการวิเคราะห์ ข้อมูลที่ป้อนเข้ามา เพื่อดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น กระบวนการผลิต กระบวนการหายใจของมนุษย์ หรือในทางระบบของการศึกษา ได้แก่ วิธีการสอนการให้ความรู้แก่คิด อย่างเป็นระบบ เป็นต้น การจัดการศึกษาเชิงระบบสำหรับนิสิตนักศึกษาจีนในสถาบันอุดมศึกษาไทยนั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญในการจัดการการเรียนการสอน (Siri pong, 2005)

คุณภาพของนิสิตนักศึกษาจีนในไทยมีความหลากหลาย พื้นความรู้ของนิสิตนักศึกษาจีน มีหลายระดับบางส่วนเข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทยด้วยความตั้งใจ ขยันหมั่นเพียร แต่บางส่วนเข้ามา ศึกษาต่อในประเทศไทยเพราะสอบเข้ามหาวิทยาลัยในประเทศจีนไม่ได้ ซึ่งการสอบเข้ามหาวิทยาลัย ในประเทศจีนไม่ได้ สะท้อนให้เห็นถึงพื้นฐานความรู้และความตั้งใจต่อการเรียนในระดับหนึ่ง นอกจากนี้ ยังมีนิสิตนักศึกษาบางส่วนที่ต้องการมาใช้ชีวิตอย่างอิสระ ต้องการหาเส้นทางประกอบอาชีพ จึงไม่ได้ให้ ความสนใจกับการเรียนมากนัก การที่นิสิตนักศึกษาจีนเข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทยจำนวนมาก จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอน จากงานวิจัยของ กุลนรี นุกิจจรัส (2563) พบว่า สถาบันอุดมศึกษาของไทยมีวิธีควบคุมคุณภาพการเรียนการสอนดังนี้ 1) เน้นจัดการเรียนการสอนแบบ ใกล้ชิด สถาบันการศึกษาของไทยหลายแห่งพยายามรักษาคุณภาพการเรียนการสอน โดยการจำกัด จำนวนนิสิตนักศึกษาในแต่ละห้องเรียน เพื่อให้อาจารย์และนักเรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มีการเช็คชื่อในห้องเรียนถึงแม้จะเป็นช่วงเรียนออนไลน์ เพื่อให้นิสิตนักศึกษาเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ สถาบันบางแห่งยังกำหนดให้นิสิตนักศึกษาจีนต้องพักในหอพักของมหาวิทยาลัย หรือเป็น หอพักที่มหาวิทยาลัยกำหนดเท่านั้น เพื่อจะได้ติดตามและดูแลความเป็นอยู่ต่างๆ ได้อย่างสะดวก 2) มีความยืดหยุ่นเรื่องภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอน ลดการสอบเก็บคะแนนแต่เพิ่มเรื่องการนำเสนอ หน้าชั้นเรียนและการอภิปรายในชั้นเรียนแทน การจัดหาล่ามมาช่วยแปลภาษาและการอำนวยความสะดวก ในด้านต่างๆ เป็นต้น 3) มีการอบรมให้ความรู้แก่นิสิตนักศึกษาจีนเพิ่ม สถาบันหลายแห่งมีการจัด อบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะต่างๆ ให้กับนิสิตนักศึกษาจีน ในช่วงทั้งก่อนเปิดเรียน ปิดภาคเรียน และระหว่างเรียน เพื่อแก้ปัญหาที่นิสิตนักศึกษาจีนอ่อนพื้นฐานความรู้ในบางรายวิชา หรือเพื่อเพิ่มความ เข้าใจให้แก่นิสิตนักศึกษาจีน เช่น การอบรมทักษะภาษาอังกฤษ การอบรมทักษะภาษาไทย การอบรม เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย การแนะนำการใช้ชีวิตในประเทศไทย เป็นต้น

ทั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่า การควบคุมคุณภาพการเรียนการสอนของนิสิตนักศึกษาจีนจึงจำเป็นต้อง ปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อนิสิตนักศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา ดังนี้ 1) เน้นจัดการเรียน การสอนแบบใกล้ชิด อาจารย์และนักเรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด 2) ยืดหยุ่นเรื่องภาษาที่ใช้ในการ เรียนการสอน เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่นิสิตนักศึกษาจีนดียิ่งขึ้น 3) มีการอบรมให้ความรู้นอกเหนือจาก สาขาวิชาแก่นิสิตนักศึกษาจีนเพิ่มการจัดการอบรมทักษะภาษาอังกฤษหรือทักษะภาษาไทย และการอบรม เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย

ผลการเรียนรู้ (Output)

ผลผลิตที่ได้ออกมาภายหลังการดำเนินการหรือกระบวนการ รวมถึงการประเมินด้วยและ หมายถึง ความสำเร็จในลักษณะองค์รวมในด้านต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพ หรือประสิทธิผล เป็นองค์ประกอบที่ เกิดจากกระบวนการที่ไปสู่จุดหมายปลายทาง เช่น นิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในลักษณะ

ต่างๆ หรือมีความรู้ความสามารถที่จะดำรงชีวิตในอนาคตได้ตามอัธยาศัย เป็นต้น เพื่อให้การจัดการศึกษาจีนมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องกำกับดูแลผลลัพธ์การเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาจีน (Siri pong, 2005)

ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ต้องมีอย่างน้อย 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านจริยธรรม และด้านลักษณะบุคคล โดยมีรายละเอียดดังนี้

ความรู้ (Knowledge) สามารถนำสิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้าหรือประสบการณ์ที่เกิดจากหลักสูตรไปปฏิบัติ หรือต่อยอดความรู้ในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม และพัฒนาอย่างยั่งยืน หรือการเรียนรู้ที่เน้นถึงการจำและการระลึกได้ถึงความคิด วัตถุ และปรากฏการณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นความจำที่เริ่มจากสิ่งง่ายๆ ที่เป็นอิสระแก่กัน ไปจนถึงความจำในสิ่งที่ยู่ยากซับซ้อนและมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

ทักษะ (Skills) มีทักษะเพื่อการพัฒนางาน การพัฒนาวิชาชีพหรือวิชาการ การพัฒนาตนและการพัฒนาสังคม เช่น ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Inquiry skills) การคิดเชิงวิพากษ์และคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) การแสดงเหตุผล (Reasoning) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การสื่อสาร (Communication) ความร่วมมือร่วมพลัง (Collaboration) การทำงานเป็นทีม (Team working) ความเป็นผู้นำ (Leadership) ความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) การแก้ไขปัญหา (Problem solving) การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ทักษะการทำงานที่หลากหลาย (multitasking skills)

จริยธรรม (Ethics) มีคุณธรรม ศีลธรรม และจรรยาบรรณ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมและส่วนตน ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีจิตใจเมตตาความโอบอ้อมอารี การมีจิตสาธารณะ การรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ลักษณะบุคคล (Character) มีบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย และค่านิยมที่สะท้อนคุณลักษณะเฉพาะศาสตร์ วิชาชีพ และสถาบัน โดยพัฒนาผ่านกระบวนการเรียนรู้ และการฝึกประสบการณ์จากหลักสูตร เช่น มีบุคลิกที่น่าเชื่อถือ เป็นมิตร มีเสน่ห์ เป็นผู้นำ นิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ มีเมตตา กรุณา รักการทำงานเป็นทีม ช่างสังเกต คิดอย่างมีวิจารณญาณ มีเหตุผล ค่านิยมยึดมั่นในอุดมการณ์ที่ถูกต้อง รักษาสิ่งแวดล้อม ความพอเพียง ความเท่าเทียมกันในสังคม ความรับผิดชอบต่อสังคม ยอมรับความแตกต่างในสังคม ใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล ความรับผิดชอบ อดทนในการทำงานตามวิชาชีพ รอบคอบละเอียดถี่ถ้วน เป็นแบบอย่างได้ บุคลิกภาพดี มีการสื่อสารที่ดี คิดเป็นระบบ เชื่อมั่นในตนเอง มีสุนทรียะ มีจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ รักการเล่น รักการแสดง เป็นนักบริหารจัดการ มีความคิดเชิงตรรกะ ความเป็นผู้ประกอบการ มีความฉลาดรู้ดิจิทัล (Digital literacy) และการรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy) เช่น การรู้เทคโนโลยี (Technology literacy) การรู้สารสนเทศ (Information literacy) การรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เห็น (Visual literacy) การรู้การสื่อสาร (Communication literacy) การรู้สังคม (Social literacy) เป็นต้น (คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา, 2565)

สำหรับผลลัพธ์การเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาจีน นอกจากผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา (กมอ.) กำหนดแล้ว ยังต้องมีทักษะภาษาต่างประเทศและทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม สามารถสื่อสารสองหรือสามภาษาในการทำงาน และเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศไทย ทำให้คนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างจากตน ได้รับรู้และเข้าใจในสิ่งที่ตนพูด คิด รู้สึก และแสดงออกได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังต้องมีทักษะการปรับตัว สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมทำงานทั้งในประเทศจีนและประเทศไทย จึงสามารถสรุปได้ว่า ผลลัพธ์การเรียนรู้สำหรับนิสิตนักศึกษาจีน ประกอบด้วย 1) สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติ หรือต่อยอดในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม 2) มีทักษะการพัฒนางาน

การพัฒนาวิชาชีพหรือวิชาการ การพัฒนาตน และการพัฒนาสังคม โดยเฉพาะทักษะด้านภาษาทักษะด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและทักษะการปรับตัว 3) มีคุณธรรม ศีลธรรม และจรรยาบรรณ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมและส่วนตนทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น 4) มีบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย และค่านิยม ที่สะท้อนคุณลักษณะเฉพาะศาสตร์ วิชาชีพ และสถาบัน

การจบการศึกษาของนิสิตนักศึกษาจีนและความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต (Feedback)

ข้อมูลเกี่ยวกับผลที่เกิดจากกิจกรรมที่มีต่อผลลัพธ์หรือผลผลิต ซึ่งเป็นลักษณะอาศัยข้อมูลป้อนกลับของทฤษฎีระบบ โดยเป็นไปเพื่อช่วยให้องค์กรหรือเจ้าของกระบวนการทราบและนำข้อมูลไปปรับปรุงระบบ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานะของระบบ เพื่อสามารถนำไปพิจารณาปรับปรุงประสิทธิภาพในขั้นตอนต่างๆ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะในการขาย หรือทางด้านการศึกษา เช่น ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อสถาบันหรือต่อกระบวนการด้านการศึกษา เป็นต้น ประเมินผลของการจัดการศึกษานิสิตนักศึกษาจีนเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ควรมองข้าม สถาบันอุดมศึกษาไทยสามารถนำข้อมูลการประเมินทั้งภายในและภายนอกเป็นข้อมูลในการปรับปรุงระบบการจัดการศึกษา (Siripong, 2005)

การจัดการศึกษา การพัฒนาระบบบริหารต้องมีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2554) ประเมินผลของการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษาจีนต้องมีการประเมินผลจากภายในและภายนอก โดยประเมินผลจากภายในต้องประเมินจากอัตราการจบการศึกษาและอัตราการได้งานของนิสิตนักศึกษาจีน ผลการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาจีน การประเมินการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน และประเมินผลจากภายนอกประกอบด้วย ความพึงพอใจและความคิดเห็นของผู้ปกครองและผู้ใช้บัณฑิต

การวิเคราะห์

การจัดการเชิงระบบสำหรับนิสิตนักศึกษาจีน

แนวทางการจัดการเชิงระบบสำหรับนิสิตนักศึกษาจีน สามารถสรุปได้ ดังนี้

- 1) การรับเข้ามีความเคร่งครัดด้านทักษะภาษาไทยและด้านทักษะภาษาอังกฤษของนิสิตนักศึกษาจีน และสำหรับวิชาที่ต้องมีพื้นฐานความรู้ในสายวิชาควรมีการจัดการวัดความรู้พื้นฐานเบื้องต้น
- 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ตอบสนองความต้องการของตลาด การมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและการหาจุดแข็งของตนเอง เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และมีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์
- 3) ผู้บริหารควรจำเป็นต้องมีคุณสมบัติและวิสัยทัศน์ที่เหมาะสมในการเป็นผู้นำองค์กร ผู้สอนมีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการสอนนิสิตนักศึกษาจีน ควรมีการแลกเปลี่ยนผู้สอนที่มีจากต่างประเทศและเชิญชวนวิทยากรที่มีชื่อเสียงจากแวดวงที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรมาให้ความรู้แก่นิสิตนักศึกษาจีน
- 4) การจัดการคุณภาพการเรียนการสอน ควรจัดการสอนแบบใกล้ชิด มีการยืดหยุ่นเรื่องภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอน มีการจัดการอบรมเสริมทักษะด้านภาษาอังกฤษและทักษะด้านภาษาไทย การอบรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย เพื่อสามารถเข้าใจวัฒนธรรมได้อย่างถูกต้อง
- 5) การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ จริยธรรม คุณลักษณะบุคคลตามที่คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา (กมอ.) กำหนด และต้องส่งเสริมทักษะด้านภาษา ทักษะด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และทักษะด้านการปรับตัว

6) การประเมินผลของการจัดการศึกษา จะต้องมีการประเมินผลจากภายในและภายนอก ทั้งนี้เพื่อรองรับจำนวนนิสิตนักศึกษาจีนเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดและรักษาภาพลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษาไทย ให้มีความเป็นนานาชาติสู่ความเป็นเลิศและความยั่งยืนในการจัดการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดกรอบและนโยบายในการรับเข้าและการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษาจีน และมีการบังคับ ใช้กับสถาบันอุดมศึกษาทั้งของภาครัฐและสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

บทสรุป

ตลาดนิสิตนักศึกษาจีนเป็นโอกาสเป็นความท้าทายนั้น ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของระบบสถาบันอุดมศึกษาของไทยเพื่อรองรับนิสิตนักศึกษาจีนอย่างจริงจัง ทั้งเรื่องเกณฑ์คัดกรองนิสิตนักศึกษาจีน ความเหมาะสมของหลักสูตร รายวิชาต่างๆ เอกสารประกอบการสอน ตลอดจนรูปแบบการเรียนการสอน โดยเฉพาะหลักสูตรที่ดำเนินการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ และยังควรมีการตรวจสอบจำนวนและ คุณวุฒิและผลงานวิชาการของคณาจารย์ประจำหลักสูตรต่างๆ ว่ามีจำนวนครบตามที่กำหนด มีคุณวุฒิ และมีผลงานวิชาการที่เหมาะสมหรือไม่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งควรมีการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจนและมีการประเมินผลการศึกษาจากทั้งภายในและภายนอก

เอกสารอ้างอิง

- กุลนรี นุกิจรังสรรค์ และคณะ. (2563). *การศึกษาเบื้องต้นว่าด้วยนักศึกษาจีนในไทย: ภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์เป้าหมาย (Spearhead) ด้านสังคม แผนงานคนไทย 4.0*. กรุงเทพฯ: สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- กรุงเทพธุรกิจ. (2565). *จริงหรือ? “นักศึกษาจีน” ทางรอด-โอกาสของมหาวิทยาลัยไทย*. กรุงเทพธุรกิจ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.bangkokbiznews.com/health/education/1032606>. [20 สิงหาคม 2566].
- คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา. (2565). *รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา
- จรัญญา เทพพรบัญชากิจ. (2556). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย*. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ. 23(2), 25-46.
- เพ็ญพิชชา มุ่งงาม. (2566, 3 กุมภาพันธ์). *อุดมศึกษาไทยในวันที่มีมหาวิทยาลัยอยู่ในเงาทุนจีน*. The 101 World. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.the101.world/thaihigher-education-and-china-investment/> [20 สิงหาคม 2566].
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2554). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
- Soup Ayon, S. (2005). *Principles of Educational Administration: Theory and Practice*. 2nd ed. Book Point.
- Li, y., & Waraporn T. (2021). The growth of Chinese students and the diversity of educational programs offered by educational institution of higher education in Thailand. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*, 7(6), 331-346.

การดูแลสุขภาพองค์รวมตามหลักการทางพระพุทธศาสนา Holistic Health Care According to Buddhist Principles

¹พระสุรศักดิ์ จิตเมธ, ²มณฑกานต์ แป้นกลม

¹Phra Surasak Thitametho, ²Monthakant Paenklom

¹วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Suphanburi Srisuvarnabhumi Buddhist College,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

²Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

¹Corresponding author, e-mail: benloveclick112@gmail.com

บทคัดย่อ

พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพกายและใจอย่างสมดุล หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการดูแลสุขภาพองค์รวมได้ การดูแลสุขภาพองค์รวมตามหลักการทางพระพุทธศาสนานั้น มุ่งเน้นที่การส่งเสริมความสมดุลและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของสุขภาพ เพื่อให้เกิดสุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งกาย ใจ สังคม และจิตปัญญา ดังที่พระพุทธองค์ตรัสว่า กายดี ใจดี สังคมดี จิตปัญญาดี นี้เรียกว่า สุข การปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเมตตา กรุณา เสียสละ และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จะช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในสังคม การศึกษาธรรมะ จะช่วยให้เข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพองค์รวมได้อย่างเหมาะสม โดยเริ่มต้นจากการปรับพฤติกรรมการใช้ชีวิตให้เหมาะสม ควบคู่กับการฝึกฝนธรรมะ พระธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดสุขภาพทางกายที่นำเสนอในที่นี้ มิใช่จะใช้แก้ปัญหาระยะสั้นๆ ให้เจ็บทางกายได้โดยตรง แต่เป็นการเสริมด้านจิตใจ เมื่อสุขภาพจิตดีจะส่งผลให้สุขภาพกายดีขึ้นด้วย ส่วนหลักพระธรรมนั้นก่อให้เกิดสุขภาพทางจิต ทางสังคม และทางปัญญานั้น จะใช้ได้โดยตรงมากกว่า ดังนั้น จำเป็นต้องอาศัยบริการทางการแพทย์ประกอบควบคู่กันไปด้วย

คำสำคัญ การดูแล, สุขภาพองค์รวม, พระพุทธศาสนา

Abstract

Buddhism places importance on taking care of the physical and mental health in a balanced way. Buddhist principles can therefore be used as a guideline for holistic health care. Holistic health care according to Buddhist principles is it focuses on promoting balance and good relationships between the various components of health in order to achieve complete well-being in the body, mind, society, and mental intellect. As the Lord Buddha said, good body, kind heart, good society, good mind and wisdom, this is called happiness. Treat others with kindness, compassion, sacrifice, and generosity. It will help promote good relationships with others in society. Dharma study it will help you understand the

principles of Buddhism. This can be used as a guideline for proper lifestyle and overall health care. Starting with adjusting lifestyle habits appropriately. Along with practicing Dhamma the teachings that promote physical health are presented here. It is not directly used to solve problems of physical ailments. But it is a mental enhancement. When your mental health is good, your physical health will be better as well. Dharma principles contribute to mental, social and intellectual health. It can be used more directly, so it is necessary to rely on Medical services are also included.

Keywords: health care, holistic, Buddhist.

บทนำ

สภาพปัจจุบันปัญหาของพระสงฆ์ ส่วนใหญ่เจ็บป่วยด้วยโรคกระเพาะอาหาร รองลงมาเป็น ความดันโลหิตสูง ปวดหลัง ปวดเอว ไขมันในเลือด และข้อเสื่อม เมื่อเจ็บป่วยพระสงฆ์ส่วนใหญ่ซื้อยาฉันทันเอง มีบางส่วนไปรักษาที่คลินิกเอกชน และโรงพยาบาล พฤติกรรมในการดูแลสุขภาพองค์รวมของพระสงฆ์ พบว่า ส่วนหนึ่งยังขาดองค์ความรู้ในเรื่องสุขภาพองค์รวมในมิติต่างๆ โดยเฉพาะในด้านร่างกาย ซึ่งมีการ ฉันทอาหารที่เสี่ยงต่อการเป็นโรคในกลุ่มไม่ติดต่อเรื้อรัง ได้แก่ โรคเบาหวาน ความดัน โลหิตสูง ความ ต้องการด้านสุขภาพของพระสงฆ์ ผลจากการประเมิน พบว่า 1) ต้องการมีห้องปฐมพยาบาลไว้ที่วัดและมี ผู้ปฏิบัติงานดูแลเวลาอาพาธ 2) ต้องการให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อ เวชภัณฑ์และทำกิจกรรมการพัฒนาสุขภาพ 3) ต้องการได้รับตรวจสุขภาพประจำปีเวลาอาพาธและ พระสงฆ์ ที่เป็นผู้สูงอายุต้องการให้ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้มาตรวจเยี่ยม และเยี่ยมไข้ที่วัดอย่างต่อเนื่อง 4) ต้องการให้มหาเถรสมาคมจัดประชุมพระสังฆาธิการ เพื่อพัฒนางานระบบสุขภาพ พระสงฆ์ต่อเนื่อง ทุก 3 เดือน

การพัฒนาแบบการดูแลสุขภาพองค์รวมของพระสงฆ์ จำเป็นอย่างยิ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มีการบูรณาการแนวทางการ ดูแลสุขภาพ องค์รวมตามหลักการพระพุทธศาสนาเข้ากับหลักการดูแลสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข พร้อมทั้งนำ สถานการณ์สภาพปัญหาความต้องการด้านสุขภาพของพระสงฆ์ก่อนการ พัฒนาผ่านกระบวนการวิจัยเชิง ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพองค์รวม ของพระสงฆ์ให้มีทิศทางที่แน่นอน โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ให้แนวทางการดูแลสุขภาพ ตามระบบการสาธารณสุขว่า สถาน บริการสาธารณสุขได้แบ่งการดูแลออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริม การป้องกัน การรักษา และการ ฟื้นฟูสภาพ โดยทั้งหมดอยู่ในหลักการของการดูแลสุขภาพองค์รวม และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของ ภาคีเครือข่ายในการดำเนินงาน มีผลการดำเนินงาน การจัดระบบบริการสุขภาพในด้านต่างๆ ให้สอดคล้อง เหมาะสมกับบริบทของพระสงฆ์ในการเป็นอยู่ เป็นต้น

พุทธวิธีดูแลสุขภาพแบบองค์รวม

พุทธธรรมเป็นคำสอนในพระพุทธศาสนาที่มุ่งสำหรับคนทุกประเภท ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ลักษณะของพุทธธรรม สรุปได้ 2 นัย คือ แสดงหลักความจริงสายกลางที่เรียกว่า “มัชฌิมนธรรม” หรือ “มัชฌิมนธรรมเทศนา” ว่าด้วยความจริงตามแนวเหตุผลตามกระบวนการธรรมชาติ เพื่อประโยชน์ทาง ปฏิบัติในชีวิตจริง และแสดงข้อปฏิบัติสายกลาง ที่เรียกว่า “มัชฌิมาปฏิปทา” อันเป็นหลักการครองชีวิต

ของผู้ฝึกอบรมตน ผู้รู้เท่าทันชีวิต การปฏิบัติเป็นไปโดย สัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่นๆ เช่น สภาพชีวิตของ บรรพชิต หรือคฤหัสถ์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543: 15)

การสั่งสอนธรรมของพระพุทธเจ้า ทรงมุ่งผลในทางปฏิบัติ ให้ทุกคนจัดการกับชีวิตที่เป็นอยู่จริงๆ ในโลกนี้เริ่มแต่บัดนี้ เช่น ทรงสอนมนุษย์ให้รู้จักตนเอง รู้จักร่างกายและจิตของตน จะได้บำรุงรักษา ร่างกายและจิตใจให้ดำรงอยู่อย่างปกติสุข การนำหลักพุทธธรรมมาร่วมในกระบวนการดูแลสุขภาพให้ ร่างกายและจิตใจอยู่ในสภาพปกติ คือ การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม พระสาวกของพระพุทธเจ้า ได้ให้ สมญานามพระองค์ว่า ทรงเป็นนายแพทย์ผู้รักษาโรค ดังปรากฏใน คัมภีร์พระพุทธศาสนาว่า “มหากาณโณ สตถา สัพพโลกตักกิกโณ” แปลว่า “พระศาสดาทรงมีพระกรุณาอย่างใหญ่หลวง ทรงเยียวยารักษาสัตว์ โลกทั้งมวล” (ขุ.เถร. (บาลี) 26/722/369, มหาจุฬาเตปิฎก, 2500)

1. พุทธวิธีดูแลสุขภาพและเสริมสร้างสุขภาพอนามัย

หลักฐานในคัมภีร์พระไตรปิฎกหลายแห่งระบุถึงความเป็นสุขภาพอนามัยของพระพุทธเจ้าไว้ หลายประการ เช่น บำเพ็ญพุทธกิจได้เกือบตลอดทั้งวัน คือ เวลาเช้าเสด็จบิณฑบาตเพื่อโปรดสัตว์ เวลาเย็น ทรงแสดงธรรม เวลาค่ำทรงประทานโอวาทแก่เหล่าภิกษุ และจวนสว่างทรงตรวจพิจารณา สัตว์ที่สามารถ และที่ยังไม่สามารถบรรลุธรรมอันควรจะเสด็จไปโปรด (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุต, โต) 2543: 189) พระองค์ทรงมีสติสัมปชัญญะบริบูรณ์ดี แม้จะทรงมีพระชนมายุถึง 80 พรรษา (ที.ม. (ไทย) 10/165/110, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) แล้วก็ตาม ดังที่ตรัสยืนยันว่า “พระองค์เป็นคนแก่ ชราแม้ว่าจะทรง เจ็บป่วยอย่างหนัก ก็ไม่ทำให้พระองค์หลงลืมสติและปัญญา” (ม.ม. (ไทย) 12/161/164-165, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) พระองค์เสด็จด้วย พระบาทจาริกไปเผยแผ่ธรรมตามที่ต่างๆ จนช่วงสุดท้าย แห่งชีวิต ขณะที่พระองค์ทรงประชวรหนัก ด้วยโลหิตปัสสาวะปนกัน (ถ่ายเป็นพระโลหิต) ยังทรงสามารถ เดินทางไกลจากเมืองปาวาสู่เมือง กุสินารอันเป็นสถานที่ปรินิพพานได้ (ที.ม. (ไทย) 10/189/137-147, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ข้อวัตรปฏิบัติของพระพุทธเจ้าจากพุทธพจน์ มีหลายอย่าง que แสดงถึงการให้ความสำคัญในการ ดูแลสุขภาพ เช่น

1) การบริโภคอาหาร พระองค์ทรงถือหลักในการฉันอาหารมือเดียว ตลอดชีวิตพรหมจรรย์แล้ว พระองค์ยังทรงพร่ำสอนและแนะนำให้เหล่าภิกษุสงฆ์ฉันอาหารมือเดียวด้วย ดังพุทธพจน์ว่า “ตถาคตฉัน มื้อเดียว ไม่ฉันในเวลาวิกาล พระองค์รู้สึกว่าการบริโภคที่ระมัดระวังทำให้มีโรคน้อย ภิกษุทั้งหลาย มาเถิด แม้เธอทั้งหลายก็จะฉันอาหารมือเดียวเถิด เธอทั้งหลายฉันอาหารมือเดียว จักรู้สึกว่ามีโรคน้อย” (อง.ทสก. (ไทย) 24/49/236, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นการบ่งบอกถึง หลักการบริโภคอาหารตามแนว พุทธส่งเสริมการมีสุขภาพที่ดีและทำให้มีอาหารเหลือพอที่จะแบ่งปันให้กับผู้ด้อยโอกาสที่ขาดแคลน อาหารได้อีกทางหนึ่งด้วย จึงเป็นการบริโภคเพื่อประโยชน์ต่อสุขภาพ สังคม ทรัพยากรและเศรษฐกิจได้ อย่างแท้จริง

2) การออกกำลังกาย พระพุทธเจ้าทรงใช้วิธีออกกำลังกายที่เหมาะสมกับสมณเพศเป็นอย่างดี ทรงยึดหลักการปรับเปลี่ยนอิริยาบถทั้ง 4 ยืน เดิน นั่ง นอน ให้มีความสมดุล โดยเฉพาะอิริยาบถเดิน ได้แก่ การเดินบิณฑบาตเข้าตรู่ของทุกวัน พระพุทธเจ้าและพระสาวกจะออกเดินบิณฑบาตไปตามหมู่บ้าน เป็นประจำ เช่น “ครั้นเวลาเช้า พระผู้มีพระภาคทรงครองอันตรวาสก ถือบาตรและจีวร เสด็จเข้าไปยัง สถานที่ต่างๆ โดยการเดินจงกรม การเดินไปมาโดยมีสติกำกับ พระพุทธเจ้าและพระสาวกจะปฏิบัติธรรมด้วยการเดินจงกรมเป็นประจำ และมีเหล่าสาวก เป็นจำนวนมากก็ออกกำลังกายด้วยการเดิน เช่น พระสารีบุตร. พระมหาโมคคัลลานะ..พระมหากัสสปะ. พระอนุรุทธะ..พระอุบาลี. พระอานนท์” (ส.นิ. (ไทย) 16/99/187,

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) และยังมี หมอชิวโกมารัก ได้ทูลขอให้พระพุทธเจ้าทรงอนุญาต เรือนไฟและสถานที่เดินจงกรม ออกกำลังกายชะลอการเกิดโรคและใช้เรือนไฟในการลดความอ้วน พระองค์ก็อนุญาต

จะเห็นว่าพระพุทธเจ้าทรงพิจารณาแล้วเห็นความสำคัญความเหมาะสม และพระพุทธเจ้ายัง ได้ตรัสถึงอานิสงส์ของการเดินจงกรมไว้ถึง 5 ประการ มีความอดทนต่อการเดินทางไกล, ความอดทนต่อการบำเพ็ญ, มีอาหารน้อย, อาหารย่อยง่าย, สมาธิที่ได้เพราะการเดินจงกรมตั้งอยู่ได้นาน (อง.ปญจก. (ไทย) 22/29/41, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

3) การบริหารจัดการ พระพุทธเจ้าทรงถือหลักปฏิบัติในการบริหารจัดการด้วยหลักใหญ่ๆ ดังที่ตรัสไว้ในโอวาทปาติโมกข์ 3 ประการ คือ “ละชั่ว ทำดี และทำจิตให้บริสุทธิ์” (ขุ.ธ. (ไทย) 25/24/33, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

4) การอยู่กับธรรมชาติ พระพุทธเจ้าทรงประจักษ์ชัดถึงคุณประโยชน์ของการอยู่อาศัยตามธรรมชาติว่า ธรรมชาติให้อากาศบริสุทธิ์ทำให้มีสุขภาพดี ให้ความสุขซึ่งเป็นสถานที่ที่เหมาะสมแก่การบำเพ็ญเพียรเป็นอย่างยิ่ง ดังพุทธพจน์ที่ว่า “เมื่อเธอเข้าไปอยู่อาศัยป่าที่นั่น สติที่ยังไม่ปรากฏก็ปรากฏ จิตที่ไม่ตั้งมั่นก็ตั้งมั่น”

5) สุขลักษณะ พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับหลักปฏิบัติเรื่องสุขลักษณะอนามัยของพระองค์เองและภิกษุสงฆ์ด้วย ทรงบัญญัติให้ภิกษุสงฆ์ปฏิบัติ 2 ประการ คือ สุขอนามัยด้านร่างกาย และ สุขอนามัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ 1) สุขลักษณะด้านร่างกาย ทรงบัญญัติให้ภิกษุสวมรองเท้าในขณะ ขยับถ่ายได้ ซึ่งตามปกติพระพุทธเจ้าจะทรงห้ามการ สวมรองเท้า ยกเว้นกรณีเจ็บเท้า (วิ.ม. (ไทย) 5/246-249/13-19, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ทรงบัญญัติในเรื่องการขยับถ่ายของภิกษุไว้ว่า ห้ามไม่ให้ ภิกษุแบ่งแรงๆ (วิ.ม. (ไทย) 5/246-249/13-19, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นการ ป้องกันการเกิดโรคริดสีดวงทวารและโรคหัวใจวาย 2) สุขลักษณะด้านสิ่งแวดล้อม ทรงบัญญัติทั้งขั้นตอน วิธีการทำความสะอาดไว้ด้วย ดังพุทธพจน์ที่แสดงไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย ตนอนุญในวิหารใด ถ้าวิหารนั้นสกปรก ถ้าสามารถพึงชำระให้สะอาด เมื่อชำระวิหารให้สะอาด พึงขนบาตรและจีวรออกก่อนวางไว้ ณ ที่สมควร จึง ขนผ้าปูนั้น ผ้าปูนอน พูก หมอนออกไปวางไว้ ณ ที่สมควร เติง ตั้ง จีวรอย่างระมัดระวัง ไม่ให้ครูด ไม่ให้กระทบบานประตูและกรอบประตู ขนออกไปตั้งไว้ ณ ที่สมควร...ถ้าวิหารมี หยากเยื่อ จึงกวาด เพดานลงมาก่อน กรอบหน้าต่างและมุมห้องจึงเช็ด ถ้าฝาที่ทาน้ำมัน หรือทาสีดำขึ้นรา จึงใช้ผ้าชุบน้ำบิด แล้วเช็ด ถ้าเป็นพื้นไม้ได้ทา จึงใช้น้ำประพรมแล้วเช็ด อย่าให้วิหารครคร่าไปด้วยฝุ่นละออง...ไม่พึงเคาะ เสนาสนะได้ลม พรหมปูพื้น จึงผึ่งแดด ชำระ ตบ ขนกลับปูไว้ตามเดิม” (วิ.จู. (ไทย) 7/282/69, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2. พุทธวิธีบำบัดรักษาโรค

พระพุทธองค์ทรงมีพุทธานุญาตและพุทธบัญญัติหลายประการด้านการรักษาพยาบาลภิกษุ อาหาร ดังพระดำรัสว่า “ภิกษุพิจารณาโดยแยบคายแล้วใช้สอยคิลานปัจจัยเภสัชบริขารเพียงเพื่อ บรรเทาเวทนาที่เกิดจากอาหารต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้วและเพื่อไม่มีความเบียดเบียนเป็นที่สุด” (อง.ปญจก. (ไทย) 22/58/549, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ตรัสถึงคนไข้ 3 จำพวก คือ

1. ได้อาหาร ยา คนพยาบาล ซึ่งเป็นที่สบายหรือไม่ก็ตาม ก็ไม่หายจากอาพาธนั้น
2. ได้อาหาร ยา คนพยาบาล ซึ่งเป็นที่สบายหรือไม่ก็ตาม ก็หายจากอาพาธนั้น
3. ได้อาหาร ยา คนพยาบาล ซึ่งเป็นที่สบายจึงหายจากอาพาธนั้น (อง.ติก. (ไทย) 20/22/169, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

เมื่อภิกษุอาพาธ พระองค์ทรงอนุญาตให้ใช้เภสัชสมุนไพร อาหาร และการใช้วิธีการต่างๆ นอกเหนือจากการใช้ยา ในการบำบัดรักษาพระองค์ยังกล่าวถึง

1) **การใช้เภสัชสมุนไพร** เห็นได้จากในครั้งพุทธกาล เมื่อหมู่ภิกษุสงฆ์เกิดอาพาธ พระพุทธเจ้าทรงมีพุทธานุญาตให้ภิกษุมีเครื่องยาต่างๆ ไว้ใช้ตามความจำเป็นและเหมาะสมแก่โรค มี “เภสัช 5” ได้แก่ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย เป็นได้ทั้งยาและมีคุณสมบัติทางโภชนาการ ทรงอนุญาตให้ภิกษุที่อาพาธด้วยโรคผอมเหลืองฉันอาหารไม่ได้รับประทาน เก็บไว้ฉันได้นาน 7 วัน และฉันได้ตลอดเวลา สรรพคุณแก้โรคผอมเหลือง (วิ.ม. (บาลี) 5/25-93/38-132, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535)

2) **การใช้อาหาร** พระพุทธเจ้าทรงมีพุทธานุญาตให้ใช้อาหารเป็นยาและบำรุงสุขภาพ ตามที่ระบุไว้ เช่น มี 1. น้ำข้าวใส น้ำต้มถั่วเขียวไม่ขึ้น น้ำต้มถั่วเขียวขึ้น น้ำต้มเนื้อ ทรงอนุญาตให้ภิกษุอาพาธที่ฉันยาถ่าย ใช้บำรุงสุขภาพได้ (วิ.ม. (ไทย) 5/269/62, 63, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) 2. ข้าวยาคุ เมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าทรงประชวรด้วยโรคลมในพระอุทร พระอานนได้ต้มข้าวยาคุ ซึ่งปรุงด้วยข้าวสาร ถั่วเขียว และงาบถวายเป็นยาแก้ลมจากการประชวร (วิ.ม. (ไทย) 5/274/70, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) พระพุทธเจ้าตรัสว่าข้าวยาคุเป็นยามีประโยชน์ 5 ประการ คือ 1) บรรเทาความหิว 2) บรรเทาความกระหาย 3) ทำให้ลมเดินคล่อง 4) ชำระลำไส้ 5) ช่วยย่อยอาหาร (อง.ปญจก. (ไทย) 22/207/350, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

3) **การใช้ความร้อน** เมื่อภิกษุอาพาธด้วยโรคลมตามอวัยวะ พระพุทธเจ้าทรงมีพุทธานุญาตให้ใช้ความร้อนบำบัดโรคได้ ดังนี้ เช่น 1. ทรงอนุญาตการเข้ากระโจมรมเหงื่อ 2. ภิกษุอาพาธด้วยโรคลมไม่หาย ทรงอนุญาตการรมด้วยใบไม้ 3. ภิกษุอาพาธด้วยโรคลมไม่หายอีก ทรงอนุญาตการรมใหญ่จัด

4) **การพักผ่อนอิริยาบถ** สมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าแสดงธรรมเกือบตลอดทั้งคืน พระองค์ทรงมีอาการปวดหลัง ทรงใช้การบำบัดด้วยวิธีการพักผ่อน ดังพุทธพจน์ที่ว่า “สารีบุตร...จงแสดงธรรมมิกถาแก่ภิกษุทั้งหลาย เราเมื่อยหลัง จักขอพักผ่อนสักหน่อย” (ที.ปา. (ไทย) 11/300/249, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

5) **การผ่าตัด** การผ่าตัด เป็นวิธีการรักษาโรคที่ก้าวหน้าที่สุดในสมัยพุทธกาล เช่น การผ่าตัดสมองและการผ่าตัดลำไส้ ปรากฏอยู่ในหมู่คฤหัสถ์ ทรงมีพุทธานุญาตให้ภิกษุผ่าตัด (วิ.ม. (ไทย) 5/267/58.) ได้ในบางกรณี การผ่าตัด ในหมู่สงฆ์ที่กล่าวไว้ในคัมภีร์พระไตรปิฎก มีการผ่าตัดริดสีดวง เคยปรากฏว่ามีภิกษุสงฆ์ให้หมอผ่าตัดริดสีดวงทวารมาแล้ว พระพุทธเจ้าทรงทราบจึงมีพุทธบัญญัติห้ามภิกษุสงฆ์ทำการผ่าตัดริดสีดวงทวาร หรือบีบรัดริดสีดวงที่มีขนาดประมาณ 2 นิ้ว รอบๆ ที่แคบ ภิกษุรูปใดผ่าตัดหรือบีบรัดริดสีดวง ต้องอาบัติถุลลัจจัย (วิ.ม. (ไทย) 5/279/28-80, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

6) **การใช้พุทธานุภาพ** เป็นอีกวิธีหนึ่งที่พระพุทธเจ้านำมาทำการรักษาโรค มีกล่าวในคัมภีร์ พระไตรปิฎกว่า สมัยหนึ่ง มีอุบาสิกาชื่อ อสุปปิยา มีศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา นางจึงได้ตัดชิ้นเนื้อของตนเองไปปรุงอาหารแทนเนื้อสัตว์ ถวายแด่ภิกษุอาพาธ หลังจากนั้นนางป่วยพระพุทธรูปทรงทราบ การไม่สบายของนาง ทรงแสดงพุทธานุภาพรักษาแผลของนางให้หายเป็นปกติ นางได้กล่าวสรรเสริญพุทธานุภาพของพระพุทธเจ้าไว้ว่า “นาคัจจรรยัจจิงหนอ ท่านผู้เจริญ ไม่เคยปรากฏ ท่านผู้เจริญ พระตถาคตทรงมีฤทธิ์มาก มีอานุภาพมาก เพียงได้เห็นพระองค์เท่านั้น แผลใหญ่กลับหายเป็นปกติ มีผิวพรรณเรียบสนิท เกิดโลมชาติ” (วิ.ม. (ไทย) 5/280/80-82, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

7) **การอนุญาตผู้รักษาพยาบาล** พระพุทธเจ้าทรงเห็นความสำคัญของผู้รักษาพยาบาล เพราะการได้ผู้พยาบาลที่ดีและ มีความชำนาญทำให้โรคหายได้เร็วขึ้น ดังที่พบว่าทรงอนุญาตให้หมอชวกเป็นหมอประจำพระองค์และ รักษาพระสาวกในสำนักของพระองค์ด้วย พระองค์ทรงบัญญัติคุณสมบัติ

ของภิกษุผู้เป็นอุปัชฌาย์ ผู้เป็นพระนิสสัย และผู้มีสามเณรเป็นอุปัชฌาย์จะต้องเป็นผู้ทำการพยาบาลให้ได้ หรือสามารถหาผู้พยาบาลแทน ได้ทรงบัญญัติให้ภิกษุต้องพยาบาลไข้ซึ่งกันและกัน หากภิกษุรูปใด ไม่พยาบาลต้อง อาบัติทุกกฏ (อง.ทสก. (ไทย) 24/34-36/84-85, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

8) การเสด็จเยี่ยม และพยาบาลภิกษุไข้ การกิจอันสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงถือปฏิบัติอยู่เนื่องๆ คือ การเสด็จไปเยี่ยมภิกษุอาพาธตามศาลาโรงไข้ (คิลานศาลา) หรือตามที่พักอาศัย เช่น “สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้า...เข้าไปหาท่านพระมหากัสสปะถึงที่อยู่...ได้ตรัสถามพระมหากัสสปะดังนี้ว่า กัสสปะ เธอยังสบายดีหรือ ยังพอเป็นอยู่ได้หรือ ทุกขเวทนาทุเลาลง ไม่กำเริบขึ้นหรือ อาการทุเลาปรากฏ อาการไม่กำเริบไม่ปรากฏ หรือ” (ส.สพ. (ไทย) 18/74-75/66, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ข้อความข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ป่วย ความสะอาดทางร่างกาย สิ่งแวดล้อมที่เป็นระเบียบเรียบร้อยปลอดภัยโปร่งโล่งสบาย เป็นปัจจัยหนึ่ง ส่งเสริมให้ผู้ป่วยหายเร็วขึ้น

3. พุทธวิธีบำบัดรักษาโรคด้วยพระธรรมโอสถจากเหล่าสาวก

พระพุทธเจ้าทรงนำพระธรรมโอสถ มารักษาโรคให้กับภิกษุสงฆ์และคฤหัสถ์ เห็นได้จากสมัยที่พระพุทธเจ้า ประทับ ณ พระเวฬุวันวิหาร ทรงประชวรหนักได้รับทุกขเวทนาแรงกล้า ครั้งนั้น พระมหาจุนทะ สวดสาธยายโพชฌงค์ 7 ให้พระองค์ฟัง พระองค์พิจารณาตามธรรมนั้นไปด้วย ครั้นพระมหาจุนทะ แสดงธรรมจบลง ก็ทรงหายจากพระประชวร พระองค์ตรัสกับพระมหาจุนทะว่า “จุนทะ โพชฌงค์ดีนัก จุนทะ โพชฌงค์ดีนัก (ส.ม. (ไทย) 19/197/130-131, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) มีพระมหากัสสปะ อาพาธหนักอยู่ ณ ปิณฑลิกูหา ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จไปเยี่ยมถึงที่พัก ทรงแสดงธรรม “โพชฌงค์ 7” ให้พระมหากัสสปะฟัง พระมหากัสสปะน้อมจิตพิจารณาตาม ครั้นพระองค์ทรงแสดงธรรมจบลง พระมหากัสสปะก็หายจากอาพาธ พระมหากัสสปะก็ละได้แล้ว (ส.ม. (ไทย) 19/195/128-129, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) พระพุทธเจ้าและพระสาวกบางรูป ฟังสวดสาธยายธรรม โพชฌงค์ 7 แล้วสามารถรักษาโรคได้ทันทีนั้น ล้วนแต่เป็นพระอรหันต์ทั้งสิ้น เป็นบุคคลผู้ผ่านการฝึกอบรม ศิล สมาธิ และปัญญา อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ทุกประการ

พระพุทธเจ้าแม้จะได้ตรัสรู้ธรรมแล้ว ครั้นเวลาที่ทรงพระประชวร พระองค์ยังต้องให้พระอุปัชฌาย์สาธยายธรรมให้พระองค์ฟัง ทำไม่ไม่ทรงสวดสาธยายธรรม หรือกำหนดพิจารณาตนเอง ทั้งนี้เป็นเพราะขณะเจ็บป่วยที่มีโรครุมเร้าอย่างหนัก ผู้ป่วยย่อมจะไม่มีเรี่ยวแรงสวดได้เอง พระคิริมานนท์ อาพาธหนัก พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงทราบแล้ว ทรงมอบให้พระอานนท์ไป เยี่ยมแทน พร้อมกับโปรดให้พระอานนท์นำสัญญา 10 ไปสวดสาธยายให้พระคิริมานนท์ฟัง พระคิริมานนท์ฟังธรรมนี้แล้ว อาพาธหนักนั้นก็สงบระงับในทันที (อง.ทสก. (ไทย) 24/60/128-131, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) พระอัสสชิ อาพาธหนัก ครั้งนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเสด็จไปเยี่ยมถึงที่พัก ทรงทราบว่า พระอัสสชิมีความทรมานทรมาน เพราะคิดว่าตนนั้นเสื่อมจากสมาธิ พระองค์ตรัสบอกอย่าได้ยึดถือสมาธินั้นเลย หากมีสติบริสุทธิ์ดีแล้วไม่ควรที่จะทรมานทรมานอะไรอีก ตรัสสอนให้พิจารณาเรื่องชั้น 5 ว่าไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ทรงสอนให้พิจารณากำหนดรู้ชัดเวทนา 3 อย่าง คือ สุข ทุกข์ ไม่สุขไม่ทุกข์ ล้วน แต่ไม่เที่ยง ไม่น่าหมกมุ่น ไม่น่าเพเลิดเพเลิน หลังจากตายไป ก็ให้กำหนดรู้ชัดในอาการเช่นนี้ (ส.ช. (ไทย) 17/88/163-166, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) อนาถปิณฑิกคหบดีแห่งกรุงสาวัตถีป่วยหนัก ครั้งนั้นพระสารีบุตรและพระอานนท์ไปเยี่ยมที่บ้าน จากนั้นจึงแสดงธรรมให้พิจารณาเห็นว่า อายุตนะภายนอก 6 อายุตนะภายใน 6 วิญญาณ 6 สัมผัส 6 เวทนา 6 ธาตุ 6 ชั้น 5 อรูปฌาน 4 โลกนี้ โลกหน้า และอารมณที่รับรู้ทางอายตนะ 6 เป็นสิ่งที่ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น อนาถปิณฑิกคหบดี เกิดปิติซาบซึ้งในธรรมถึงกับร้องไห้ เนื่องจากได้ฟังธรรม

ที่ละเอียดประณีตลึกซึ้ง จากนั้นได้กล่าวขอรับรองให้มีการแสดงธรรมชั้นสูงที่ละเอียดลึกซึ้งเช่นนี้แก่กุฬสัณห์ อื่นๆ ได้รับฟังต่อไป เพราะบุคคลผู้ฉลาดมีปัญญารู้ธรรมและเข้าใจได้ ยังมีอยู่มาก อนาถปิณฑิกคบดิสันชีวิตลงอย่างสงบ ได้ไปเกิดในเทวโลกชั้นดุสิต (ม.อ. (ไทย) 14/383/433-441, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

โดยเฉพาะพระพุทธเจ้าทรงแนะนำหลักทั่วไปในการแก้ความคิด ความดำริที่เป็นอกุศล คือ 1. โรคโลภะ ทรงสอนให้เป็นผู้รู้จักพอ ถือสันโดษ และรู้จักการให้ทาน 2. โรคโทสะ ทรงสอนให้มีความเมตตา กรุณา มุทิตา รู้จักการให้อภัย 3. โรคโมหะ ทรงสอนให้เป็นผู้รู้จักการศึกษา (สุตะ) การเจริญสติสัมปชัญญะ และการหมั่น เจริญภาวนา

พุทธวิธีตามหลักอายุวัฒนะธรรม แสดงหนทางในการปฏิบัติเพื่อชะลอความแก่ไว้เป็น 2 ระดับ คือ 1. ระดับโลกียะ เป็นระดับของการนำหลักปฏิบัติทางโลกมาใช้ช่วยบรรเทาหรือชะลอความ แก่ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อไป 2. ระดับโลกุตระ เป็นระดับของการนำหลักของอริยมรรคมีองค์ 8 อันเป็นหลักปฏิบัติตามหลักธรรมชั้นสูงมาปฏิบัติ เพื่อดับความแก่ไม่ให้มีขึ้นอีก หมายถึง เมื่อมีจิตหลุดพ้น จิตสามารถอยู่เหนือความแก่ ความแก่ไม่ครอบงำจิตให้ทุกข์ได้ที่สำคัญ คือ ไม่ต้องมาเกิดพบกับความแก่อีกเรียกว่า เป็นการก้าวพ้นความแก่ได้อย่างถาวร

ดังนั้น วิธีการแก้ปัญหาของพระพุทธเจ้าในยามเจ็บป่วย จึงประกอบด้วยทั้งหลักธรรมโดยเฉพาะธรรมโอสธ เช่น หลักธรรมโพชฌงค์ 7 ประการ ที่เกี่ยวกับการรักษาความเจ็บป่วย โดยย่ออันได้แก่ 1) ความระลึกได้ อันอาศัยวิเวก (ความสงัด) อาศัยวิราคะ (ความคลายกำหนัด) อาศัยนิโรธ (ความดับ) น้อมไปในความสละ 2) การเจริญเป็นธรรม 3) เจริญความเพียร 4) ความอิมใจ 5) เจริญ ความสงบกายสงบใจ 6) ความตั้งจิตมั่น 7) ความมีใจเป็นกลาง อันอาศัยวิเวก อันอาศัยวิราคะ อันอาศัยนิโรธ น้อมไปในการดูแลรักษาสุขภาพ อนามัยทั้งการบำบัดรักษาโรคต่างๆ

การผสมผสานตามแนวพระพุทธศาสนากับหลักการดูแลสุขภาพ

การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ผ่านมามีแนวโน้มในเชิงวัตถุนิยม การบริโภคนิยมจนละเลยมิติทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมทำให้สังคมเกิดภาวะความไม่สมดุล ยิ่งพัฒนายิ่งต้องพึ่งพาวัตถุมากขึ้น จิตใจยิ่งเห็นแก่ตัวมากขึ้น การพัฒนาทางสาธารณสุขก็เช่นกันต้องพึ่งพาทุนและเทคโนโลยีมากขึ้น

การแพทย์นับวันจะเป็นการแพทย์เชิงพาณิชย์มากขึ้นทุกที ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาโรค ที่ต้องพึ่งพาและอยู่ในระบบการแพทย์ตลอดชีวิต ขาดการให้ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพึ่งพาตนเอง เช่น กรณีของผู้สูงอายุ หรือวัยทองที่ถูกจัดว่าเป็นโรคที่ต้องรักษาตลอดชีวิต สุขภาพทางสุขภาพ ควรถือเป็นเป้าหมายของการพัฒนาระบบสุขภาพ โดยมุ่งให้ความสำคัญทั้งความสุขจากภายนอกและภายใน คือ การพัฒนาสาธารณสุขแบบองค์รวมทั้งทางกายใจ สังคม และจิตวิญญาณ นับตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงเชิงตะกอน มีความสมดุลของกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิต กระทบต่อสุขภาพอย่างรอบด้าน ได้แก่ ความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (สุพัตรา ศรีวณิชชากร และคณะ 2545: 17)

จะเห็นได้ว่า การมองกระบวนการสุขภาพชีวิต กระบวนการดูแล รักษา ผู้ดูแลรักษาผู้ป่วยที่เน้นการเชื่อมโยงถักทอสิ่งที่ตึงมาเข้าหากัน แล้วนำมาเป็นเครื่องมือในการดูแลรักษาสุขภาพ กล่าวคือการมองเรื่องสุขภาพอย่างเน้นระบบ ไม่มองเฉพาะการป่วยไข้ และการบำบัดรักษาเท่านั้น ชีวิตโดยองค์รวม คือ กายกับจิต การดูแลรักษาชีวิตก็คือการทำให้ชีวิตบริสุทธิ์ สมดุลดำเนินไปอย่างสอดคล้องกับธรรมชาติ และกฎของธรรมชาติ โดยไม่เน้นด้านใดด้านหนึ่งเป็นการเฉพาะ

หลักธรรมที่เกื้อกูลต่อการมีสุขภาพที่สมบูรณ์ บริการการแพทย์และการสาธารณสุขเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการสร้างสุขภาพของบุคคล ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ โดยมีองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมสนับสนุน และเกื้อกูลด้วย การที่จะสร้างสุขภาวะขึ้นได้ ก็คือการขจัดทุกข์ ดับทุกข์ หรืออย่างน้อยให้ทุกข์เบาบางลง เมื่อเราได้มีพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ออกบังคับใช้แล้ว ซึ่งได้กำหนดให้ ทุกภาคส่วนต่างๆ ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาระบบสุขภาพของไทยสู่ความมี สุขภาวะที่ดี แต่อย่างไรก็ตามทุกภาคส่วนต้องช่วยกันผลักดันให้ระบบสุขภาพพัฒนาไปบนหลักการ “การมีส่วนร่วมมีทางเลือกที่ดี เข้าถึงและเข้าใจ” (สถิตพงศ์ ธนวิริยกุล, 2552: 264)

พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข อาจจำแนกได้หลายลักษณะ เช่น พระธรรมคำสั่งสอนที่สามารถนำมาใช้ได้โดยตรงและทางอ้อม อาจจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการนำมาใช้ ได้แก่ เพื่อใช้ในเชิงหลักการหรือทฤษฎี และในเชิงปฏิบัติการ นอกจากนั้นอาจจำแนกตามสาขาของสุขภาวะที่ต้องการ ได้แก่ สุขภาพทางกาย ทางจิต ทางสังคม และปัญญา โดยปัจจุบันนี้ในวงการแพทย์และการสาธารณสุขกำลังปฏิรูประบบสุขภาพไปสู่ระบบที่จัดบริการสุขภาพแบบองค์รวม ซึ่งผสมผสานบริการการแพทย์และการสาธารณสุขทั้ง 4 สาขา ได้แก่ การสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกัน และควบคุมโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพให้แก่ คนทั้งกาย จิต สังคม และปัญญาของคนด้วย (อุทัย สุตสุข, 2552)

เนื่องจากพุทธธรรมเป็นเรื่องกว้างขวางละเอียดอ่อนและมีคุณประโยชน์มากมาย ในการนำไปใช้ ประพฤติปฏิบัติในทุกวงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวงการสาธารณสุข ผู้ศึกษาจึงขอเสนอพุทธธรรมเป็นตัวอย่างที่อาจจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบสุขภาพของพระภิกษุสามเณร ตลอดจนประชาชนทั่วไป โดยมีเป้าหมายสำคัญที่พุทธธรรมที่ดับทุกข์หรือสร้างสุขทางกาย จิต สังคม และปัญญา แต่อย่างไรก็ดี จำเป็นต้องทำความเข้าใจในเบื้องต้นที่ว่า พระธรรมของพระพุทธองค์ ส่วนใหญ่ทำให้ผู้ปฏิบัติดับทุกข์และสร้างสุขทั้ง 4 ทาง หรือ 4 มิติได้อยู่แล้ว ธรรมบางข้อสามารถ แก้ปัญหาได้หลายมิติ ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างประกอบ เช่น

1. ธรรมที่เกื้อกูลให้เกิดสุขภาพทางกาย พิจารณากายสังขารของมนุษย์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ในช่วงเวลาของการเกิดทุกข์ เพื่อหาสมุทัย นิโรธ และมรรค ในวงจรชีวิตของมนุษย์ เห็นได้ว่าคนปกติคนมีพฤติกรรมหรือปัจจัยเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย พิกการ ตาย แล้วพิจารณาว่าธรรมจนสามารถผ่อนคลายทุกข์และเกิดสุขในแต่ละขั้นของวงจรชีวิตดังกล่าว โดยคำนึงถึงโรคและปัญหาสุขภาพทั้งของพระภิกษุ – สามเณร และประชากรทั่วไปในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี พระธรรมที่เกื้อกูลให้เกิดสุขภาพทางกายที่นำเสนอในที่นี้ มิใช่จะใช้แก้ปัญหารอคักไข้เจ็บทางกายได้โดยตรง แต่เป็นการเสริมด้านจิตใจ ดังนั้น จำเป็นต้องอาศัยบริการทางการแพทย์ประกอบควบคู่กันไปด้วย

2. ธรรมที่เกื้อกูลให้เกิดสุขภาพทางจิต หลักการสร้างสุขภาพทางจิต โดยการส่งเสริมสุขภาพทางจิตให้เข้มแข็ง มีการป้องกันโรคทางจิต การรักษาผู้ป่วย และการฟื้นฟูสภาพหลังป่วย หลักธรรมที่สามารถเกื้อกูลกัน ได้แก่ การปฏิบัติ วิปัสสนากัมมัฏฐาน สมถกัมมัฏฐาน และการเจริญมหาสติปัฏฐาน 4 ในหมวดของจิตตานุปัสสนา คือ ให้ใช้ปัญญาในการพิจารณาตามเห็นซึ่งจิต โดยอาการ 16 อย่าง และปฏิบัติตามหลักของไตรสิกขา เจริญด้วย ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นต้น

3. ธรรมที่เกื้อกูลให้เกิดสุขภาพทางปัญญา หลักการสร้างสุขภาพทางปัญญา โดยการทำให้เกิดความรู้แจ้งให้เห็นจริงในตัวเอง ทำให้รู้แจ้งเห็นจริงในบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ซึ่งสามารถนำไปวิเคราะห์ ทำความเข้าใจถึงเหตุผลแห่ง ความดี ความชั่ว ความมีประโยชน์ ความมีโทษ ถือว่าเป็นหลักของการสร้างสุขภาพทางปัญญาเช่นเดียวกัน หลักธรรมที่สามารถเกื้อกูลกัน ได้แก่ การปฏิบัติตามหลัก

ของไตรสิกขา สังคหวัตถุ 4 อริยสัจ 4 ฝึกตนปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน สมถกัมมัฏฐาน และการเจริญมหาสติปัฏฐาน 4 เป็นต้น

4. ธรรมที่เกื้อกูลให้เกิดสุขภาพทางสังคม ได้แก่ สังคหวัตถุ 4 สาราณียธรรม 6 ธรรมของพรവാส 4 เว้นจากอบายมุข 6 อปริหานิยธรรม 7 ทิศ 6 หลักเบญจศีล เบญจธรรม และปฏิบัติตามหลักของทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 หลักสัมปรายิกัตถประโยชน์ 4 คือ ประโยชน์ในปัจจุบัน ประโยชน์ในภายหน้า 4 อย่าง เป็นต้น

ดังนั้น ประชาชนทุกหมู่เหล่าในปัจจุบัน ก็น่าจะสามารรถทำการบำบัดรักษาคนไข้ในขอบเขตของการสาธารณสุข และมีส่วน ร่วมส่งเสริมสนับสนุนการจัดให้มีบริการสาธารณสุขแก่ประชาชนในหมู่บ้าน ชุมชนได้ ส่วนหนึ่ง ประกอบกับพระธรรมคำสั่งสอนอาจจะนำมาประยุกต์ใช้ผสมผสานกับการบริการสาธารณสุขในแต่ละช่วงของสภาวะสุขภาพ เพื่อส่งเสริมให้มีสภาวะที่ดีทั้ง 4 มิติ ได้แก่ ทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม

องค์ความรู้ที่ได้รับ

การดูแลสุขภาพองค์รวมตามหลักการทางพระพุทธศาสนา เป็นการดูแลสุขภาพที่ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตปัญญา โดยยึดหลักที่ว่า สุขภาพที่ดีนั้นไม่ใช่เพียงแค่การไม่เจ็บป่วย แต่หมายถึงการมีสภาวะที่ดีในทุกๆ ด้าน องค์ความรู้ที่ได้จากการดูแลสุขภาพองค์รวมตามหลักการทางพระพุทธศาสนาในทุกด้านเช่น

ด้านร่างกาย คอยดูแลรักษาร่างกายให้แข็งแรงสมบูรณ์ โดยรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ นอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ หลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคและรักษาสุขภาพจิตให้แจ่มใส

ด้านจิตใจ คอยดูแลจิตใจให้สงบ เบิกบาน และมีความสุข โดยฝึกฝนสติปัฏฐาน 4 เจริญเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ฝึกสมาธิ ฝึกความอดทน และฝึกความปล่อยวาง

ด้านสังคม มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้าง โดยปฏิบัติตามหลักศีลธรรม ช่วยเหลือผู้อื่น เป็นคนมีน้ำใจ และรู้จักการแบ่งปัน

ด้านจิตปัญญา มีการพัฒนาปัญญาให้รู้แจ้งเห็นจริง เข้าใจสัจธรรมของชีวิต โดยศึกษาธรรมะ ปฏิบัติธรรม และเจริญปัญญา

สรุป

พระพุทธเจ้าทรงมีพระมหากรุณาต่อสรรพสัตว์ ทรงแสดงพุทธวิธีดูแลสุขภาพแบบองค์รวมทั้งทางกายและทางใจ เป็นประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพสร้างเสริมสุขภาพอนามัยแก่มวลมนุษยพุทธวิธีดูแลสุขภาพแบบองค์รวมของพระพุทธเจ้า มุ่งเน้นการส่งเสริมสุขภาพทั้งทางกายและทางใจ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างร่างกาย จิตใจ และสิ่งแวดล้อม หลักธรรมสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพตามแนวทางของพระพุทธศาสนา ได้แก่ การเจริญสติ ช่วยให้มีความรู้ตัวทั่วพร้อม ตื่นรู้กับสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ช่วยให้สามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองได้

การเจริญปัญญา ช่วยให้เข้าใจความจริงของชีวิต เห็นความทุกข์และสาเหตุของความทุกข์ ช่วยให้สามารถละวางความยึดมั่นถือมั่น และดำเนินชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ มีการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ใช้ชีวิตอย่างสมดุล ไม่ประมาท ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น อยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อสร้างสังคมที่ดีงาม

นอกจากนี้ พระพุทธเจ้ายังทรงอนุญาตให้ใช้เกสัช สมุนไพร อาหาร และการใช้วิธีการต่างๆ นอกเหนือจากการใช้ยาในการบำบัดรักษาโรคทางกาย พุทธวิธีดูแลสุขภาพแบบองค์รวมเป็นแนวทางที่มีประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพทั้งทางกายและทางใจอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- เกศินี ลิ้มบุญสืบสาย. (2545). การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของหมอชีวกโกมารภัจจ์ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2543). พุทธธรรม. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, _____.(2543). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับมหาจุฬาเตปิฎก 2500. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุพัตรา ศรีวิชชากร และคณะ. (2545). บริการปฐมภูมิ: บริการสุขภาพใกล้ใจและใกล้บ้าน. เอกสารวิชาการลำดับที่ 1 ในชุดเอกสารเพื่อการพัฒนาบริการปฐมภูมิ. กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการปฏิรูประบบบริการสาธารณสุข, .
- สถิตพงศ์ ธนวิริยกุล. (2550). การพัฒนาระบบสุขภาพเพื่อความสุข: โครงการจัดตั้งภาควิชาเภสัชศาสตร์ สังคม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทัย สุดสุข. (2552). สาธารณสุขในพระไตรปิฎก: บูรณาการสู่สุขภาพดี ชีวีมีสุข. กรุงเทพฯ: เทพประทานการพิมพ์.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตในสังคมร่วมสมัย Application of Buddhist Principles to Life in Contemporary Society

พระครูสิริพุทธิศาสตร์ (ขนต์โสภณ)

Phrakru Siriputtisat (khantisobhano)

วัดสุคนธาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Sukontharam Temple, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

E-mail: nopparak2517@gmail.com

บทคัดย่อ

คำสอนในพระพุทธศาสนา สอนให้คนเรารู้จักความจริงของธรรมชาติและชีวิตให้รู้จักตนเอง พิจารณาแก้ไขปัญหาของตนด้วยหลักเหตุผล หลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่เรียกว่า พุทธธรรม “พุทธธรรมเป็นการแนะแนวต้นแบบ ส่งเสริมให้บุคคลรู้จักช่วยตนเองยอมรับศักยภาพของมนุษย์ในการ แก้ไขปัญหา ตลอดจนให้รู้จักในเงื่อนไข เหตุปัจจัยและวิธีการแก้ไข ผู้ที่ปฏิบัติชอบตามแนวทางพุทธธรรม จะเกิดภาวะความประพฤติหรือการดำเนินชีวิต ที่เรียกว่า มีศีล ประกอบแต่กุศลกรรม คือ ใจไม่มีความโลภ โกรธ หลง ปราศจากอวิชชา ตัณหา และอุปาทานมาครอบงำ และเป็นการกระทำด้วยใจที่เป็นอิสระผลที่ ตามมา คือ ทำให้ผู้ปฏิบัติมีสุขภาพกายและจิตดี เป็นภาวะที่สมบูรณ์ในตัวเอง จึงกล่าวได้ว่าปัญหาชีวิตที่ เกิดขึ้นทั้งทางปัจจัยภายนอก เช่น เมื่อเศรษฐกิจทรุดตัวหรือซบเซา ทำให้รายได้ของเราลดน้อยลงและ ปัญหาชีวิตเกิดจากปัจจัยภายใน คือ ตัวเราเอง สิ่งที่ทำให้ตัวเราเองเกิดปัญหา คือ กิเลส ซึ่งมีกิเลสตัวใหญ่ หรือตัวสำคัญ สามารถแก้ไขได้ไม่ว่าจะอยู่ในยุคสังคมร่วมสมัย หรือสังคมอื่นใด ด้วยหลักพุทธธรรม ของ พระพุทธศาสนา ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ว่า การแก้ปัญหาชีวิต ต้องแก้ความโลภด้วยการให้บริจาค แบ่งปันสิ่งของให้แก่บุคคลอื่น แก้ความโกรธด้วยการเจริญเมตตา คิดช่วยให้คนอื่นมีความสุข แก้โมหะ ความเขลาความไม่ฉลาดด้วยการเจริญจิตภาวนาและที่สำคัญ คือ การแก้ปัญหาชีวิตด้วยหลักธรรมง่ายๆ คือ การรักษาศีล สมาธิและปัญญา เอาศีล 5 มาช่วยตัดสินปัญหา ไม่ใช่เอาความรุนแรงตัดสินปัญหา พยายามแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี จะทำการดำเนินชีวิตของทุกท่านมีความสุขในสังคมร่วมสมัยอย่างแน่นอน

คำสำคัญ: พุทธธรรม, แก้ไข, ปัญหาชีวิต, สังคมร่วมสมัย

Abstract

Teachings in Buddhism Teach people to know the truth of nature and life, to know themselves and consider solving their problems with reason. The teachings of the Lord Buddha are called Buddhadhamma. Buddhadhamma is the model guidance. Encourage people to help themselves and accept human potential in solving problems. As well as being familiar with the conditions Causes and solutions those who follow the principles of Buddhism will develop a state of behavior or lifestyle called morality, consisting only of good deeds, that is, without greed, anger, delusion, and ignorance. Lust and attachment take over. And it is done with a free mind.

The result is that the practitioner will have good physical and mental health. It is a state of perfection in itself. Therefore, it can be said that life problems arise from both external factors, such as when the economy is stable or stagnant. Causing our income to decrease and life problems are caused by internal factors, namely ourselves. The thing that causes problems for ourselves is defilements, which are large or important. Can be fixed regardless of whether we are in contemporary society. Or any other society With Buddhist principles of Buddhism as the Buddha taught: Solving life problems Greed must be solved by giving donations. Share things with other people Relieve anger by cultivating kindness think about helping others be happy. Solve delusion, ignorance, and lack of intelligence by practicing mental meditation. The important thing solving life problems with simple Dhamma principles is to keep the precepts Concentration and wisdom: Use the 5 precepts to help decide problems. Do not use violence to decide problems. Try to solve problems through peaceful means. Will carry on with everyone's lives. There is certainly happiness in contemporary society.

Keywords: Buddhism, solutions, life problems, contemporary society.

ความนำ

ประเทศไทยเรามีปัญหาสังคมต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมากมายอยู่ตลอดเวลา ทุกวันนี้ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประสบกับปัญหากับชีวิตหลากหลาย โดยเฉพาะเรื่อง เศรษฐกิจ อยู่ในภาวะที่ขาดแคลนไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและการมีหนี้สิน ซึ่งสาเหตุของความยากจนก็เกิดขึ้นจากการไม่มีงานทำของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการเติบโตของจำนวนประชากร ความเกียจคร้านและเฉื่อยชา ลักษณะของอุตสาหกรรมปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมและสังคมไทย ตลอดจนขาดการกระจายรายได้ที่เหมาะสมในสังคม

เหตุผลเหล่านี้เป็นความจริงที่ไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่า เพราะถ้าหากประชากรมีการว่างงาน ก็จะไม่มียาได้ เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมไม่เท่าเทียมกับคนอื่น ๆ และความยากจนยังเป็นที่มาของการก่อให้เกิดปัญหาความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ และเป็นทั้งปัญหาสังคมสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เช่น อาชญากรรม ขาดโอกาสทางการศึกษา การรักษาพยาบาล การไร้ซึ่งอำนาจ และส่งผลต่อทางด้านสุขภาพจิตของบุคคลทำให้เกิดความท้อแท้สิ้นหวังในด้านต่างๆ ตามมาอย่างมากมาย (วชิรวัชร งามละม่อม, 2558)

ประเทศไทยนั้นเป็นสังคมหนึ่งซึ่งยอมรับพระพุทธศาสนา และได้รับการหล่อหลอมจากหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศานามายาวนาน วิถีชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่ตั้งแต่กำเนิดจนถึงตาย จึงเกี่ยวโยงสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับพระพุทธศาสนา แต่เมื่อสังคมโลกเปิดกว้างขึ้นทั้งในด้านสื่อสารมวลชน เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่นำพาให้สังคมไทยก้าวเข้าไปสู่กระแสแห่งยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้สังคมไทยต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติในหลายๆ ด้าน เช่น วิกฤติการเมือง วิกฤติด้านเศรษฐกิจ วิกฤติด้านสังคม วิกฤติด้านสิ่งแวดล้อม

พระพุทธศาสนา จึงเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ที่จะสามารถนำหลักการสำคัญที่มีอยู่ในพระไตรปิฎกมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในแบบองค์รวม เพื่อจะทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างครบวงจร อันจะส่งผลดีกับการแก้ไขปัญหาวิกฤติต่างๆ ของสังคมไทยต่อไป

วิกฤติต่างๆ ที่เกิดขึ้นล้วนโยงใยถึงกันเป็นลูกโซ่ เป็นปัจจัยเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน เมื่อเกิดวิกฤติขึ้นในด้านใดด้านหนึ่งของสังคมนั้นหมายความว่า ผลพวงจากวิกฤตินั้นย่อมกระทบต่อระบบใน สังคมนั้นด้วย เช่น บ้านเมืองปัจจุบันเกิดภาวะวิกฤติ เพราะเป็นผลกระทบจากภาวะทางเศรษฐกิจทรุดตัว นักการเมืองบุคคลในสังคมหวังที่จะกอบโกยผลประโยชน์เป็นส่วนตัวมากขึ้น ประชาชนอดอยากมากขึ้น จึงเป็นภาวะวิกฤติทางสังคม เมื่อบุคคลในสังคมมีมากขึ้นความเห็นแก่ตัวมากขึ้น สภาพสิ่งแวดล้อมรอบตัวจึงไม่มีคนเอาใจใส่ดูแลจนเกิดเป็นภาวะวิกฤติทางสิ่งแวดล้อม ถึงเวลาแล้วที่ สังคมไทยจะต้องนำกระบวนการทศน์ทางพระพุทธศาสนามาปรับใช้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ ปรับให้เข้ากับยุคสมัยที่เรียกว่า สังคมร่วมสมัย มีทั้งสมัยดั้งเดิมและสมัยใหม่ผสมกัน ในขณะนี้

ความหมายของหลักพุทธธรรม

ความหมายของคำว่า พุทธธรรม คือ ธรรมะของพระพุทธเจ้านั้น มีมากมายถึง 84,000 พระธรรมขันธ์ เกี่ยวกับความจริงตามธรรมชาติของมนุษย์ที่มีทั้งความทุกข์ และ วิธีการดับทุกข์ (สุภาคุย์ อินทองคง, 2550: 2)

พุทธธรรม คือ ธรรมของพระพุทธเจ้า, พระคุณสมบัติของพระพุทธเจ้า พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2558: 270) คำว่า “หลักพุทธธรรม” ในที่นี้หมายถึงหลักธรรมคำสอนที่เชื่อกันว่าเป็นผลแห่งการค้นคว้า เป็นภูมิรู้ ภูมิปัญญาของพระพุทธองค์ที่ถูกถ่ายทอดสืบต่อมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2550 ปี แล้ว และได้ชื่อว่า เป็นภูมิปัญญาโลก เป็นภูมิปัญญาของมนุษยชาติ เป็นมรดกโลก ที่หาค่ามิได้ (สุภาคุย์ อินทองคง, 2550: 3) พุทธธรรม หมายถึง ธรรม ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงค้นพบและนำออกเผยแผ่หรือคำสอนของพระพุทธเจ้า เกี่ยวกับความจริงตามธรรมชาติของทุกข์และวิธีการดับทุกข์ พุทธธรรมของพระพุทธเจ้านั้นแต่เริ่มสืบทอดกันด้วยวิธีท่องจำแบบปากต่อปาก สมัยต่อมาจึงได้มีการบันทึกไว้เป็นตัวอักษร คัมภีร์ที่บันทึกพุทธธรรมนั้น เรียกว่า พระไตรปิฎก และมีคำอธิบายจัดไว้เป็นหมวด คัมภีร์ เรียกชื่อต่างๆ อาทิ อรรถกถา, ฎีกา, อนุฎีกา เป็นต้น (พุทธธรรม, [ออนไลน์], 16 สิงหาคม 2566) ผู้ใส่ใจในธรรมเท่านั้นถึงจะรู้ถ่องแท้ทางผู้เขียนก็ขอยกความหมายของพุทธธรรมในแง่ความคิดของนักปราชญ์ทาง พระพุทธศาสนาจากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน จากหัวข้อพุทธธรรม: คู่มือมนุษย์ศตวรรษที่ 21 (ธณณ สมหวัง, 2543) ดังนี้

พุทธธรรม เป็นคำอธิบายคำสอนของพุทธศาสนาที่สมบูรณ์ที่สุดในโลก และเป็นวิชาการที่สุดในบรรดางานเขียนทางพระพุทธศาสนาในเมืองไทยในปัจจุบันนี้ (ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2535)

พุทธธรรมนั้น เป็นการรวบรวมคำสอนของพระพุทธศาสนาให้เป็นระบบอย่างที่คุณในปัจจุบันเข้าใจได้ง่ายเป็นหนังสือที่สำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์ของชนชาติไทยทีเดียว ใน พระพุทธศาสนาด้วยทั้งหมด และทั้งโลกด้วยหนังสือพุทธธรรมควรจะได้ Nobel Prize...(นายแพทย์ประเวศ วะสี, 2538)

หลักการของพุทธธรรม

พุทธธรรมมีหลักการว่า ไม่ว่าพระพุทธเจ้าจะอุบัติขึ้นหรือไม่ก็ตาม ความจริงก็ดำรงอยู่ตามธรรมดาของมันอย่างเป็นกลางๆ พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ คือ ค้นพบความจริงนั้นแล้วนำมา เผยแผ่ไว้สาระของความจริงนี้ก็คือ (ความเป็นไปตาม) ธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย หรือกระบวนการ แห่งเหตุปัจจัย ผู้ที่มองสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็น ไม่ไข่มองตามที่ตนอยากหรือไม่อยากให้เป็น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), (2553: 923) จึงจะเข้าใจความจริงที่เป็นกลางนี้ได้ เมื่อเข้าใจธรรมที่เป็นกลางนี้แล้วก็ย่อมมองเห็นความจริงอย่างกว้างๆ ครอบคลุมทั่วไปทั้งหมด มีทัศนะเปิดกว้าง หลุดพ้นเป็นอิสระอย่างแท้จริง โดยหลุดพ้นทั้งทางจิต คือ จิตหลุดพ้นจากสิ่งบีบคั้นครอบงำที่เรียกว่า กิเลสและความทุกข์กลายเป็นจิตที่ปลอดโปร่ง เบิกบาน เป็นสุข และด้านปัญญา คือ หลุดพ้นด้วยรู้เท่าทันธรรมดาแล้ว

มองเห็นตัวความจริงที่ล้วนๆ บริสุทธิ์ ไม่มีกิเลสเคลือบแคลงหรือทำให้เอนเอียงและรู้ชัดแจ้งที่ความจริง โดยตรงไม่ต้องรู้ผ่านใครๆ หรือรู้ตามที่ใครบอกอีกต่อไป

ลักษณะสำคัญของหลักพุทธธรรม

ลักษณะสำคัญของหลักพุทธธรรม มีนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยท่านหนึ่งได้กล่าวถึงลักษณะของพุทธธรรม สรุปได้ดังนี้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) 2547: 7-67) ดังนี้

เป็นคำสอนเป็นกลาง ปฏิบัติสายกลาง หรือลักษณะที่เป็นสายกลาง ไม่สุดโต่งในทางความคิด หรือสุดโต่งในทางปฏิบัติ เห็นความสำคัญทางด้านจิตใจ และทางด้านร่างกายซึ่งสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ได้ จึงวางข้อปฏิบัติที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา แปลว่า ทางสายกลางหรือ ข้อปฏิบัติที่เป็นสายกลาง (มรรคมองค์ 8) คือ ความพอดีและทักษะเกี่ยวกับ สัจธรรม ก็เป็นกลาง ความจริงที่เป็นกลางตามเหตุปัจจัย ไม่ขึ้นกับใคร (เรียกว่าปฏิจักษุมุขบาท)

เป็นคำสอนที่มุ่งอิสรภาพ ดังพระพุทธองค์ตรัสว่า “มหาสมุทรแม้จะกว้างใหญ่เพียงใดก็ตาม แต่น้ำในมหาสมุทรที่มากมายนั้นมีรสเดียว คือ รสเค็มฉ่ำใด ธรรมวินัยของพระองค์ที่สอนไว้มากมาย ทั้งหมดก็มีรสเดียว คือ วิมุติรส ได้แก่ ความหลุดพ้นจากทุกข์และปวงกิเลส ฉะนั้น” เป็นศาสนาแห่งปัญญา ดังพุทธพจน์ว่า “ธรรมทั้งหลายทั้งปวงมีปัญญาเป็นยอดเยี่ยม” หลักปัญญาสำคัญเพราะปัญญาเป็นตัวตัดสินในการเข้าถึงจุดหมายของพระพุทธศาสนา โดยให้ความสำคัญแก่ศรัทธา ศีล สมาธิ ว่าเป็นปัจจัยที่ขาดไม่ได้เพื่อเข้าถึงจุดหมาย โดยมีปัญญาเป็นตัวตัดสินสูงส่งนั่นคือศรัทธาก็ขาดปัญญาไม่ได้ ศีลก็เพื่อประดับประดาจนเกิดปัญญา สมาธิก็ต้องนำไปสู่ปัญญา มิฉะนั้นจะหลงผิด หลงทาง ปัญญาจึงเป็นคุณธรรมสำคัญเป็นเอก ปัญญาในขั้นสูงสุด คือ ปัญญาในขั้นที่รู้เท่าทันสัจธรรม เรียกว่า วิปัสสนาปัญญา สอนหลักอนัตตา พระพุทธศาสนาประกาศหลักสำคัญเกี่ยวกับความจริงของสิ่งทั้งหลาย หรือของสภาวะธรรมต่างๆ คือ หลักอนัตตา เป็นหลักใหม่ที่โลกไม่เคยค้นพบมาก่อน ความยึดติดใน อัตตาหรือตัวตนเป็นสิ่งฝังลึกแนบแน่นในจิตใจมนุษย์ แต่แท้จริงผู้มีปัญญาเห็นว่าสิ่งทั้งหลายที่ดำรงอยู่ เป็นไปตามธรรมดาของมันไม่มีใครเป็นเจ้าของ ไม่สามารถบังคับให้เป็นไปตามใจปรารถนาได้เลย

สอนหลักอนัตตา พระพุทธศาสนาประกาศหลักสำคัญเกี่ยวกับความจริงของสิ่งทั้งหลายหรือของสภาวะธรรมต่างๆ คือ หลักอนัตตา เป็นหลักใหม่ที่โลกไม่เคยค้นพบมาก่อน ความยึดติดในอัตตาหรือตัวตนเป็นสิ่งฝังลึกแนบแน่นในจิตใจมนุษย์ แต่แท้จริงผู้มีปัญญาเห็นว่าสิ่งทั้งหลายที่ดำรงอยู่เป็นไปตามธรรมดาของมันไม่มีใครเป็นเจ้าของ ไม่สามารถบังคับให้เป็นไปตามใจปรารถนาได้เลย

การมีทัศนคติที่มองสิ่งทั้งหลายตามความสัมพันธ์แห่งเหตุและปัจจัย เชื่อมโยงกัน อิงอาศัยกัน เป็นไปตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัยนั่นเอง

ยืนยันในศักยภาพสูงสุดของมนุษย์ เชื่อว่ามนุษย์ประเสริฐด้วยการฝึกฝนพัฒนา เมื่อพัฒนาแล้วก็เป็นผู้ประเสริฐสุด ดังพุทธพจน์ว่า ผู้ที่ฝึกแล้วเป็นผู้ประเสริฐสุดในหมู่มนุษย์ (ทนต์ เสฏโฐ มนุสเสสุ) และเมื่อฝึกดีแล้วมนุษย์ก็จะประเสริฐกว่าเทพทั้งหลาย พระพุทธองค์ฝึกพระองค์ดีแล้ว แม้เทพทั้งหลายก็น้อมนมัสการ

เป็นศาสนาแห่งการศึกษา นำเอาการศึกษาเข้ามาเป็นสาระสำคัญ เป็นเนื้อแท้ของการดำเนินชีวิต หลักปฏิบัติทั้งหมดในพระพุทธศาสนาเรียกว่า มรรค หมายถึง ทางดำเนินชีวิต ดังนั้นวิถีชีวิตของชาวพุทธ คือ การดำเนินชีวิตตามมรรคมองค์ 8 เรียกย่อว่า ศีล สมาธิ ปัญญา หรือไตรสิกขา ในที่สุดจะบรรลุจุดหมายแห่งชีวิตที่งดงาม เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ให้ความสำคัญทั้งแก่ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน ได้แก่ โยนิโสมนสิการ คือ การคิดใคร่ครวญในธรรมโดยแยบคาย ลึกซึ้ง อย่างผู้มีปัญญา คือ รู้จักคิด คิดเป็น ปัจจัยภายนอก ได้แก่

กัลยาณมิตรที่ดี มีครูอาจารย์ที่ดี มีพ่อแม่ที่ดี ให้ความรู้ที่ถูกต้อง เป็นตัวอย่างที่ดี มีแหล่งความรู้ มีสื่อมวลชนที่ให้อภัยปัญหา

สอนให้ตื่นตัวด้วยความไม่ประมาท พระพุทธเจ้าทรงเน้นย้ำอุปมาธรรม หรือความไม่ประมาท ถึงกับตรัสเป็นปัจฉิมวาจา คือ พระดำรัสสุดท้ายก่อนจะปรินิพพานว่า “สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมสลายไปเป็นธรรมดา เธอทั้งหลายจงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด”

สอนให้เห็นทุกข์ แต่เป็นสุข นั่นคือพระพุทธศาสนาสอนให้มองเห็นความทุกข์ แต่ให้ปฏิบัติด้วยความสุข (ทุกข์ สอนไว้ในหลักไตรสิกขา คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา และทุกข์ ในหลักอริยสัจ 4 ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) เมื่อความทุกข์มีอยู่จริง พระพุทธศาสนาสอนให้เผชิญหน้าความทุกข์นั้นไม่เลียงหนี แต่ให้มองดูทุกข์นั้นด้วยความรู้เท่าทัน จึงทำให้มีจิตใจปลอดโปร่ง เป็นอิสระ มีปัญญา ไม่ถูกทุกข์บีบคั้น

มุ่งประโยชน์สุขเพื่อมวลชน พระพุทธเจ้าทรงตรัสหลักนี้เสมอ เมื่อเริ่มประกาศพระศาสนาทรงตรัสแก่ภิกษุว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไป เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่ชนทั้งหลาย เพื่อความสุขแก่ชนทั้งหลายเพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก” ดังนั้น การดำเนินชีวิตของชาวพุทธทั้งหลายจึงควรดำเนินตามพระดำรัสนี้คือ การทำประโยชน์แก่ผู้อื่นและแก่สังคม เมื่อทำความเข้าใจหลักพุทธธรรมที่สำคัญดังกล่าวแล้ว จะทำให้สามารถเข้าใจแนวทางการดำเนินชีวิตตามแบบวิถีพุทธได้กระจ่างชัดเจนยิ่งขึ้น

ลักษณะสำคัญอีกประการ คือ ในพระพุทธศาสนามีสิ่งสำคัญ คือ “ข้อปฏิบัติ” อันเป็นทางสายกลาง หรืออริยมรรคมีองค์ 8 ซึ่งผู้ใดได้ปฏิบัติตามแล้วก็สามารถบรรลุเป็นพระอริยบุคคลตั้งแต่เป็นพระโสดาบัน จนถึงเป็นพระอรหันต์หมดกิเลสเข้านิพพานได้ บุคคล 4 คู่ 8 จำพวกนี้ทำให้พุทธศาสนาต่างจากศาสนาอื่นอย่างชัดเจน โดยจะเห็นได้จากในมหาปรินิพพานสูตรที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสแก่สุภัททปริพาชก ดังนี้ “สุภัททปริพาชกกราบทูลพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า “ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ สมณพราหมณ์เหล่าใดเป็นเจ้าหมู่ เป็นเจ้าคณะ เป็นคณาจารย์ มีชื่อเสียง มียศ เป็นเจ้าลัทธิ ชนเป็นอันมากสมมติว่าเป็นคนดี คือ ปุณณกัสปะ มัคขลิโคสาละ อชิตเกสกะมัลละ ปุฏฐกัจจายณะ สัญชัยเวฬุภุตร นิครณฐนาภุตร สมณพราหมณ์เหล่านั้นทั้งหมดตรัสรู้แล้ว ตามปัญญาของตน หรือทั้งหมดไม่ได้ตรัสรู้ หรือว่าบางพวกไม่ได้ตรัสรู้”. “อย่าเลยสุภัททะขอฉันท์หยุดไว้ก่อน”...พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “ดูก่อนสุภัททะ อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ 8 หาไม่ได้ในธรรมวินัยใด แม้สมณะที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 ที่ 4 ก็หาไม่ได้ในธรรมวินัยนั้นสุภัททะ อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ 8 หาได้ในธรรมวินัยใด แม้สมณะที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 ที่ 4 หาได้ในธรรมวินัยนั้นสุภัททะ อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ 8 หาได้ในธรรมวินัยนี้ สมณะที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 ที่ 4 ก็มีอยู่ในธรรมวินัยนี้ ลัทธิอื่นๆ ห่างจากสมณผู้รู้ สุภัททะ ก็ภิกษุเหล่านี้ พึงอยู่โดยชอบโลกจะไม่พึงห่างจากพระอรหันต์ทั้งหลาย” (ที.ม. (ไทย) 13/318, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

พุทธธรรมการดำเนินชีวิตสำหรับคฤหัสถ์หรือผู้ครองเรือน

พุทธธรรมสำหรับการอยู่ครองเรือน หมายถึง ธรรมสำหรับการครองชีวิตที่ดีของฆราวาส โดยที่ฆราวาส ผู้ที่มีเหย้ามีเรือน มีครอบครัว หรือที่เรียกว่า คฤหัสถ์ คือ ผู้ครองเรือนนั้นจะเป็นคนมีฐานะมั่นคง มีครอบครัวเป็นปึกแผ่น เป็นฝั่งเป็นฝามั่นคง มีความสุขตามวิสัยของชาวบ้านทั่วไป จะต้องรู้จักปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า รู้จักปลูกฝังกุศลธรรมให้เกิดขึ้นในใจ ยึดถือปฏิบัติตามหลักฆราวาสธรรม 4 ประการ คือ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ แต่ละประการมีความหมาย ในแนวปฏิบัติ ผู้ดำเนินชีวิตในทางโลก ผู้ครองเรือน มีความถูกต้อง ความดีงาม นิสยที่ดีงาม เป็นคุณสมบัติของผู้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตทางโลก (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต, 2558: 113) คือ

1) สัจจะ สัตย์ซื่อต่อกัน หมายถึง การดำรงมั่นในสัจจะ การมีความจริง ความซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ พุดจริง ทำจริง โดยจะทำอะไรก็ให้เป็นที่ยึดถือไว้วางใจกัน กล่าวในเชิงปฏิบัติ ได้แก่ ความซื่อตรงต่อคู่ชีวิตของตน ผู้ครองเรือนที่ดีต้องมีความรับผิดชอบต่อกุศลของตัว มีความจริงใจต่อ คู่ครองไม่ประพฤติตนเป็นคนหน้าไหว้หลังหลอก หรือประพฤตินอกใจคู่ครอง ดังนั้น ผู้อยู่ครองเรือนด้วยกันจำเป็นต้องมีความจริงใจต่อกันเป็นพื้นฐาน ต้องไม่ประพฤติตน เป็นคนหน้าไหว้หลังหลอก ไม่คิดจะทรยศกันในทุกกรณี มีความซื่อสัตย์ต่อกันด้วยใจจริง

2) ทมะ รู้จักข่มจิตของตน คือ ฝึกตน หมายถึง การรู้จักฝึกฝนตนเอง บังคับควบคุมตนเองได้ หรือการข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดตัดนิสัย แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา

3) ขันติ อุตทน หมายถึง ความอดทน มุ่งหน้าประกอบหน้าที่การงานด้วยความ ขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมายไม่ท้อถอย ขันติในที่นี้ มุ่งในแง่วิริยะ คือ เพียร อดทน ไม่หวั่นไหวย่อท้อต่ออุปสรรคแห่งชีวิต ความอดทนได้นี้เป็นเหตุให้เป็นคนกล้าทำงานและกล้าเสี่ยง ไม่หลบเลี่ยงงาน หรือไม่เป็น คนเกียจคร้าน เพราะผู้อดทนเสมอเท่านั้นจึงมักประสบความสำเร็จในทุกๆ เรื่อง ลักษณะของ ขันตินี้ตรงกับคำพังเพยที่ว่า “ฝนทิ้งให้เป็นเข็ม”

4) จาคะ รู้จักเสียสละ หมายถึง การมีน้ำใจไม่หวงแหนของกินของใช้ต่างๆ แม้กับคู่ครองของตน ผู้ครองเรือนที่ดีจะต้องใจกว้าง มีความโอบอ้อมอารีวิเศษเพราะต่อคู่ครอง ต่อเพื่อน ตลอดจนญาติฯ ของ คู่ครองเสมอหน้ากัน เหมือนปฏิบัติต่อตัวเอง ต่อเพื่อน และญาติของตัวเอง

ฆราวาสธรรมนี้ หากกล่าวเป็นคำคล้องจองเพื่อให้จำง่ายว่า “จริงใจ ฝึกฝน ทนได้ ให้ปัน” เป็นหลักธรรมโดยตรงของฆราวาสผู้อยู่ครองเรือน โดยเป็นหลักธรรมที่จำเป็นในการครอง ชีวิตคู่อยู่ร่วมกัน และเป็นหลักธรรมช่วยควบคุมให้บุคคลในตระกูลมีความสามัคคีกลมเกลียวกัน ทำให้ชีวิตคู่ของ ผู้ครองเรือนมีความสุขร่มเย็นตามสมควรแก่ฆราวาสวิสัย ดังนั้น ผู้ครองเรือนจึงจำเป็นต้องตระหนักอยู่ เสมอและจำต้องสร้างสรรค์ให้เกิดมีขึ้นใน จิตใจตนเป็นประจำ

หลักพุทธธรรมการดำเนินชีวิตที่อยู่ดีกินดีมีสุข

การทำงานนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของชีวิต เพราะช่วงเวลาของการทำงานในชีวิตนั้นมีอยู่มากมาย การทำงานให้สนุกและเป็นสุขขณะทำงานและทำอย่างไรให้คนที่ร่วมงานมีความสุขเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้บริหารในองค์กรควรคำนึงถึงอย่างยิ่ง เพราะหากองค์กรใดมีบุคลากรที่มุ่งมั่นทำงานในองค์กรอย่างมีความสุขขององค์กรนั้นก็จะมีประสิทธิภาพ และสามารถเติบโตอย่างมั่นคง

ฉะนั้น หลักพุทธธรรมของพระพุทธเจ้าเปรียบเสมือนใบไม้ในป่าใหญ่ หยิบใบไม้มากำมือเดียวก็เพียงพอแล้วสำหรับใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต หลักในการพิจารณาเลือกคำสอนพุทธศาสนามาใช้ในการบริหารจัดการนั้นต้องเลือกมาให้เหมาะกับวิถีชีวิต และองค์กรโดยหลักเกี่ยวกับการปกครอง การบริหารองค์กรต่างๆ จะต้องใช้หลักพุทธธรรมเหล่านี้ ปาปนิกรธรรม 3 (ปาปนิกรังคะ หลักพ่อค้า องค์กรของพ่อค้า) คือ 1) จักขุมา ตาติ รู้จักสินค้า ดูของเป็นสามารถคำนวณราคา กะทุนเก่งกำไร แม่นยำ 2) วิจูโร จัดเจนธุรกิจ รู้แหล่งซื้อแหล่งขาย รู้ความเคลื่อนไหวความต้องการของตลาด สามารถในการจัดซื้อจัดจำหน่าย รู้ใจและรู้จักเอาใจลูกค้า 3) นิสสยสัมปันโน พร้อมด้วยแหล่งทุนเป็นที่อาศัย เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจในหมู่แหล่งทุนใหญ่ๆ หาเงินมาลงทุนหรือดำเนินกิจการโดยง่าย แต่ที่สำคัญเมื่อมีทรัพย์ก็ต้องแบ่งทรัพย์สินเป็นที่เรียกว่า การแบ่งทรัพย์เป็น 4 ส่วน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2553: 155)

หลักการแบ่งทรัพย์โดยจัดสรรเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1 ใช้จ่ายเลี้ยงตน 2.เลี้ยงคนที่ควรบำรุง และทำประโยชน์ 3. ใช้ลงทุนประกอบการงาน 4. เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น

สุขของคฤหัสถ์ หรือคหิสุข หรือ กามโกคิสุข 4 สุขของชาวบ้าน สุขที่ชาวบ้านควรพยายามเข้าถึงให้ได้สม่ำเสมอ สุขอันชอบธรรมที่ผู้ครองเรือน ได้แก่ 1) อตติสุข (สุขเกิดจากความมั่งคั่งทรัพย์ คือ ความภูมิใจ เอิบอ้อมใจ ว่าตนมีทรัพย์ที่ได้มา ด้วยน้ำพักน้ำแรงความขยันหมั่นเพียรของตน และโดยชอบ 2) โภคสุข (สุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ คือ ความภูมิใจ เอิบอ้อมใจ ว่าตนได้ใช้ทรัพย์ที่ได้มาโดยชอบนั้น เลี้ยงชีพ เลี้ยงผู้ควรเลี้ยง และบำเพ็ญประโยชน์ 3) อนนสุข (สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ คือ ความภูมิใจ เอิบอ้อมใจ ว่าตนเป็นไท ไม่มีหนี้สินติดค้างใคร) 4) อนวัชชสุข (สุขเกิดจากความประพฤติไม่มีโทษ คือ ความภูมิใจ เอิบอ้อมใจ ว่าตนมีความ ประพฤติสุจริต ไม่บกพร่องเสียหาย ใครๆ ดิเตือนไม่ได้ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ บรรดาสุข 4 อย่างนี้ อนวัชชสุข มีค่ามากที่สุด

สำหรับคนที่ยังมีความเชื่อถือในสิ่งเหล่านี้ พระพุทธศาสนาสอนเปลี่ยนแปลงเพียงให้เลิก เช่น สรวงสังเวหาชีวิตบุญชายัญ หันมาบุญชายัญชนิดใหม่ คือ บริจาคทานและบำเพ็ญกุศลกรรมต่างๆ อุทิศไปให้แทน คือ มุ่งที่วิธีการอันจะช่วยให้สำเร็จประโยชน์ก่อน ส่วนการเปลี่ยนแปลงความเชื่อถือ เป็นเรื่องของการแก้ไข ทางสติปัญญา ซึ่งประณีตขึ้นไปอีกขั้นหนึ่ง

หากจะให้มั่งคั่งทรัพย์สินมากมาย ที่เรียกว่า หัวใจเศรษฐี มี 4 (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 23 ข้อที่ 54: 340) คือ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจทำให้มั่งคั่งทรัพย์สินเงินทอง พึ่งตนเองได้เรียกว่า ธรรมที่เป็นไป เพื่อประโยชน์ปัจจุบัน บางทีเรียกว่า “หัวใจ เศรษฐี” โดยมีคำย่อ คือ “อุ” “อา” “กะ” “สะ” คือ

1. อุภูฐานะสัมปทา (อุ) หมายถึง การถึงพร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียรรู้จักใช้ปัญญา ไตร่ตรองพิจารณาหาวิธีการที่แยบคายในการทำงานมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จัก ดำเนินการด้านเศรษฐกิจทำการงานประกอบอาชีพให้ได้ผลดี

2. อารักขสัมปทา (อา) หมายถึง การถึงพร้อมด้วยการรักษาสามารถปกป้องคุ้มครองรักษา ทรัพย์สินที่หามาได้ ไม่ให้สูญหายพินาศไปด้วยภัยต่างๆ

3. กัลยาณมิตตตา (กะ) หมายถึงการรู้จักคบคนดีหรือมีกัลยาณมิตร ซึ่งจะเป็น องค์ประกอบ สำคัญที่ช่วยให้เจริญก้าวหน้าในวงการอาชีพนั้นๆ ทำให้รู้เห็นช่องทางและโอกาสต่างๆ ในการทำงานทันต่อ เหตุการณ์ตลอดจนรู้จักปฏิบัติต่อทรัพย์ของตนอย่างถูกต้องไม่ถูกมิตรชั่วชักจูงไป ในทางอบายมุข ซึ่งจะทำให้ทรัพย์สินไม่เพิ่มพูนหรือมีแต่จะหดหายไป

4. สมชีวิตา (สะ) หมายถึง ความเป็นอยู่พอดีหรือความเป็นอยู่สมดุล คือ เลี้ยงชีพแต่พอดี ไม่ให้ฟุ่มเฟือย ไม่ให้ผิดเคืองให้รายได้เหนือรายจ่าย มีเหลือเก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น

จะเห็นว่า พุทธธรรมดังกล่าวที่กล่าวข้างต้นนั้น ล้วนทำให้คนทั้งหลายในสังคมไทยหรือสังคม ร่วมสมัยในยุคเปลี่ยนแปลง นี้อยู่ด้วยกันอย่างร่มเย็นเป็นสุข น่าเสียใจว่าสังคมไทยทุกวันนี้มีปัญหามาก สังเกตจากการเมืองที่มีปัญหาปัจจุบันเลือกนายกรัฐมนตรีไม่ได้ เพราะปัญหาใหญ่มาจาก ผู้นำนั้นๆ ไม่มี หลักธรรมในการดำเนินชีวิตในตนเองเพียงพอ จึงทำให้สังคมนั้นๆ เกิดการไม่เชื่อถือในบุคคลผู้นำนั้นๆ ทุกคนต้องมองจากจุดเริ่มต้นที่ตัวบุคคลที่เป็นสมาชิกของสังคมและบุคคลที่อยู่ในสภาพที่แตกต่างกัน หลากหลายหน้าที่ อาชีพ ต่างก็ทำหน้าที่ของตนเองอาศัยหลักพุทธธรรมในการทำงานร่วมกันยังอาศัย แนวคิดที่ผสมผสานกันระหว่างศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมที่สั่งสมมาเป็น ระยะเวลาอันยาวนาน ซึ่งส่งผลให้บุคคลในสังคมไทยถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน บางครั้งอาจจะมีความแตกต่างกันบางในด้านความคิดและการกระทำเป็นเหตุให้เกิดความสับสนในบุคคลหรือกลุ่มคนก็ได้ แต่ด้วยอาศัย หลักพุทธธรรมก็สามารถทำสิ่งต่างๆ ให้ลงตัวได้

หลักพุทธธรรมการดำเนินชีวิตในการอยู่ในสังคมร่วมสมัย

สังคมในยุคนี้เป็นสังคมยุคดิจิทัล ที่สื่อและเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต โลกถูกย่อให้เล็กลงด้วยเทคโนโลยี การติดต่อสื่อสาร การสืบค้นข้อมูลต่างๆ เป็นได้อย่างสะดวกและรวดเร็วขึ้นส่งผลต่อวิถีชีวิตตั้งแต่วัยเด็กจนถึงคนสูงวัย แล้วการอยู่อย่างคนร่วมสมัยในยุคดิจิทัลต้องมีการปรับตัวอย่างไรเพื่อให้มีประสิทธิภาพและเท่าทันเทคโนโลยีและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้นั้น ต้องมีพัฒนาความรู้และมีการคิดวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ในโลกออนไลน์ เพื่อนำมาสู่การใช้ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและเท่าทันสถานการณ์ต่อการเติบโตของสังคมโลกธุรกิจและบริการออนไลน์ที่เปลี่ยนแปลง ตลอดจนรูปแบบการทำงาน ทางภาคเอกชนและภาครัฐเปลี่ยนแปลง มีการปรับตัวเพื่อเป็นคนร่วมสมัยในยุคดิจิทัลรวมถึงการปรับเปลี่ยนความคิดให้เท่าทันอย่างสร้างสรรค์ ผสมผสานการยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคลและความแตกต่างของวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายภายใต้แนวคิดนอกรอบอย่างสร้างสรรค์ ในฐานะคนไทยควรรักษาความเป็นตัวตนด้วยสติปัญญา ไม่เชื่อหรือเปลี่ยนแปลงอย่างไรเหตุผล การแสดงเอกลักษณ์ของตนเองในเชิงเพื่อพัฒนาต่อยอด และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในสังคมภายใต้ความแตกต่างทางความคิดจากคนอื่น ๆ แต่ยังคงเหลือพื้นที่ของตนเองเพื่อใช้ชีวิตอย่างสร้างสรรค์อย่างคนร่วมสมัยในยุคดิจิทัล

หลักพุทธธรรมเป็นแหล่งขุมทรัพย์ที่นักบริหารทั้งหลาย จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ทั้งในด้านแยกแยะผิดถูกชั่วดี ในการพัฒนาอุปนิสัยทั้งตนเองและผู้ใกล้ชิดเกี่ยวข้อง ในเชิงอุปการธรรม คือเป็นเครื่องช่วยในด้านต่างๆ เช่น การตัดสินใจ พลังในการทำงาน การครองใจคน ความสำเร็จของงาน และท้ายที่สุดยังเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิผลสูงยิ่งในการปลอบใจเมื่อพบความล้มเหลว และเตือนสติเมื่อประสบความสำเร็จ

พุทธศาสนาจะมีความทันสมัยและมีประโยชน์ที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์มากมาย แต่นักบริหารทั่วไปมักมองข้ามขุมทรัพย์เหล่านี้ ไม่ว่าจะด้วยความดูถูกดูแคลน ไม่สนใจ ไม่รู้จริง ท้อถอย กลัวความลำบากหรือด้วยเหตุผลอื่นๆ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า พุทธศาสนาสามารถให้ประโยชน์แก่นักบริหารยุคสังคมร่วมสมัยที่ปราศจากอคติได้เป็นอย่างมากและถึงแม้ว่าจะต้องใช้ความพยายามอยู่บ้างก่อนที่จะได้รับประโยชน์ แต่ก็ไม่ได้มากไปกว่าความพยายามที่ผู้บริหารพึงใช้เป็นปกติอยู่แล้ว (อนุนมคล ศิริเวทิน, 2554: 111)

เราจะเห็นได้ว่าปัจจุบันสภาพสังคมเป็นสังคมร่วมสมัย ค่อนข้างเน้นในเรื่องของวัตถุมากกว่าการเอาใจใส่ในเรื่องของจิตใจหรือทางด้านจริยธรรม สังคมจึงขาดแนวยึดหรือหลักทางศาสนา จึงทำให้สังคมมีความยุ่งยาก และปั่นป่วน คนที่อยู่ในสังคมจึงขาดซึ่งจริยธรรมที่สำคัญในการใช้ชีวิตการมีศาสนาตามกฎหมายยังไม่สำคัญเท่ากับที่เราได้ตระหนักว่าเรานั้นมีแนวคิดหรือหลักยึดทางศาสนาในเรื่องใด เรื่องของศาสนามีหลายอย่างที่เป็นเรื่องสำคัญที่นำไปช่วยในกระบวนการพัฒนา แก้ไขปัญหาเพื่อนำพาไปสู่การปฏิบัติตน หลักสังคัตถุ 4 จะเป็นหลักธรรมที่ตอบโจทย์ได้ดีในสังคมยุคนี้ เพาะเน้นการยึดเหนี่ยวใจคน ผูกใจคนและประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคีเป็นธรรมที่ทำให้คนเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของคนทั่วไป เป็นการปลูกไมตรีเต็มหัวใจต่อกัน ทำให้สังคมเป็นสุข (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543: 167) ดังคำสอนของสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งเป็นหลักสัจธรรมที่ผู้ปฏิบัติพันทุกข์เข้าถึงความสุขและความบริสุทธิ์ภายในได้จริง ธรรมะของพุทธองค์เป็นความรู้ที่บริสุทธิ์เป็นธรรมโอสถณานนอก ที่สามารถเยียวยารักษาจิตใจของมวลมนุษยชาติให้หลุดพ้นจากความโลภ ความโกรธความหลง เพราะเมื่อใจปราศจากสิ่งเหล่านี้ ใจย่อมสะอาดบริสุทธิ์มีอานุภาพเกิดเป็นความเมตตากรุณาปราณีมีความรักความปรารถนาดีต่อกันดังที่สมเด็จพระสัมมาพุทธเจ้าตรัสไว้ในสังคหวัตถุสูตรว่า (อง จตุกก. (บาลี) 21/32/37, มหาจุฬาเตปิฎก, 2500) “ทานญจ เปยวชชญจ อตถจริยา จ ยา อิธสมานตตดา จ ฌเมสุ ตตถ ตตถ ยถารหิ การให้ทาน

การพูดจาไพเราะ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ในโลกนี้ความเป็นผู้มีตนสม่ำเสมอในธรรมทั้งหลายนั้นตามควร” ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อเกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ประกอบด้วยหลัก 4 ประการ (พรรณพิมล หล่อตระกูล, 2555: 10-15) คือ 1) ทาน คือ การให้ ได้แก่ การเสียสละ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปันช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของการให้ทานให้เพื่อขจัดกิเลส 2) ปิยวาจา ได้แก่ การพูดคำสุภาพ อ่อนหวาน เพื่อให้เกิดความสมานสามัคคี ปิยวาจาทำได้ง่าย เพราะวาจานั้นมีในตัวเรา เพียงเรามีสติ มีเมตตาในใจก็สามารถพูดออกมา 3) อัตถจริยา หมายถึง การบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือกันและกันในวงแคบ และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในวงกว้าง หลักธรรมข้อนี้มุ่งสอนให้คนพัฒนาตน 4) สมานัตตตา การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย การวางตนได้เหมาะสมความหมาย 2 ประการ คือ 1) วางตนได้เหมาะสมกับฐานะที่ตนมีอยู่ในสังคม ตนอยู่ในฐานะอะไรก็วางตนให้เหมาะสมกับฐานะที่เป็นอยู่ และทำได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย 2) ปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ให้ความเสมอภาค ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่นเสมอในสุขและทุกข์ คือ ร่วมสุขร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ปัญหา และร่วมแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ขององค์กรคุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยมและไว้วางใจให้แก่บุคลากรในองค์กร และจำเป็นต้องมี พรหมวิหาร 4 ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ, หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์, ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจด และปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบ ได้แก่ 1) เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข 2) กรุณา ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ 3) มุทิตา ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญอกงามยิ่งขึ้นไป 4) อุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง) อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วย ปัญญา คือ มีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบพร้อมที่จะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบตนได้ ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับมารับผิดชอบของตน) ผู้ดำรงในพรหมวิหาร ย่อมช่วยเหลือมนุษย์สัตว์ทั้งหลายด้วยเมตตากรุณา และย่อมรักษา ธรรมไว้ได้ด้วยอุเบกขา ดังนั้น แม้จะมีกรุณาที่จะช่วยเหลือปวงสัตว์แต่ก็ต้องมีอุเบกขาด้วยที่จะมิให้เสียธรรม

นอกจากหลักพุทธธรรมดังกล่าวข้างต้น มนุษย์ที่อยู่ในสังคมประสบแต่ความทุกข์ ต้องการมีชีวิตที่หลุดพ้นความทุกข์ได้นั้น จึงขอเสนอขั้นตอนของวิธีการแก้ปัญหาทางพุทธศาสนา โดยยึดหลักธรรมการใช้ปัญญาแก้ทุกข์ คือ อริยสัจ 4 ประการ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2533: 155)

ในพระพุทธศาสนาถือว่า การแก้ไขความทุกข์ได้เป็นจุดประสงค์อย่างสูงสุด ดังจะเห็นได้ว่าทฤษฎีอริยสัจของจริงอย่างประเสริฐ 4 ประการนั้น เป็นทฤษฎีแก้ความทุกข์โดยตรงมิใช่ความคิดฝันหรือคาดคะเนเอา หากเป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าได้ใช้ชีวิตของพระองค์เองเป็นเดิมพันในการค้นคว้าทดลองจนได้ผลแล้ว ได้พ้นทุกข์จริงแล้ว จึงประกาศทฤษฎีนี้ออกมาพร้อมทั้งทรงชี้แจงว่า ตราบใดที่ยังมิได้ทรงรู้แจ้งเห็นจริงหรือปฏิบัติได้ผลเอง ในเรื่องนั้นๆ แล้ว พระองค์ก็ไม่ปฏิญาณพระองค์ว่าเป็นพระพุทธเจ้า ผู้ตรัสรู้อนัตตธรรมสมาสัมโพธิญาณอีกหลักธรรมหนึ่งซึ่งเป็นพื้นฐานของชีวิตได้แก่ ศีล 5 นับว่า เป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญสำหรับผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ไม่ว่าจะเป็นบ้านเราหรือแม้แต่ประเทศที่มีการนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ โดยที่ศีล 5 นั้นถือเป็นหลักปฏิบัติขั้นพื้นฐานที่สุด

พระพุทธศาสนาได้อุบัติขึ้น พระพุทธเจ้าจึงทรงนำบทบัญญัติเหล่านี้มาเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติของพุทธบริษัท โดยเริ่มต้นจากอุบาสก อุบาสิกา นับว่าศีล 5 นั้นเป็นเรื่องง่ายที่ยากต่อการปฏิบัติในหมู่ชาวไทย อาจเป็นเพราะว่า คนไทยนั้นมีความคุ้นเคยกับการปฏิบัติ ในทางตรงกันข้ามกับศีล 5 ในชีวิตประจำวัน เป็นสิ่งที่ทำต่อเนื่องมาจนเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต ทำให้เมื่อมายึดถือศีล 5 ก็ไม่สามารถทำได้ทุกข้อหรืออาจทำไม่ได้เลย การประพฤติปฏิบัติตามศีล 5 นั้นเป็นเครื่องบ่งชี้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยสามารถแบ่งการประพฤติปฏิบัติได้เป็น 5 ข้อที่สามารถจำแนกความเป็นมนุษย์และสัตว์ได้อย่างชัดเจนได้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต, 2558: 175) การจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ไม่ใช่เรื่องง่าย เพียงแต่เราต้องปฏิบัติตามหลักต่างๆ ของศีล 5 อย่างครบถ้วน เคร่งครัด และสม่ำเสมอแน่นอนว่า ยังไม่มีใครเป็นมนุษย์ที่ดีพร้อมไป 100% ไม่ต้องรีบร้อน ค่อยเริ่ม ค่อยๆ ไป ด้วยทุกอย่างก็จะลงตัวเอง

องค์ความรู้ที่ได้รับ

หลักพุทธธรรมมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาการดำเนินชีวิตในสังคมโดยให้คำแนะนำและแนวทางที่สามารถช่วยให้คนสามารถเผชิญกับปัญหาและความทุกข์ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างมีสติและสมดุลนี้คือหลายความเชื่อและแนวทางสำคัญในพุทธธรรมที่สามารถช่วยในการแก้ไขปัญหาการดำเนินชีวิตในสังคม เช่น การรับประทานอาหารอย่างมีสติ ก็เป็นหนึ่งในหลักการสำคัญในพุทธธรรม คือ การทานอาหารอย่างมีสติและไม่มีการสะสม ช่วยให้เป็นคนมีความตื่นตัวและมีสมาธิในการดำเนินชีวิตและจัดการกับปัญหาในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปฏิบัติสมาธิ การปฏิบัติสมาธิเป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยให้คนสร้างความสงบและสมดุลในใจ การสมาธิช่วยให้คนเรียนรู้ในด้านของการควบคุมอารมณ์และการสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ในสังคมอย่างสมดุล

การฝึกใจ การพัฒนาความเข้าใจและความเมตตาในการมองโลกและผู้อื่น การเห็นคุณค่าในทุกชีวิตและไม่ทำร้ายผู้อื่นเป็นสิ่งสำคัญในการแก้ไขปัญหาสังคม

การปฏิบัติคุณธรรม การทำสิ่งที่ถูกต้องและยุติธรรมต่อตนเองและผู้อื่น การเคารพสิทธิและความเป็นมนุษย์ของผู้อื่นช่วยในการแก้ไขปัญหาการดำเนินชีวิตในสังคม

การละเลยความทุกข์ พุทธธรรมสอนให้คนเรียนรู้วิธีที่จะไม่ติดตามความทุกข์อย่างไม่จำเป็น การยอมรับความผิดพลาดและการเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญในการแก้ไขปัญหา

การให้ทาน การให้ความรักและความสงบในชีวิตของผู้อื่น การช่วยเหลือผู้ที่ต้องการได้เป็นส่วนสำคัญของพุทธธรรม

พุทธธรรมสอนให้คนรับผิดชอบต่อความสุขและความสมดุลในชีวิตของตนเอง การไม่พึ่งพาความสุขจากตัวคนอื่นเป็นสิ่งสำคัญ

การปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมสามารถช่วยในการแก้ไขปัญหาการดำเนินชีวิตในสังคมโดยทำให้คนมีความสงบและมีสมาธิในการจัดการกับความทุกข์และปัญหาต่างๆ อย่างมีสติและมีความเป็นสำคัญในการสร้างสังคม

สรุป

พุทธธรรมอันเป็นแก่นสารของพระพุทธศาสนายังเป็นที่สามารถ ควบคุมการดำเนินชีวิตของผู้คนให้รู้จักปรับตัวปรับใจให้อยู่อย่างมีสติและปัญญา ซึ่งจะนำตนให้รอดพ้นจากสิ่งเลวร้ายในชีวิต โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบันหลักพุทธธรรมยังมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่ความคิด

และพฤติกรรมที่จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของพุทธธรรมให้มากที่สุด เพื่อรับการเปลี่ยนแปลงและเผชิญหน้ากับทุกสิ่งที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์โลกปัจจุบัน นับตั้งแต่ เรื่องเล็กๆ น้อยๆ ในชีวิตประจำวัน การทำมาหากิน การศึกษาเล่าเรียน การต่อสู้กับธรรมชาติดินฟ้า อากาศจนถึงสิ่งที่ยิ่งใหญ่ คือ ความแก่ ความเจ็บ และความตาย เป็นต้น อันเป็นสิ่งที่ปรากฏแก่สัตว์โลกด้วยกันทั้งหมด

หากเราทุกคนจะอยู่ในสังคมได้มีความสุขต้องเป็นผู้รู้จักแบ่งปัน การแบ่งความสุขให้แก่คนอื่น พระพุทธเจ้าตรัสสอนว่า เนกาสี ลภเต สุขัง การบริโภคคนเดียวไม่มีความสุข การทำให้ตนมีความสุขคนเดียวไม่ใช่ความสุขที่แท้จริง การแบ่งความสุขให้คนอื่นเสวยสุขด้วยจึงเป็นความสุขที่แท้จริง นอกจากนี้การให้เป็นการลดกิเลส คือ ความโลภให้น้อยลง เมื่อกิเลสคือความโลภน้อยลง ความทุกข์ในก็ลดลง ปัญหาชีวิตก็จะลดลง มีปัญหาชีวิตน้อยลง ความสุขก็จะเกิดขึ้น เราควรให้อภัยซึ่งกันและกัน คนชู้โกรธ ชู้ใจฉาริชยา ชอบมองคนอื่นในแง่ร้าย มองไม่เห็นคุณงามความดีของคนอื่น การเจริญจิตภาวนา ปฏิบัติธรรมกรรมฐาน หรือการฝึกสมาธิเป็นประจำจะได้รับผลทำให้สติปัญญาไม่หลงไม่สับสนง่าย อยากทราบเรื่องอะไรระลึกได้เสมอที่สำคัญ คือ เราเป็นคนรู้ตัวอยู่เสมอว่าเรากำลังทำอะไร ต่อมาเกิดสมาธิมีความตั้งใจแน่วแน่ในสิ่งที่กำลังทำอยู่แล้วเกิดปัญญาสามารถแก้ปัญหาชีวิตด้วยหลักพุทธธรรมะ คือ แก้ด้วยหลักศีล แก้ด้วยหลักสมาธิ แก้ด้วยหลักปัญญาก็สามารถแก้ปัญหาทุกอย่างได้แน่นอน

เอกสารอ้างอิง

ความรู้ด้านหลักพุทธธรรม ตอนที่ 2. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://marin222.wordpress.com> [20 มกราคม 2566].

ธณณ สมหวัง. (2543). *พุทธธรรม: คู่มือมนุษยศตวรรษที่ 21*. หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับประจำวันวันที่ 11 มกราคม 2543.

พรรณพิมล หล่อตระกูล, พญ. (2555). *บทความสุขภาพจิต*. กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2553). *พุทธธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 31. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2558). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 24. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ในเครือสำนักพิมพ์เพ็ชร์แอนดโฮม.

พุทธธรรม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://th.wikipedia.org/wiki/> [16 สิงหาคม 2566].

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุภาคย์ อินทองคง. (2550). *การใช้หลักพุทธธรรมนำการวิจัยและพัฒนาตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงสู่สุขภาพองค์กรวม*. ศูนย์เรียนรู้ชุมชนภาคใต้ (ศรช.).

อนุนมคณ ศิริเวทิน. (2554). *หลักศาสนากับการบริหารงานยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: จงลักษณ์การพิมพ์.

วิเคราะห์คุณูปการของนางวิสาขาที่มีต่อพระพุทธศาสนา Analysis of Contributions of Visakha to Buddhism

พระนิกร กรุณกรุด

Phra Nikorn Grungrud

วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Suphanburi Srisuwannaphum Buddhist College,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: nikornketo@gmail.com

บทคัดย่อ

นางวิสาขาเป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อพระพุทธศาสนา ซึ่งได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะเรื่องการเป็นผู้ที่อุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนามาตั้งแต่เยาว์วัย และการช่วยเหลือเกื้อกูลแก่สังคม บทบาทที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนานั้น เช่น การทูลขอพร 8 ประการ ให้พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตปัจจัยเครื่องบริโภคน้ำใช้สอยอย่างที่ยังไม่เคยอนุญาตแก่ภิกษุสงฆ์มาก่อนหลายอย่าง นางเป็นผู้ที่ทำให้พระพุทธเจ้าอนุญาตให้ภิกษุสงฆ์ใช้ผ้าเช็ดปาก หม้อน้ำ ไม้กวาด พัดโบก พัดใบตาล รวมถึงการสร้างศาสนวัตถุ นอกจากนี้ยังมีส่วนให้พระพุทธเจ้าบัญญัติข้อปฏิบัติสำหรับภิกษุและภิกษุณี

หนึ่งในพร 8 ประการของนาง คือ การถวายผ้าอาบน้ำฝนแก่ภิกษุสงฆ์ จนกลายเป็นประเพณี การทำบุญที่ชาวพุทธทุกท่านได้ถือปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน แม้นางจะได้ทำทานรักษาศีลและเจริญภาวนาแล้ว ยังไม่เพิกเฉยต่อความประพฤตินี้ที่ไม่เหมาะสมของภิกษุเข้าไปบอกกล่าวด้วยเมตตาจิต เพื่อให้ท่านเหล่านั้นประพฤตินี้ให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของท่านเองและความมั่นคงของพระพุทธศาสนา ยิ่งกว่านั้นในฐานะที่นางเป็นพุทธศาสนิกชนที่อาศัยอยู่ในท่ามกลางบุคคลผู้นับถือลัทธิอื่น นางยังคงมีศรัทธามั่นคงต่อพระรัตนตรัยแล้ว นอกจากนี้นางยังชักชวนให้บุคคลมากมายให้หันมานับถือพระพุทธศาสนา เพราะความดีที่นางได้ประพฤติปฏิบัติอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ส่งผลทำให้นางได้รับความศรัทธาและยอมรับของบุคคลเหล่านั้น

คำสำคัญ: คุณูปการ, นางวิสาขา, พระพุทธศาสนา

Abstract

Visakha is an important person for Buddhism which has been widely discussed especially about being a person who has supported and nurtured Buddhism since childhood and assistance to society. An important role in Buddhism is such as asking for 8 blessings to allow the Lord Buddha to grant various food items that had never been allowed to monks before. She was the one who caused the Buddha to allow monks to use napkins, water pots, brooms, hand fans, palm leaf fans, and the creation of religious objects. There is also a part where the Buddha prescribed rules of conduct for monks and nuns.

One of her eight blessings was to offer rain bathing robes to the monks. Until it became a merit-making tradition that all Buddhists have continued to practice until the present. Even though she had given alms, kept the precepts and meditated, she still did not ignore the inappropriate behavior of the monks. She went in and informed her with kindness. In order for them to behave correctly according to the Dhamma and discipline, for their prosperity and the stability of Buddhism. Moreover, as she was a Buddhist who lived among people who practiced other religions. She still had strong faith in the Triple Gem. She also persuaded many people to convert to Buddhism. Because of the goodness that she has performed consistently. As a result, she gained the faith and acceptance of those people.

Keywords: Contributions, Visakha, Buddhism.

บทนำ

คำว่า “คุณูปการ” หมายถึง การอุทิศตนทำความดี มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “คุณ” ซึ่งหมายถึง ความดีที่มีประจำอยู่ในสิ่งนั้นๆ หรือความเกื้อกูล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) คำทั้งสองคำนี้ หากนำมาใช้กับบุคคลโดยทั่วไป สามารถสรุปได้ว่า บุคคลผู้นั้นเป็นผู้มีความประพฤติดี ประพฤติชอบ ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ซึ่งเป็นได้ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ผู้ที่นอกจากจะตั้งตนอยู่ในทางที่ถูกต้องแล้วยังเกื้อกูลผู้อื่นให้ได้รับผลแห่งความดีนั้น และนำไปเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตาม ในทางพระพุทธศาสนา บุคคลที่เรานึกถึงเป็นอันดับแรก คือ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การศึกษาเกี่ยวกับพระชนม์ชีพพระองค์ในสมัยพุทธกาลนั้น ทำให้เราเห็นถึงพุทธกิจของพระองค์ที่ทรงมีคุณูปการต่อเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย นอกจากนั้นแล้ว ในคัมภีร์ต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็น พระไตรปิฎก อรรถกถาและฎีกา สิ่งหนึ่งที่เราได้เรียนรู้ คือ เรื่องราวของพุทธบริษัท 4 อันประกอบด้วย ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา ที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน กล่าวคืออุบาสกและอุบาสิกาเกื้อหนุนแก่ภิกษุและภิกษุณีด้วยปัจจัย 4 คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานเภสัชบริวาร ส่วนภิกษุและภิกษุณีก็เกื้อกูลอุบาสกและอุบาสิกาด้วยอบรมสั่งสอน และแนะนำหลักธรรมที่ถูกต้อง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตให้เป็นปกติสุข การเกื้อกูลซึ่งกันและกันเหล่านี้ ส่งผลให้พระพุทธศาสนากลายเป็นศาสนาที่ได้รับการยอมรับไปทั่วโลก และยังคงส่งผลให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาอย่างยาวนานจวบจนปัจจุบัน

สำหรับการเกื้อกูลของอุบาสกและอุบาสิกา ที่เราสามารถศึกษาเรียนรู้จากพระคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนานั้น มีมากมายหลายท่าน ที่เห็นได้เด่นชัดในส่วนของอุบาสก คือ อนาถบิณฑิกเศรษฐี พระเจ้าพิมพิสาร และธัญชัยเศรษฐี ส่วนอุบาสิกาที่เด่นชัด คือ นางสุชาดา นางปฐาจารา และนางวิสาขามหาอุบาสิกา ซึ่งนางวิสาขานั้นเป็นผู้ที่ทำคุณประโยชน์อย่างใหญ่หลวงต่อพระพุทธศาสนา จนถูกขนานนามว่า “มหาอุบาสิกา” ซึ่งนอกจากจะสร้างคุณประโยชน์เกื้อกูลต่อพระพุทธศาสนาแล้ว ยังสร้างคุณประโยชน์ต่อสังคมไว้อย่างมากมายในสมัยพุทธกาล ควรค่าอย่างยิ่งในการที่พุทธศาสนิกชนจะศึกษาเกี่ยวกับอัตชีวประวัติของนางวิสาขามหาอุบาสิกา เพื่อให้เห็นถึงการดำเนินชีวิต ปัญหา อุปสรรคต่างๆ แต่นางวิสาขายังมีศรัทธาอย่างแรงกล้าต่อพระพุทธศาสนา จนกลายเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในสมัยพุทธกาล และยังเป็นที่ยกย่องมากล่าวถึงจวบจนปัจจุบัน

อัตชีวประวัติของนางวิสาข

วิสาขเป็นหลานสาวของเมณฑกเศรษฐี เป็นบุตรของธัญชัยเศรษฐีกับนางสุนาเทวี [บุคคลผู้มีนามว่าสุนาเทวีอีกท่านหนึ่งเป็นลูกสาวของอนาถบดินทิกเศรษฐี (ธ.อ. 1/134-136, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2495) วิสาขมีน้องสาวชื่อนางสุชาดา (คนละคนกับนางสุชาดา มารดาของพระยาสะ) อาศัยอยู่ในเมืองภัททิยะ แคว้นอังคะ การมีโอกาสดำรงรับฟังพระธรรมเทศนาจากพระพุทธเจ้านั้น เกิดจากการที่เมณฑกเศรษฐีได้ทราบข่าวการเสด็จมาประกาศพระพุทธศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์ จึงเรียกวิสาขามาแล้วกล่าวว่า เป็นข่าวดีที่เป็นสิริมงคลทั้งแก่เธอและพวกเรา เธอพร้อมด้วยเพื่อนๆ ในวัยเดียวกัน 500 คน และพร้อมด้วยบริวารอีก 500 คน จงรีบขึ้นรถ 500 คัน เพื่อไปคอยต้อนรับพระองค์เถิด ซึ่งเมื่อวิสาขได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าที่ประทับอยู่ ณ ชาติยววัน (สวนมะลิ) และได้รับฟังพระธรรมเทศนา เมื่อจบพระธรรมเทศนาวิสาขก็ได้บรรลุโสดาปัตติผลและโสดาบัน (อง.อ. 3/63-64/353, มหาจุฬาภุคกถา, 2533) ในขณะที่วิสาขมีอายุเพียง 7 ขวบเท่านั้นและเพื่อนๆ ก็สำเร็จเป็นพระโสดาบันเช่นเดียวกัน (วินย. 5/298/80, มหาจุฬาเตปิฎก, 2500; ธ.อ. 7/34, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2495) และอาราธนาพระพุทธเจ้าพร้อมคณะภิกษุสงฆ์เพื่อฉันภัตตาหารที่บ้านของเมณฑกเศรษฐี จากนั้นทุกๆ คนก็มีโอกาสได้รับฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าจนบรรลุตาปัตติผลเป็นพระโสดาบันทุกคน

นางวิสาขได้ย้ายถิ่นฐานไปที่เมืองสาวัตถีตามธัญชัยเศรษฐีผู้เป็นบิดา โดยเป็นพระประสงค์ของพระเจ้าปเสนทิโกศลที่ได้ทูลขอต่อพระเจ้าพิมพิสารผู้เป็นพระภักดาของภคินีของพระองค์ เนื่องจากแคว้นของพระองค์ไม่มีมหาเศรษฐี ในสังคมอินเดียสมัยนั้นเศรษฐีเป็นผู้มีความสำคัญต่อพระราชที่ปกครองในแคว้นนั้นๆ เพราะเศรษฐีเป็นผู้ดำเนินธุรกิจสำคัญ ในเมืองหลายอย่างที่มีผลช่วยให้เศรษฐกิจและสังคมเจริญ เช่น การค้าขายภายในเมือง การติดต่อค้าขายกับคนต่างเมืองช่วยส่งเสริมกิจกรรมการช่างฝีมือต่างๆ เป็นผู้ควบคุมการเงิน โดยมีหน้าที่คล้ายธนาคารเป็นหัวหน้ากลุ่มอาชีพ (พงศ์พันธ์ จันทรวราทิศย์, 2522: 25) โดยธัญชัยเศรษฐี พร้อมด้วยญาติพี่น้องและข้าทาสบริวารของตน ได้สร้างเมืองใหม่ชื่อว่า “สาเกต” (ธ.อ. 3/45, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2495) ซึ่งห่างจากเมืองสาวัตถีประมาณ 7 โยชน์ (อง.อ. 1/259/357, มหาจุฬาภุคกถา, 2533; ธ.อ. 3/45, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2495)

นางวิสาขได้แต่งงานกับปุณณวัฒนกุมาร ลูกชายของมิกคารเศรษฐี ตามเงื่อนไขว่าผู้หญิงคนนั้นต้องประกอบด้วยความงาม 5 ประการ คือ งามงาม เนื้องาม กระดูงาม ผิวงาม วัยงาม (ธ.อ. 3/45-46, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2495) ซึ่งเป็นคุณสมบัติของเบญจกัลยาณีที่ตรงกับนางวิสาข หลังจากแต่งงานแล้ว ก่อนที่นางวิสาขจะเดินทางไปอยู่ร่วมกับครอบครัวของปุณณวัฒนกุมาร ท่านธัญชัยเศรษฐีได้มอบสมบัติเลี้ยงชีพแก่นาง และยังเป็นห่วงการปฏิบัติตนต่อครอบครัวของสามี โดยเฉพาะเรื่องกิริยามารยาทหรือหลักการประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบุคคลในครอบครัวนั้นๆ ด้วยเหตุนี้ท่านเศรษฐีจึงเรียกลูกสาวมาเพื่อให้โอวาทก่อนไปสู่ตระกูลสามี เช่น ไฟในอย่านำออก ไฟนอกจะนำเข้า

เมื่อถึงบ้านของสามี ประชาชนได้ส่งของขวัญมามอบให้นางวิสาขามากมาย เพื่อตอบแทนคุณที่นางให้การต้อนรับอย่างดีในคราวที่พวกตนไปนอนพักที่เมืองสาเกตในช่วงพิธีแต่งงาน แต่นางวิสาขได้ส่งของขวัญกลับคืนให้ประชาชนชาวเมืองเหมือนเดิม ด้วยคำพูดที่ไพเราะและเหมาะสมกับวัยของผู้รับว่า จงส่งสิ่งนี้ให้แก่พ่อของฉัน จงให้สิ่งนี้แก่แม่ของฉัน จงให้สิ่งนี้แก่พี่ชายน้องชายของฉัน จงให้สิ่งนี้แก่พี่สาวน้องสาวของฉัน นางวิสาขปฏิบัติตนต่อชาวเมืองเป็นเหมือนญาติของตน ตลอดเวลาที่อยู่บ้านของสามี นางได้ปรนนิบัติพ่อผัวแม่ผัวและสามีให้ได้รับความสุขอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามความไม่เข้าใจในการสื่อความหมายบางอย่าง ย่อมเป็นสาเหตุข้อขัดแย้งระหว่างพ่อผัวกับลูกสะใภ้ แต่เมื่อได้ชี้แจงด้วยเหตุผลแล้ว

ย่อมสามารถทำให้เข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้น และยังสามารถชักชวนให้ท่านกลับใจมานับถือพระพุทธศาสนา ในบั้นปลายชีวิตของท่าน

ในช่วงบั้นปลายชีวิตของนางวิสาขานั้น ในคัมภีร์ธรรมบทอรรถกถาได้บันทึกไว้ว่า นางวิสาขาทายที่ไหน ตายด้วยโรคอะไร ตายเมื่ออายุเท่าไร แต่ในคัมภีร์ธรรมบทอรรถกถาบันทึกไว้ว่า นางวิสาขามีอายุ 120 ปี แต่วัยของนางเหมือนหญิงสาวเพียง 16 ปีเท่านั้น แม้แต่ผมหงอกบนศีรษะเพียงเส้นเดียวก็ไม่มี ส่วนสุขภาพร่างกายของนางก็แข็งแรง แม้นางจะไปไหนมาไหนก็มีลูกหลานและเหลนๆ ติดตามไปด้วย ประชาชนที่เดินผ่านมาเห็น ไม่มีใครสามารถที่จะบอกได้เลยว่าคนไหนเป็นนางวิสาขา แม้แต่กิริยา มารยาทในการเดินของนางก็งดงามทั้ง 4 อิริยาบถ (ธ.อ. 3/63-34, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2495) แม้ไม่รู้ว่านางตายที่ไหนเมื่อไหร่ก็ตาม แต่ในคัมภีร์ขุททกนิกาย วิมานอรรถกถาบันทึกไว้ว่า หลังจากที่นางวิสาขาทายแล้วได้ไปเกิดบนสวรรค์ชั้นนิมมานรดี และได้เป็นอัครมเหสีของท้าวสุณิมิตเทวราช (วิมาน.อ. 2/14, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2534) ในคัมภีร์ขุททกนิกาย วิมานวัตถุ บันทึกไว้ว่า พระอนุรุทธเถระได้ถามสถานที่เกิดของนางวิสาขากับเทพธิดาตนหนึ่งว่า คติของนางวิสาขาอยู่ที่ไหน เทพธิดาตอบว่านางวิสาขาเป็นสหายกับดิฉันได้สร้างมหาวิหารถวายแด่พระสงฆ์ และได้ถวายทานแด่พระสงฆ์ นางเป็นผู้รู้ธรรมแจ่มแจ้ง เธอได้บังเกิดในหมู่ทวยเทพชั้นนิมมานรดี เป็นภริยาของท้าวสุณิมิตผู้เป็นใหญ่ในชั้นนิมมานรดีนั้น (อง.ติก. 20/71/108, มหาจุฬาเตปิฏก, 2500) แต่วิบากกรรมของนางนั้นใครๆ ไม่ควรคิด (อจินไตย) (อง.จตุกก. 21/77/91, มหาจุฬาเตปิฏก, 2500; สารตล.ฎีกา. 1/111-112, มหาจุฬาฎีกา, 1538)

บทบาทของนางวิสาขาในการบำรุงพระพุทธศาสนา

สาเหตุใดที่ทำให้นางวิสาขามหาอุบาสิกาเป็นผู้มีคุณูปการเป็นอย่างยิ่งต่อพระพุทธศาสนา เนื่องจากนางสำเร็จเป็นพระโสดาบันตั้งแต่วัยเยาว์ (อง.อ. 1/129/356, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2533) และนางยังมีโอกาสร่วมทำบุญกับบุคคลต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะครอบครัวของนางที่นิมนต์ภิกษุสงฆ์มาฉันที่บ้านบ่อยครั้ง จึงเป็นเหตุให้นางรู้จักว่าควรปฏิบัติต่อภิกษุสงฆ์อย่างไร นอกจากนี้เมื่อมีเวลาว่างนางจะเข้าวัดเพื่อฟังธรรมและสนทนากับพระพุทธเจ้าหรือภิกษุสงฆ์เพื่อให้เกิดสติปัญญา จึงได้รับรู้ความเป็นไปของภิกษุสงฆ์ในวัดนั้นๆ ดังนั้น การที่นางมีความรักในพระรัตนตรัยเสมอด้วยชีวิต พยายามเทิดทูนด้วยการบำรุงและป้องกันอันตรายทุกประการอันจะทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อพระพุทธศาสนาอยู่เป็นนิตย์ (พระธรรมโกศาจารย์, 2529: 147) ซึ่งคุณูปการของนางวิสาขาพอจะประมวลได้ ดังนี้

1. การทูลขอ

บทบาทในการทูลขอให้พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตปัจจัยเครื่องบริโภคใช้สอยอย่างที่ยังไม่เคยอนุญาตแก่ภิกษุสงฆ์มาก่อนหลายอย่าง ประกอบด้วย

1.1 ขอพร 8 ประการ เหตุแห่งการขอพร 8 ประการนี้สืบเนื่องจากนางวิสาขาได้ส่งคนรับใช้ให้ไปที่อารามเพื่อแจ้งให้พระองค์ทรงทราบว่าได้เวลาภัตตาหารแล้ว แต่เมื่อคนรับใช้ไปถึงอารามกลับเห็นภิกษุสงฆ์เปลื้องผ้าอาบน้ำฝน คนรับใช้จึงเข้าใจผิดว่าเป็นพวกอาชีวกหรือนักบวชชีเปลือย (อง.อ. 3/293-302/94, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2533) จึงกลับมาบอกนางวิสาขาว่าที่อารามไม่มีภิกษุสงฆ์มีแต่พวกอาชีวก เมื่อนางวิสาขาได้ฟังจึงเข้าใจเหตุการณ์ทั้งหมด จากที่นางได้ส่งคนรับใช้ไปแจ้งเวลาภัตตาหารที่อารามอีกครั้ง หลังจากที่พระพุทธเจ้าและภิกษุสงฆ์เดินทางมาที่บ้านของนางและฉันภัตตาหารเป็นที่เรียบร้อยแล้ว นางจึงขอวโรกาสกราบทูลขอพร 8 ประการ พระองค์ตรัสว่า เราเลิกให้พรแล้ว นางวิสาขาจึงกราบทูลว่า หม่อมฉันขอพรที่สมควรและไม่มีโทษเท่านั้น ซึ่งพรทั้ง 8 ประการดังกล่าว คือ 1) ถวายวัสสิกสาฎก (ผ้าอาบน้ำฝน) โดยนางให้เหตุผลว่า การที่ภิกษุสงฆ์เปลื้องผ้าสรงน้ำเป็นสิ่งที่ไม่งาม น่าเกลียด น่าชัง หม่อมฉันจึงปรารถนา

ถวายผ้าอาบน้ำฝนแก่ภิกษุสงฆ์ตลอดชีวิต 2) ถวายอาคันตุกัต (ภัตเพื่อพระอาคันตุกะ) โดยนางให้เหตุผลว่า พระอาคันตุกะเป็นผู้ไม่ชำนานูทางไม่รู้จักรัที่โคจร (วินย.อ. 3/357/393, มหาจุฬาลงกรณกถา, 2534) ย่อมเที่ยวบิณฑบาตลำบาก หากได้ฉันอาคันตุกัตของหม่อมฉันแล้ว เมื่อท่านชำนานูทางรู้จักรัที่โคจรเที่ยวบิณฑบาตโดยไม่ลำบาก 3) ถวายคัมภีร์ (ภัตเพื่อพระที่จะเดินทาง) โดยนางให้เหตุผลว่า ภิกษุสงฆ์ผู้เตรียมจะเดินทางไปทีอื่น มัวแสวงหาภัตตาหารเพื่อตนเอง ย่อมไม่ทันหมู่เกวียน ไปถึงที่หมายพลบค่ำจะเดินทางลำบาก เมื่อท่านได้ฉันคัมภีร์ของหม่อมฉันแล้ว สามารถทันหมู่เกวียนถึงที่หมายก่อนพลบค่ำและไม่ลำบากในการเดินทาง 4) ถวายคิลานภัต (ภัตเพื่อภิกษุอาพาธ) โดยนางให้เหตุผลว่า ภิกษุผู้อาพาธเมื่อไม่ได้อาหารเป็นที่สัปปายะ อาการจะกำเริบถึงกับมรณภาพ เมื่อท่านได้ฉันคิลานเภสัชของหม่อมฉันแล้ว อาการจักทุเลาลงและไม่มรณภาพ 5) ถวายคิลานุปัฏฐากภัต (ภัตเพื่อภิกษุผู้พยาบาลภิกษุที่อาพาธ) โดยนางให้เหตุผลว่า ภิกษุผู้พยาบาลภิกษุอาพาธ มัวแสวงหาภัตตาหารเพื่อตนเองก่อน จึงนำอาหารไปให้ภิกษุอาพาธในภายหลังทำตนเองอดอาหารไปด้วย เมื่อท่านได้คิลานุปัฏฐากภัตของหม่อมฉันแล้วจะนำอาหารไปให้ภิกษุอาพาธฉันได้ทันที และตนเองก็ไม่อดอาหาร 6) ถวายคิลานเภสัช (เภสัชแก่ภิกษุไข้) โดยนางให้เหตุผลว่า ภิกษุอาพาธ เมื่อท่านไม่ได้เภสัชที่เป็นสัปปายะ อาการอาพาธกำเริบหรือถึงกับมรณภาพ เมื่อท่านได้ฉันคิลานเภสัชของหม่อมฉันแล้ว อาการจักทุเลาลงและไม่มรณภาพ 7) ถวายยาคุ โดยนางให้เหตุผลว่า พระพุทธเจ้าทรงเห็นอานิสงส์ 10 ประการ (วินย. 5/282/54, มหาจุฬาเตปิฏก, 2500) ได้ทรงอนุญาตให้ถวายยาคุได้ หม่อมฉันเห็นอานิสงส์ตามที่พระองค์ตรัสไว้ที่เมืองอันธกวันทะ หม่อมฉันจึงปรารถนาจะถวายยาคุประจำแก่ภิกษุสงฆ์ตลอดชีวิต 8) ถวายอุทกสาฎก (ผ้าอาบน้ำแก่ภิกษุณี) ตลอดชีวิต โดยนางให้เหตุผลว่า ภิกษุณีทั้งหลายเปลือยกายอาบน้ำในแม่น้ำอจิรวดี ทำเดียวกันกับหญิงแพศยา จึงถูกหญิงเหล่านั้นพูดจาเย้ยหยันว่า พวกเธอยังเป็นสาวอยู่มาประพฤติพรหมจรรย์ไม่เห็นได้ประโยชน์อะไร ธรรมดาคนในวัยนี้ย่อมบริโภคคามเสียก่อนมิใช่หรือ เมื่ออย่างเข้าสู่วัยชราแล้วค่อยมาประพฤติพรหมจรรย์ เมื่อนั้นก็จะได้ประโยชน์ทั้ง 2 ประการ ฝ่ายภิกษุณีเมื่อถูกต่อว่าบ่อยๆ ก็อับอายเก้อเขิน การที่ภิกษุณีเปลือยกายอาบน้ำเป็นสิ่งไม่งาม น่าเกลียด น่าชัง

จากนั้นนางวิสาขกราบทูลเรื่องพร 8 ประการแล้ว ภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษาในวัดต่างๆ เมื่อออกพรรษาแล้วต้องการมาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าที่เมืองสาวัตถี เพื่อถามปัญหาต่างๆ กับพระองค์ นางได้สังเกตว่า ภิกษุสงฆ์ที่เข้ามาเฝ้านั้นเคยมาเมืองสาวัตถีแล้ว และคงเคยใช้สอยผ้าวัสสิกสาฎก ได้ฉันอาคันตุกัต คัมภีร์ คิลานภัต หรือข้าวยาคุอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นแน่ เมื่อนางนึกถึงบุญกุศลที่ตนได้กระทำแล้วเกิดความอึดอ้อมใจ ทำให้กายสงบมีความสุข จิตตั้งมั่นทำให้เกิดความกล้าหาญ เพราะเห็นอานิสงส์เหล่านี้ หม่อมฉันจึงทูลขอพร 8 ประการ และเมื่อพระพุทธองค์ทรงรับฟังสิ่งที่นางวิสาขาได้ให้เหตุผลแล้ว พระองค์จึงทรงพอพระทัยและอนุญาตพรทั้ง 8 ประการนั้น โดยพระพุทธองค์ทรงยกย่องว่า นางวิสาขาเป็นผู้ฉลาด รู้เหตุที่ควรและไม่ควร ควรที่สตรีทั้งหลายจะยึดเอาเป็นแบบอย่างที่ดีในการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาว่า “สตรีใดได้ให้ข้าวและน้ำ เบิกบานใจสมบุญด้วยศีลและเป็นอริยสาวิกาของพระองค์ ขจัดความตระหนี่ บริจาคทาน อันเป็นเหตุแห่งสวรรค์ จะสามารถบรรเทาความเศร้าโศกได้ สตรีนั้นอาศัยแนวทางเช่นนี้ ย่อมได้กำลังและอายุอันเป็นทิพย์ ได้รับความสุขกายสุขใจบนสวรรค์ตลอดกาล ” (วินย. 5/351/156, มหาจุฬาเตปิฏก, 2500)

1.2 ทรงอนุญาตผ้าเช็ดปาก เหตุเกิดเมื่อพระพุทธเจ้าเปิดโอกาสให้นางวิสาขาทูลขอพรได้เช่นนี้ หากเป็นสิ่งที่นางเห็นว่าไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย นางก็จะพยายามจัดหาถวายภิกษุสงฆ์อยู่เสมอ ดังที่เคยมีครั้งหนึ่งที่นางกราบทูลขอให้พระองค์ทรงรับผ้าเช็ดปากเพื่อประโยชน์สุขแก่นาง เมื่อพระองค์รับผ้าเช็ด

ปากแล้วก็ได้มีการสนทนารวมจนนางเกิดความสบายใจจึงกราบทูลลา จากนั้นพระพุทธเจ้าจึงทรงรับสั่งกับภิกษุสงฆ์ว่า ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตผ้าเช็ดปาก (วินย. 5/355/195, มหาจุฬาเตปิฏก, 2500)

1.3 ทรงอนุญาตหมอน้ำและไม้กวาด เหตุเกิดเมื่อตอนที่พระพุทธเจ้าเสด็จกลับจากภคชนบท ทรงประทับ ณ พระเชตวันมหาวิหาร นางวิสาขาได้ถือหมอน้ำ ปุ่มไม้สำหรับเช็ดเท้า และไม้กวาด เดินทางไปเข้าเฝ้าพระองค์ แล้วกราบทูลให้พระองค์ทรงรับสั่งแก่ภิกษุสงฆ์ว่า ภิกษุทั้งหลายเราอนุญาตให้ภิกษุใช้สอยได้เฉพาะหมอน้ำ ไม้กวาดเท่านั้น ภิกษุไม่พึงใช้ปุ่มไม้สำหรับเช็ดเท้า หากภิกษุรูปใดใช้สอย พึงปรับอาบัติทุกกฏแก่ภิกษุรูปนั้น (วินย. 3/269/34, มหาจุฬาเตปิฏก, 2500) ซึ่งต่อมาพระพุทธองค์ก็ทรงอนุญาตให้ภิกษุสงฆ์ใช้สอยสำหรับเช็ดเท้าได้ 3 ชนิด คือ หินกรวด กระเบื้อง และหินฟองน้ำในทะเล (วินย. 7/269/34, มหาจุฬาเตปิฏก, 2500)

1.4 ทรงอนุญาตพัดโบกและพัดใบตาล เหตุเกิดจากการที่นางวิสาขาถือพัดโบกและพัดใบตาลไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า แล้วทูลขอให้พระองค์ทรงรับไว้เพื่อประโยชน์และความสุขของนางตลอดการเป็นนิตย์ ครั้นทรงรับแล้วทรงได้รับสั่งกับภิกษุสงฆ์ว่า ภิกษุทั้งหลายเราอนุญาตพัดโบกและพัดใบตาล (วินย. 7/269/34, มหาจุฬาเตปิฏก, 2500)

1.5 ทรงอนุญาตสร้างปราสาท เหตุเกิดจากนางวิสาขาประสงค์จะสร้างปราสาทที่มีเฉลียง ประดุงเทริด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525: 408) ที่ตั้งอยู่บนกระพองข้างถวายเป็นภิกษุสงฆ์ เมื่อภิกษุสงฆ์เกิดความสงสัยว่าพระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้สร้างปราสาทได้หรือยัง จึงเข้าไปกราบทูลให้พระองค์ทรงทราบ ต่อมาพระองค์ก็ทรงอนุญาตว่า ภิกษุทั้งหลายเราอนุญาตการใช้สอยปราสาททุกอย่าง (วินย. 7/320/92, มหาจุฬาเตปิฏก, 2500)

1.7 การถวายผ้าพระกฐิน เรื่องการถวายผ้ากฐินนั้นมีผู้รู้หลายท่านกล่าวว่า นางวิสาขาเป็นผู้ถวายเป็นคนแรก (คุณ โทจันทร์, 2537: 141; พระครูวิจิตรธรรมโกศล, ม.ป.ป.: 3) แต่จากการศึกษาในพระไตรปิฎก อรรถกถาและฎีกาแล้ว ไม่ปรากฏเรื่องราวดังกล่าว (วินย. 5/306-325/93-122, มหาจุฬาเตปิฏก, 2500; วินย.อ. 3/306-310/192-198, มหาจุฬาอรรถกถา, 2524; วิ.สงคห. 226/339-343, มหาจุฬาอรรถกถา, 2540)

2. ข้อปฏิบัติต่อพระสงฆ์

หลังจากที่พระพุทธเจ้าประกาศศาสนาไปอย่างกว้างขวาง มีบุคคลทุกชนชั้นวรรณะเข้ามาอุปสมบทในพระพุทธธรรมวินัย ปัญหาที่ตามมา คือ เกิดความเหลื่อมล้ำด้านพฤติกรรม เพราะแต่ละท่านมาจากถิ่นฐานที่แตกต่างกัน อุปนิสัยใจคอที่แตกต่างกัน เมื่อมาอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะจึงเกิดปัญหาเกี่ยวกับด้านการปกครอง ซึ่งนางวิสาขาก็มีส่วนต่อการบัญญัติสิกขาบทหลายประการดังนี้

2.1 การปฏิบัติตนต่อภิกษุสงฆ์ เหตุเกิดจากครั้งหนึ่งพระอุทายีได้ไปเยี่ยมตระกูลที่เป็นอุปัชฌาย์ของตน ได้ถามถึงลูกสาวของเขา เมื่อท่านรู้ว่าเขาได้ยกลูกสาวให้แต่งงานกับชายหนุ่มอีกตระกูลหนึ่ง ซึ่งเป็นตระกูลอุปัชฌาย์ของท่านเหมือนกัน ท่านจึงไปหานางที่นั่น เมื่อพบแล้วได้นั่งพูดคุยกับนางในที่รโหฐาน และนางวิสาขาก็ได้พบเข้า แล้วเห็นว่ามีความไม่เหมาะสมที่จะกระทำการกับหญิงสองต่อสองได้ จึงเข้าไปกล่าวตักเตือน แต่พระอุทายีไม่เชื่อฟังคำแนะนำของนางวิสาขา เมื่อนางวิสาขากลับไปแล้วจึงบอกเรื่องนี้แก่ภิกษุสงฆ์ และภิกษุสงฆ์เหล่านั้นก็ได้ติเตียนการกระทำที่ไม่สมควรของพระอุทายีและพร้อมใจกันไปกราบทูลให้พระพุทธเจ้าทรงทราบ พระองค์ทรงรับสั่งให้ประชุมเพื่อสอบถามพระอุทายีถึง

ปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อพระอุทายีรับสารภาพว่าเป็นความจริง พระพุทธเจ้าจึงกล่าวตักเตือนถึงการกระทำของพระอุทายี ว่าเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของสมณะ พระองค์จึงทรงบัญญัติสิกขาบทว่า “ภิกษุรูปใดหนึ่งในที่ลับตา กับมาตุคามสองต่อสอง หากมีอุบาสิกา (วินย. 1/445/334, มหาจุฬาเตปิฏก, 2500) ผู้มีวาจาเชื่อถือได้ (วินย.อ. 2/444-445/135, มหาจุฬาอภฺรคฺคา, 2534; วินย. 1/445/333, มหาจุฬาเตปิฏก, 2500) มาพบเห็นแล้วกล่าวโทษ ภิกษุรูปนี้ต้องอาบัติปาราชิกก็ดี (สารตถ.ฎีกา. 2/55/103-104, มหาจุฬาฎีกา, 2538) สังฆาติเสสก็ดี (วินย.อ. 2/237/6, มหาจุฬาอภฺรคฺคา, 2534) ปาจิตตียก็ดี หากภิกษุรูปนั้นยอมรับว่าเป็นความจริงตามที่ถูกลกล่าวหาอย่างใดอย่างหนึ่งในสามอย่าง พึงปรับอาบัติตามสิกขาบทที่ท่านกระทำผิดแก่ภิกษุรูปนั้น อาบัตินี้เรียกว่าอนียต” (วินย. 1/450/336, มหาจุฬาเตปิฏก, 2500; อง.ปญจก. 22/175/195, มหาจุฬาเตปิฏก, 2500)

2.2 การตัดสินใจที่เกิดขึ้นกับนางภิกษุณี เหตุเกิดจากมีภิกษุณีรูปหนึ่งเป็นธิดาของเศรษฐีในเมืองราชคฤห์ มีศรัทธาอยากบวชในพระพุทธศาสนาตั้งแต่เยาว์วัยแต่พ่อแม่ไม่อนุญาต หลังจากแต่งงานอยู่กับสามีไม่นานก่อนอนุญาตให้บวช นางจึงไปบวชในสำนักของภิกษุณีฝ่ายพระเวทัต โดยที่ไม่ทราบว่าตนตั้งครรรค์ก่อนบวช (บรรจบ บรรณรุจิ, 2539: 196) หลังจากบวชได้ไม่นานครรรค์ก็โตขึ้น ภิกษุณีทั้งหลายจึงพากันติเตียนว่านางประพฤติดล่่วงละเมิดพระวินัย แม้นางจะขี้แฉงก็ไม่มีใครเชื่อ ภิกษุณีทั้งหลายพานางเข้าไปหาพระเวทัตเพื่อให้ตัดสิน พระเวทัตกลัวหุ้มนะของตนจะเดือดร้อน และเสียชื่อเสียง จึงตัดสินใจให้ภิกษุณีสึก

ฝ่ายภิกษุณีนั่นคิดน้อยใจ เนื่องจากตนออกบวชในพระพุทธศาสนาด้วยศรัทธาอย่างแรงกล้า และตนไม่ได้ทำอะไรผิด แล้วพระเวทัตให้สึกโดยไม่มีการสอบสวนข้อเท็จจริง นางกล่าวว่าตนออกบวชเพื่อติดอุทิศตนต่อองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ได้ออกบวชอุทิศตนให้พระเวทัต คิดได้อย่างนี้ก็เลยไปปรึกษาภิกษุณีผู้ใหญ่ให้ช่วยนำนางไปสู่สำนักของพระพุทธเจ้า เพื่อตัดสินอธิกรณ์อย่างยุติธรรม ภิกษุณีทั้งหลายจึงได้พานางไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าที่เมืองสาวัตถี พระองค์แม่ทรงทราบว่าภิกษุณีนี้นี้เป็นผู้บริสุทธิ์ แต่ก็ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอนของพระวินัย จึงตั้งคณะกรรมการขึ้นมาสอบสวนหาข้อเท็จจริง โดยฝ่ายพระสงฆ์มีพระอุบาลีเป็นประธาน ฝ่ายคฤหัสถ์มีนางวิสาขา อนาถปิณฑิกเศรษฐีและ มีพระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จมาเป็นพยานในครั้งนี้ด้วย

นางวิสาขาทำหน้าที่ตรวจดูร่างกายภิกษุณี จนในวันเดือนของการตั้งครรรค์แล้วรู้ว่าท่านตั้งครรรค์ก่อนบวช จึงแจ้งให้พระอุบาลีทราบ แล้วท่านประกาศในที่ประชุมให้รู้โดยทั่วกันว่า ภิกษุณีนี้นี้ได้ตั้งครรรค์ก่อนบวชแล้วนางจึงเป็นผู้บริสุทธิ์ ต่อมาไม่นานภิกษุณีก็คลอดลูกมีนามว่า กุมารกัสสปะ (ธ.อ. 6/11-15, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2594) เพราะเหตุนี้พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติสิกขาบทว่า ภิกษุณีใดให้หญิงมีครรภ์บวช ต้องอาบัติปาจิตตีย์ (วินย. 3/1068/168, มหาจุฬาเตปิฏก, 2500) ในเวลาต่อมาลูกชายของภิกษุณีก็นำไปบวชในพระพุทธศาสนาและได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ทั้งภิกษุณีและกุมารกัสสปะ

3. การสร้างศาสนวัตถุ

การที่บุคคลผู้ที่จะสร้างอารามหรือวิหารได้นั้น จะต้องเป็นบุคคลผู้มีศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา และเห็นอานิสงส์แห่งการถวายวิหารนี้ ดังปรากฏว่า มีผู้อยากจะสร้างวิหารถวายภิกษุสงฆ์มากมายไม่ว่าจะเป็นพระมหากษัตริย์ เช่น พระเจ้าพิมพิสารได้สร้างวัดเวฬุวันถวาย (วินย. 4/59/50, มหาจุฬาเตปิฏก, 2500) อนาถปิณฑิกเศรษฐีได้สร้างวัดพระเชตวันมหาวิหารถวาย (วินย. 7/315/85, มหาจุฬาเตปิฏก, 2500) นางอัมพาลีแม้จะเป็นหญิงโสเภณีแต่นางก็มีจิตศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ได้ถวายสวนของตนให้สร้างเป็นวัดอัมพวัน (ที.มหา. 10/162/89, มหาจุฬาเตปิฏก, 2500) ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงวัดบุพพารามที่นางวิสาขาได้สร้างถวายไว้ในพระพุทธศาสนา

3.1 วัตถุพาราม ในอรรถกถาธรรมบทบันทึกไว้ว่า นางวิสาชาได้รับเชิญให้ไปเป็นประธานพิธีในงานมหรสพ แล้วเห็นประชาชนแต่งตัวมุ่งหน้าไปวัดเพื่อฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า เมื่อเสร็จพิธีนั้นก็ตกแต่งด้วยเครื่องประดับมहाลดาปสาธน์ไปวัดพร้อมกับประชาชน แต่ก่อนที่จะเข้าวัดนางคิดว่าการสวมเครื่องประดับมีค่ามากขนาดนี้ย่อมเป็นการไม่สมควร นางจึงถอดเครื่องประดับแล้วห่อให้คนรับใช้เก็บไว้ (ธ.อ. 3/65, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2495) โดยบอกกับคนรับใช้ว่านางเครื่องประดับนี้เมื่อออกจากวิหารแล้วเท่านั้น หลังจากฟังธรรมเสร็จเรียบร้อยแล้วจะกลับบ้านนางได้เดินตรวจดูและสอบถามความเป็นอยู่ของภิกษุสงฆ์ตามกุฏิต่างๆ หญิงรับใช้ได้ติดตามนางไปโดยลี้มเครื่องประดับของนางวิสาชาไว้ที่วิหาร ต่อมาพระอานนท์ผู้ดูแลสถานที่มาครบกเครื่องประดับวางอยู่จึงเก็บรักษาไว้ให้เจ้าของ แล้วกราบทูลให้พระพุทธเจ้าทราบที่นางวิสาชาลี้มเครื่องประดับไว้ พระองค์ทรงสั่งให้เก็บไว้เพื่อคืนให้เจ้าของพระอานนท์เถระจึงนำไปเก็บไว้ที่ข้างบันได (ธ.อ. 3/65, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2495)

หลังจากนางวิสาชาได้เดินไปตามวิหารต่างๆ แล้ว เตรียมตัวจะเดินทางกลับ จึงเรียกให้คนรับใช้นำเครื่องประดับมาเปลี่ยนกับเครื่องประดับที่สวมอยู่ คนรับใช้นึกขึ้นได้ว่าลี้มเครื่องประดับไว้ที่วิหารฟังธรรม (ธ.อ. 3/65, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2495) นางวิสาชาจึงสั่งให้ไปที่วิหารเพื่อนำเครื่องประดับกลับมา โดยกำชับว่าหากพระคุณเจ้าของเราถูกต้องและเก็บเครื่องประดับไว้แล้วไม่ต้องนำกลับมา เราจะบริจาคเป็นสมบัติของสงฆ์ หญิงคนรับใช้เมื่อไปถึงวิหารแล้วทราบบว่าพระอานนท์เก็บเครื่องประดับไปไว้ที่ข้างบันได จึงบอกความประสงค์ว่า เจ้านายคืนให้มาเอาเครื่องประดับ แต่ถ้าพระคุณเจ้าเคลื่อนย้ายเครื่องประดับแล้วเจ้านายไม่ให้นำกลับไป ให้ถวายเป็นสมบัติของสงฆ์ หลังจากนั้นคนรับใช้จึงกลับไปบอกนางวิสาชาว่าพระคุณเจ้าได้เคลื่อนย้ายของแล้ว

เมื่อนางวิสาชาได้ทราบความว่าพระเถระจับต้องเครื่องประดับแล้ว จึงจะถวายให้เป็นสมบัติของสงฆ์ แต่ขณะเดียวกันก็คิดว่าการที่พระสงฆ์จะเก็บเครื่องประดับไว้เป็นการลำบากต่อการรักษา (วินย. 2/502/347, มหาจุฬาเตปิฏก, 2500) ควรที่จะขายแล้วนำทรัพย์ไปซื้อสิ่งของที่สมควรถวายแก่ภิกษุสงฆ์ จึงให้คนรับใช้กลับไปนำเครื่องประดับมาจากวิหาร เมื่อนำเครื่องประดับมาแล้วให้เรียกนายช่างทองมาตีราคาเครื่องประดับว่ามีราคาเท่าไร นายช่างทองได้ประเมินราคา 9 โกฏิ พร้อมกับค่าช่าง 100,000 กหาปณะ (ธ.อ. 3/67, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2495) นางจึงสั่งให้นำไปวางประกาศขายทั่วเมืองแต่ไม่มีใครต้องการซื้อ เพราะเครื่องประดับของนางมีค่ามาก ประกอบกับบุคคลที่จะสวมใส่ต้องมีกำลังเท่ากับช้าง 5 เชือก ซึ่งในสมัยนั้นมีสตรีเพียง 3 ท่านเท่านั้นที่มีเครื่องประดับชนิดนี้ คือ นางวิสาชา ภริยาของพันธุเสนาบดี (ธ.อ. 3/24-30, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2529) และบุตรสาวของเศรษฐีแห่งเมืองพาราณสี (ธ.อ. 3/67, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2495) เมื่อไม่มีใครซื้อนางจึงรับซื้อไว้เองและได้นำเงินจากการขายทั้งหมดบรรทุกเกวียนเข้าไปเข้าพระพุทธเจ้าที่วิหาร แล้วกราบทูลว่าเงินที่ได้จากการขายเครื่องประดับของหม่อมฉันนี้ควรจะถวายเป็นกัมปียะ [ของที่ควรแก่ภิกษุบริโภคใช้สอย] (พระเทพเวที (ประยูร ธมฺมปญฺญ), 2536: 9) ในส่วนไหนของปัจจัย 4 พระองค์ทรงแนะนำให้นางนำปัจจัยส่วนนี้ไปสร้างเป็นที่พักอาศัยของภิกษุสงฆ์ทางด้านประตูทิศปราจีน นางเบิกบานใจและได้นำเงินไปซื้อที่ดินเพื่อสร้างที่พักอาศัยสำหรับภิกษุสงฆ์จำนวน 9 โกฏิ (ธ.อ. 3/67, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2495)

สรุป

เนื้อหาในบทความนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการศึกษาเกี่ยวกับชีวิตของนางวิสาชา หากเราได้ศึกษาชีวิตของนางโดยละเอียดแล้ว จะเห็นว่าตลอดชีวิตของนางมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นมากมาย โดยเฉพาะบุคคลในครอบครัว เธอได้รับความรักความอบอุ่นจากมารดาบิดาอย่างใกล้ชิด และได้รับการ

อบรมเกี่ยวกับกิริยามารยาท หน้าที่การงานที่ตนเองจะต้องรับผิดชอบ นอกจากนั้นแล้วนางยังเป็นที่รักใคร่ของคุณปู่ เมื่อมีโอกาสเธอก็ร่วมทำบุญกับครอบครัว เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เป็นคนมีอุปนิสัยในการเสียสละ ดังนั้นชีวิตของนางวิสาขาก็เป็นชีวิตที่สมบูรณ์ นอกจากจะได้รับความสุขจากบุคคลภายในครอบครัวและประชาชนทั่วไปแล้ว ยังได้รับรสแห่งพระสัทธรรมที่เป็นแนวทางแห่งการดำเนินชีวิตของตนอีกด้วย ด้วยเหตุที่นางวิสาขา ได้อุปถัมภ์บำรุงพระภิกษุสงฆ์ และได้ถวายวัตถุดุจปัจจัยในพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก ดังกล่าวนาง พระผู้มีพระภาคจึงได้ทรงประกาศยกย่องนางใน ตำแหน่งเอตทัคคะ เป็นผู้เลิศกว่าอุบาสิกาทั้งหลายในฝ่ายผู้เป็นทายิกา ซึ่งเมื่อกล่าวถึงนางวิสาขา พุทธศาสนิกชนจึงมักจะนึกถึงนางว่าเป็น “นางวิสาขามหาอุบาสิกา”

นางวิสาขามีคุณสมบัติอันเพียบพร้อมมากมายหลายด้านทั้งชื่อเสียง เกียรติยศ ที่สร้างขึ้นด้วยสติปัญญาของตนเอง นางเป็นนักต่อสู้ที่ยอดเยียมคนหนึ่ง เป็นผู้ไม่ประมาทในชีวิต ไม่นิ่งดูดาย ไม่เกียจคร้านต่อการงานทุกอย่าง รู้จักใช้ปัญญาในการสังเกตไตร่ตรองด้วยความรอบคอบก่อนจะทำพุดคิดเป็นคนที่มีความดีเสมอต้นเสมอปลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง และยังชักนำให้ผู้อื่นสร้างกุศล เพื่อเพื่อเป็นเกราะป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากสิ่งที่ไม่ดีทั้งในโลกนี้และโลกหน้า นางวิสาขานับว่าเป็นสตรีที่มีความสามารถในหลายด้าน เป็นที่เคารพนับถือของประชาชน ดังนั้นหญิงทั้งหลายไม่ว่าจะในปัจจุบันหรืออนาคตควรนำเอาคุณธรรมบางประการของนางมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น หลักของการอยู่ครองเรือนที่นางวิสาขาเคยปฏิบัติต่อครอบครัวและสังคมตลอด จากการเป็นอุบาสิกาที่ยึดมั่นในพระรัตนตรัย ซึ่งจะเห็นได้จากการปฏิบัติตนต่อพระพุทธศาสนาอย่างที่นางเคยกล่าวว่า “ตลอดชีวิตของข้าพเจ้าจะงดเว้นจากการอุปถัมภ์บำรุงพระสงฆ์ไม่ได้”

เอกสารอ้างอิง

- คุณ โทษณ์. (2537). *พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮาส์.
- บรรจบ บรรณรุจิ. (2539). *ภิกษุณี: พุทธสาวิกาครั้งพุทธกาล*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์. (2529). *แม่พระสามเมือง*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.สัมพันธ์พาณิชย์.
- พงศ์พันธ์ จันทรวราทิตย์. (2522). บทบาทของสตรีที่ปรากฏในพระไตรปิฎก. *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต*, ภาควิชาภาษาตะวันออก, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). *พระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2538.). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความ ในวารสารศรีสุวรรณภูมิปริทรรศน์

วารสารศรีสุวรรณภูมิปริทรรศน์ให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้น จึงกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการในวารสารศรีสุวรรณภูมิปริทรรศน์

1. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพของบทความตามกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์
2. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้หลักการในพิจารณาบทความโดยอ้างอิงเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก และต้องไม่มีอคติต่อผู้นิพนธ์บทความและเนื้อหาบทความที่พิจารณาไม่ว่าจะด้วยกรณีใดๆ ทั้งสิ้น
3. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความ ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือในการนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง
4. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น เปลี่ยนแปลง หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความและผู้นิพนธ์บทความ
5. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่างๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

บทบาทหน้าที่ของผู้นิพนธ์บทความในวารสารศรีสุวรรณภูมิปริทรรศน์

1. บทความที่ผู้นิพนธ์ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
2. ผู้นิพนธ์บทความต้องทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงประกอบในเนื้อหาบทความของตนเอง และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น
3. หากผลงานทางวิชาการของผู้นิพนธ์เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัคร หรือผลการวิจัยมีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้นิพนธ์ควรดำเนินการตามหลักจริยธรรมปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือในสัตว์ทดลองประกอบด้วยทุกครั้ง

4. ผู้นิพนธ์บทความต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารศรีสุวรรณภูมิปริทรรศน์ก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่นๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารศรีสุวรรณภูมิปริทรรศน์แล้ว

5. ชื่อผู้นิพนธ์ที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในบทความนั้นๆ จริง

บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความ การพิจารณาคุณภาพของบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก และพิจารณาบนหลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติ หรือความขัดแย้งส่วนตัว

2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง

3. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการประเมิน

4. หากผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความได้ตรวจสอบแล้วพบว่า บทความที่รับประเมินเป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน

5. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่วารสารศรีสุวรรณภูมิปริทรรศน์กำหนดรวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้อื่นได้รับรู้

หลักเกณฑ์สำหรับการนิพนธ์ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทวิจารณ์หนังสือ และงานวิชาการอื่นๆ วารสารศรีสุวรรณภูมิปริทรรศน์

วารสารศรีสุวรรณภูมิปริทรรศน์มีนโยบายส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยของนักศึกษา คณาจารย์ และนักวิชาการที่สนใจ นอกจากนี้ยังเป็นเวทีวิชาการ เพื่อแลกเปลี่ยนทัศนะและข้อคิดเห็นทางด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญาศาสนา ภาษาบาลีสันสกฤต การศึกษาเชิงประยุกต์ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รวมถึงสหวิทยาการอื่นๆ โดยรูปแบบผลงานที่วารสารจะรับพิจารณา มี 3 ประเภท คือ บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือ

บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือที่จะได้รับการพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารศรีสุวรรณภูมิปริทรรศน์นี้ จะต้องได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ก่อน เพื่อให้วารสารมีคุณภาพและนำไปอ้างอิงได้

การเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย บทความวิชาการ บทวิจารณ์หนังสือ และงานวิชาการอื่นๆ มีดังนี้

1. ภาษา เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์และชื่อบัญญัติตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน ควรหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ให้เขียนคำศัพท์ภาษาไทยตามด้วยวงเล็บภาษาอังกฤษ ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ บทความส่วนที่เป็นภาษาอังกฤษควรให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ

2. การพิมพ์ ให้จัดพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 16 พอยต์ โดยจัดหน้ากระดาษขนาด A4 ตั้งค่าหน้ากระดาษสำหรับการพิมพ์ห่างจากขอบกระดาษทุกด้าน ด้านละ 1 นิ้ว (2.54 เซนติเมตร)

3. จำนวนหน้า บทความวิจัย บทวิจารณ์หนังสือ และบทความวิชาการ ตั้งแต่หัวข้อเรื่องจนถึงบรรณานุกรมควรมีความยาวไม่เกิน 15 หน้า กระดาษ ขนาด A4

การเรียงลำดับเนื้อหา

1. บทความวิจัย

1.1 ชื่อเรื่อง ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช่คำย่อชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยมาก่อน

1.2 ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบันที่สังกัด และอีเมลของผู้เขียนหลักและร่วม

1.3 บทคัดย่อ (abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์

อย่างต่อเนื่องกันไม่ควรเกิน 200 คำ หรือมีความยาวไม่เกิน 12 บรรทัด ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญหรือคำหลัก (Keywords) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา จำนวนไม่เกิน 5 คำ

1.5 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาหรือบทนำ เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าวๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและวิจัยนั้นด้วย

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งที้นำมาศึกษา จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1.7 ผลการวิจัย แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจนได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตารางแผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง หรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.8 อภิปรายผล ชี้แจงว่าผลการศึกษาดตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้นและมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือทั้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

1.9 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น และต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมายได้สาระครบถ้วนในกรณีที่เป็นตาราง คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีเป็นรูปภาพหรือแผนภูมิคำอธิบายต้องอยู่ด้านล่าง

1.10 บรรณานุกรม สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป

2. บทความวิชาการ

2.1 ชื่อเรื่อง

2.2 ผู้แต่ง

2.3 บทนำ

2.4 เนื้อหา

2.5 บทสรุป

2.6 บรรณานุกรม

3. บทวิจารณ์หนังสือ

3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือ

3.2 ชื่อผู้วิจารณ์

3.3 บทวิจารณ์

3.4 บรรณานุกรม

4. งานวิชาการอื่น

กรอบในการเขียนให้ใช้ในกรณีเดียวกันกับงานวิชาการข้างต้น

ขอบเขตการตีพิมพ์

วารสารศรีสุวรรณภูมิปริทรรศน์เป็นวารสารสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รับผิดชอบเผยแพร่งานวิจัยในด้านมนุษยศาสตร์และสังคมโดยเน้นด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญาศาสนา ภาษาบาลี สันสกฤต การศึกษาเชิงประยุกต์ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รวมถึงสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วาระการตีพิมพ์

วารสารศรีสุวรรณภูมิปริทรรศน์มีวาระการตีพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน, ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม

การส่งต้นฉบับ

- E-mail: โดยส่งไฟล์เวิร์ด (word) และไฟล์ Pdf. ไปที่ srisuvarna2567@gmail.com
- สามารถส่งได้ด้วยตนเองที่กองบรรณาธิการวารสารศรีสุวรรณภูมิปริทรรศน์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 249 ถนนมาลัยแมน ตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี 72000 โทร. 062 697 8932

การเขียนบรรณานุกรม/เอกสารอ้างอิง

การรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้นๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อเอกสารบรรณานุกรม สำหรับบทความภาษาไทย หรือ References สำหรับบทความภาษาอังกฤษ ให้ใช้รูปแบบการเขียนแบบ APA V.6 (American Psychological Association) ตัวอย่างการเขียนมีดังนี้

หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อเรื่อง./ ครั้งที่พิมพ์ (ถ้ามี)/ สถานที่พิมพ์./ ผู้จัดพิมพ์.

ตัวอย่าง

พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2547). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ*. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).

Potter, M.E. (1990). *The Competitive advantage of nations*. New York: Free Press.

บทความในวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่หรือเล่มที่/ (ฉบับที่ (ถ้ามี)),/ เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ชัยณรงค์ ศรีมันตะ. (2563). ธรรมชาติมนุษย์ในปรัชญาโทมัส ฮอบส์ *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 28(1), 48-72.

Foster, W.P. (2004). The decline of the local a challenge to educational leadership. *Education Administration Quarterly*, 40(2), 176-191.

วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์และสารนิพนธ์./ ระดับวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์และสารนิพนธ์./ ชื่อสาขาวิชา./ คณะ./ ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง

นพพร ไทยเจริญ. (2549). การสร้างชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่อง ดินและหินในห้องเรียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

Shim, W. J. (1996). Contamination and bioaccumulation of tributyltin and triphenyl tin compounds in the Chinhae Bay system. Korea. *Master's thesis*. Department of Oceanography, Seoul National University.

บทความจากเว็บไซต์ (Web Site)

ชื่อผู้แต่ง./ชื่อบทความ./[ออนไลน์]./แหล่งที่มา/วัน/เดือน/ปี.

ตัวอย่าง

พรรณี บัวเล็ก. พัฒนาการทุนนิยมในประเทศไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:<http://research.krirk.ac.th/pdf>. [25 ธันวาคม 2555]

**จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา
บูรณาการกับศาสตร์ร่วมสมัย พัฒนาจิตใจและสังคม**

Published by
Program in Buddhism, Suphanburi Srisuvarnabhumi Buddhist College
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
<http://www.spmcu.ac.th>

